

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้

บทคัดย่อและแฟ้มข้อมูลฉบับเต็มของวิทยานิพนธ์ตั้งแต่ปีการศึกษา 2554 ที่ให้บริการในคลังปัญญาจุฬาฯ (CUIR)
เป็นแฟ้มข้อมูลของนิสิตเจ้าของวิทยานิพนธ์ ที่ส่งผ่านทางบัณฑิตวิทยาลัย

The abstract and full text of theses from the academic year 2011 in Chulalongkorn University Intellectual Repository (CUIR)
are the thesis authors' files submitted through the University Graduate School.

วิทยานิพนธ์นี้เป็นส่วนหนึ่งของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาเศรษฐศาสตรมหาบัณฑิต
สาขาวิชาเศรษฐศาสตร์
คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
ปีการศึกษา 2558
ลิขสิทธิ์ของจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

DETERMINANTS INFLUENCING PERSONAL INCOME TAX PAYING

Miss Jittima Limkrayarot

A Thesis Submitted in Partial Fulfillment of the Requirements
for the Degree of Master of Economics Program in Economics

Faculty of Economics

Chulalongkorn University

Academic Year 2015

Copyright of Chulalongkorn University

หัวข้อวิทยานิพนธ์

ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ของผู้มีเงินได้

โดย

นางสาวจิตติมา ลี้มกระยารส

สาขาวิชา

เศรษฐศาสตร์

อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก

ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์

คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย อนุมัติให้หัวข้อวิทยานิพนธ์ฉบับนี้เป็นส่วนหนึ่ง
ของการศึกษาตามหลักสูตรปริญญาโทบริหารธุรกิจ

.....คณบดีคณะเศรษฐศาสตร์
(ศาสตราจารย์ ดร. วรเวศม์ สุวรรณระดา)

คณะกรรมการสอบวิทยานิพนธ์

.....ประธานกรรมการ
(ศาสตราจารย์ ดร. อิศรา ศานติศาสน์)

.....อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก
(ผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร. ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์)

.....กรรมการ
(ดร. สวรรีย์ บุญยमानนท์)

.....กรรมการภายนอกมหาวิทยาลัย
(ดร. สุนตรา เล็กอุทัย)

จิตติมา ล้มกระยารส : ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ (DETERMINANTS INFLUENCING PERSONAL INCOME TAX PAYING) อ.ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์หลัก: ผศ. ดร. ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์, 115 หน้า.

การศึกษานี้จะเป็นการศึกษาปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจเสียภาษี และการกำหนดปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ที่มีเงินได้ โดยใช้ ข้อมูลจากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Household Socio-Economic Survey) ปี พ.ศ. 2554 โดยเลือกใช้แบบจำลอง logit model ในการศึกษาลักษณะของผู้ที่เสียภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา และ ใช้แบบจำลอง Tobit model ในการศึกษาปัจจัยที่กำหนดปริมาณการเสียภาษี เงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ ทั่วประเทศหรือประชากรวัยแรงงาน, กลุ่มประชากรชนชั้นกลาง และกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก

จากผลการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านสังคมที่ส่งผลกระทบต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดาและปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ปัจจัยทางด้านภูมิภาค คือเมื่อผู้ที่มี รายได้อาศัยอยู่ในกรุงเทพฯจะมีความน่าจะเป็นและการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากกว่าภูมิภาค อื่นๆ ปัจจัยทางด้านอายุ ระดับการศึกษาที่มากขึ้น จะส่งผลให้มีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้ เพิ่มขึ้น และปริมาณการเสียภาษีเงินได้ก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ปัจจัยทางด้านเพศ โดยพบว่า หากผู้ที่มี รายได้เป็นเพศชาย และสมรสแล้วก็จะมีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีมากกว่ากรณีอื่นๆ ด้วยวัย แรงงานส่วนใหญ่เป็นเพศชาย และเพศชายมักมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าเพศหญิง การสมรสทำให้มี ความมั่นคงในหน้าที่การงาน การกระตือรือร้นในการทำงาน นำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้น ในขณะที่ปัจจัย ทางด้านอาชีพพบว่า หากผู้ที่มีรายได้ประกอบอาชีพลูกจ้างรัฐบาล จะมีความน่าจะเป็นในการเสียภาษี มากกว่าอาชีพอื่นๆ

ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจจะพบว่า เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลให้มีความน่าจะเป็นในการ เสียภาษีเพิ่มขึ้น และปริมาณการเสียภาษีเพิ่มขึ้นด้วย ตามโครงสร้างอัตราภาษีแบบก้าวหน้า ในส่วน ของค่าลดหย่อนต่าง จะพบว่า จำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้น การมีผู้สูงอายุในครอบครัว และการมีคนพิการใน ครอบครัวจะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง ในขณะที่ค่าลดหย่อนในส่วนการ ซื้อประกัน ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับที่อยู่อาศัย จะพบว่า แม้จะมีค่าลดหย่อนเหล่านี้ แต่ยังคงต้องเสียภาษี เงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ เนื่องจากกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ค่าลดหย่อนเหล่านี้ส่วนใหญ่แล้วเป็นกลุ่มที่มีฐานะ ทางเศรษฐกิจที่ดี

สาขาวิชา เศรษฐศาสตร์

ลายมือชื่อนิสิต .....

ปีการศึกษา 2558

ลายมือชื่อ อ.ที่ปรึกษาหลัก .....

5585153229 : MAJOR ECONOMICS

KEYWORDS: PERSONAL INCOME TAX / FACTORS AFFECTING THE DECISION

JITTIMA LIMKRAYAROT: DETERMINANTS INFLUENCING PERSONAL INCOME TAX
PAYING. ADVISOR: ASST. PROF. CHAIRAT AEMKULWAT, 115 pp.

This research affords to investigate empirically the social and economic factors that affect the taxpayers and the amount of personal income tax with household data from Socio-Economic Survey (SES) in year 2011. The estimation of economics models as Logit model to study the factors affecting the decision and Tobit model to study the factors affecting the determine the amount of tax. They divided the study population into three groups: Labor income, Middle class income, the population with the highest income 10%.

The study found that social factors affecting the probability of paying personal income tax and the amount of paying personal income tax such as region, when those who have lived in Bangkok are likely to pay personal income tax more than other regions. Age, Education more will result in a likelihood of paying tax increases and the amount of paying tax was increased as well. Factors by gender found that if those revenues are male and married have the probability of paying tax than other cases because most labor are male and men often have a better economic status women. Marriage makes a steady job, the enthusiasm to work bring to revenue increase. Work status, government employee have the probability of paying tax than any other occupation.

The economic factors found that, when income increases would result in a likelihood of paying tax increases and the amount of paying tax increase by progressive tax rate structure. The increasing number of children, the elders and a disabled person in the family to make reduction the amount of paying personal income tax. While the allowance in the purchase of insurance, interest loans for housing will find that even have with these allowances but also to pay tax on. The sample of allowances, most of these groups have a good economic.

Field of Study: Economics

Student's Signature .....

Academic Year: 2015

Advisor's Signature .....

กิตติกรรมประกาศ

วิทยานิพนธ์ฉบับนี้สำเร็จลุล่วงได้ด้วยความกรุณาของผู้ช่วยศาสตราจารย์ ดร.ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์ อาจารย์ที่ปรึกษาวิทยานิพนธ์ ที่ได้สละเวลาให้คำปรึกษา ให้คำแนะนำที่เป็นประโยชน์และใส่ใจในรายละเอียดของงาน ส่งผลให้งานวิทยานิพนธ์นี้สำเร็จลุล่วงไปได้ด้วยดี

กราบขอบพระคุณ ศาสตราจารย์ ดร.อิศรา ศานติศาสน์ ประธานกรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ข้อแนะนำอันเป็นประโยชน์ในการศึกษา และอาจารย์ ดร.สรวีย์ บุญยमानนท์ กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ที่ให้ความกรุณาสละเวลาเพื่อให้คำปรึกษาเพื่อให้วิทยานิพนธ์เล่มนี้สมบูรณ์ยิ่งขึ้น

กราบขอบพระคุณ ดร.สุเนตรา เล็กอุทัย กรรมการสอบวิทยานิพนธ์ เศรษฐกรจากกระทรวงการคลัง ที่กรุณาสละเวลาคอยชี้แนะแนวทางให้วิทยานิพนธ์เสร็จสมบูรณ์ยิ่งขึ้น

ขอบคุณเจ้าหน้าที่ประจำคณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย ที่ได้อำนวยความสะดวกให้คำแนะนำและให้ข้อมูลในการทำวิทยานิพนธ์ครั้งนี้

สุดท้ายนี้ขอขอบคุณครอบครัว เพื่อนๆ พี่ๆ น้องๆ หลักสูตรเศรษฐศาสตร์มหาบัณฑิตทุกคนที่มีส่วนช่วยทั้งทางตรงและทางอ้อม ให้ข้าพเจ้าทำงานชิ้นนี้ได้สำเร็จลุล่วง

หากวิทยานิพนธ์เล่มนี้มีข้อบกพร่องประการใด ผู้วิจัยต้องขอภัยและน้อมรับไว้แต่เพียงผู้เดียว

สารบัญ

	หน้า
บทคัดย่อภาษาไทย.....	ง
บทคัดย่อภาษาอังกฤษ.....	จ
กิตติกรรมประกาศ.....	ฉ
สารบัญ.....	ช
สารบัญตาราง.....	1
สารบัญรูปภาพ.....	1
บทที่ 1 บทนำ.....	2
1.1 ที่มาและความสำคัญ.....	2
1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา.....	10
1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ.....	10
1.4 ขอบเขตของการศึกษา.....	10
1.5 นิยามศัพท์.....	10
บทที่ 2 เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง.....	12
2.1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมของภาษีอากร.....	12
2.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	13
2.1.2.1 เครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษี.....	14
2.1.2.1.1 ทรัพย์สิน (property).....	14
2.1.2.1.2 รายได้ (income).....	14
2.1.2.1.3 รายจ่าย (expenditure).....	15
2.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาษี.....	15
2.1.4 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีกับการพัฒนาเศรษฐกิจ.....	17

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง.....	20
2.2.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	20
2.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆที่ส่งผลต่อภาษี.....	23
บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย.....	26
3.1 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของ ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545, 2550 และ 2554	26
3.2 การศึกษาปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ(ค่าลดหย่อน) ที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเสีย ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรกของประชากร และบุคคลที่มี รายได้ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2554.....	28
3.2.1 ตัวแปรและสมมติฐานเบื้องต้น	30
3.3 การศึกษาปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ(ค่าลดหย่อน) ที่มีผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงิน ได้บุคคลธรรมดาของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก และบุคคลที่มีรายได้ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2554.....	38
3.3.1 ตัวแปรและสมมติฐานเบื้องต้น	39
บทที่ 4 ผลการศึกษา.....	44
4.1 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของ ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554.....	44
4.2 เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม และทางด้านเศรษฐกิจ (ค่าลดหย่อน) ที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ทั่วประเทศ , ผู้ที่มีเงินได้สูงสุด 10% แรกของผู้มีเงินได้ทั่วประเทศ และผู้มีเงินได้ชนชั้นกลาง.....	49
4.2.1 ลักษณะข้อมูลพื้นฐานของประชากรในแบบจำลอง	49
4.2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงิน	57
4.2.2.1 ปัจจัยทางด้านสังคม	58
4.2.2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ.....	62

4.3 เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม และทางด้านเศรษฐกิจ (ค่าลดหย่อน) ที่มีผลปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ทั่วประเทศ, ผู้ที่มีเงินได้สูงสุด 10% แรกของผู้มีเงินได้ทั่วประเทศ และผู้มีเงินได้ชนชั้นกลาง	69
4.3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	69
4.3.1.1 ปัจจัยทางด้านสังคม	70
4.3.1.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ	73
บทที่ 5 บทสรุป	80
5.1 สรุปผลการศึกษา	80
5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย	83
5.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย.....	84
รายการอ้างอิง	85
ภาคผนวก ก ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา.....	91
ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์	115

สารบัญตาราง

ตารางที่ 1. 1 แสดงผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2558	3
ตารางที่ 1. 2 แสดงสัดส่วนมูลค่าการจัดเก็บภาษีทางตรงของกรมสรรพากร.....	4
ตารางที่ 1. 3 แสดงถึงวิวัฒนาการของการจัดเก็บภาษีของไทย ตั้งแต่ปี 2529 – ปัจจุบัน.....	6
ตารางที่ 1. 4 แสดงการเปลี่ยนแปลงมาตรการสำหรับค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	7
ตารางที่ 1. 5 แสดงการเปลี่ยนแปลงมาตรการสำหรับค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ต่อ).....	8
ตารางที่ 3. 1 สรุปรายละเอียดที่มาของข้อมูลในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้ และรายจ่ายของครัวเรือน	27
ตารางที่ 4. 1 อธิบายตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในแบบจำลองโลจิสต์.....	32
ตารางที่ 4. 2 แสดงค่าเฉลี่ยต่อเดือนของรายจ่ายของครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545, 2550 และ 2554 (หน่วย : บาท).....	46
ตารางที่ 4. 3 แสดงสัดส่วนภาระภาษีต่อรายได้ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 (หน่วย : ล้านบาท).....	48
ตารางที่ 4. 4 แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนค่าลดหย่อนแต่ละประเภทต่อรายได้รวมของครัวเรือนทั่วประเทศ (หน่วย : บาท).....	49
ตารางที่ 4. 5 แสดงสัดส่วนเพศชายและเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ย และสถานภาพการสมรสของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา.....	51
ตารางที่ 4. 6 แสดงค่าเฉลี่ยจำนวนบุตร สัดส่วนของประชากรที่มีผู้สูงอายุในบ้าน และสัดส่วนของประชากรที่มีผู้พิการในบ้าน โดยแบ่งตามกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา.....	52
ตารางที่ 4. 7 แสดงภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี พ.ศ. 2554 เมื่อแบ่งตามระดับชั้นรายได้....	57
ตารางที่ 4. 8 ผลการศึกษา (Marginal Effect) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบ่งตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา.....	66
ตารางที่ 4. 9 ปัจจัยกำหนดปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบ่งตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา	77

สารบัญรูปรูปภาพ

รูปที่ 1. 1 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2554 (หน่วย : บาท).....	9
รูปที่ 2. 1 แสดงผลของภาษีเงินได้ต่อการทำงานตามโครงสร้างอัตราภาษีในแต่ละแบบ.....	16
รูปที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีกับรายได้ภาษี.....	17
รูปที่ 4. 1 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรแต่ละภูมิภาคระหว่างกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้ กลุ่มตัวอย่างของชนชั้นกลาง และกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก.....	50
รูปที่ 4. 2 แสดงลักษณะของการประกอบอาชีพของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา.....	52
รูปที่ 4. 3 แสดงการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างวัยแรงงาน (หน่วย : บาท).....	53
รูปที่ 4. 4 แสดงการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างแรงงานชนชั้นกลาง (หน่วย : บาท).....	54
รูปที่ 4. 5 แสดงการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก (หน่วย : บาท).....	54
รูปที่ 4. 6 แสดงการเปรียบเทียบรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อน และการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา (หน่วย :บาท).....	55

บทที่ 1

บทนำ

1.1 ที่มาและความสำคัญ

รัฐบาลมีหน้าที่ในการบริหารประเทศให้มีการพัฒนาทั้งด้านเศรษฐกิจและด้านสังคม มีหน้าที่ในการดูแลป้องกันประเทศ รักษาความสงบเรียบร้อยภายในประเทศ ส่งเสริมด้านการเกษตร การศึกษา การสาธารณสุขและกิจการบางอย่าง เช่น การสร้างเขื่อน การสร้างถนนหนทาง การจัดให้มีไฟฟ้า ประปา ท่อ ทางระบายน้ำ เหล่านี้ล้วนมีความจำเป็นและเป็นประโยชน์แก่ส่วนรวม รัฐบาลจึงต้องเป็นผู้จัดทำ เพราะรัฐบาลมีหน้าที่ในการบำบัดทุกข์บำรุงสุขให้แก่ราษฎร และต้องการให้ประชาชนมีความอยู่ดีกินดี มีสวัสดิการทางสังคมอย่างทั่วถึงกัน และมีความเสมอภาคกัน ดังนั้นจึงจำเป็นต้องใช้จ่ายงบประมาณจำนวนมากในการพัฒนาเศรษฐกิจสังคมเพื่อยกระดับความเป็นอยู่ของประชาชนให้ดีขึ้น โดยรายได้ที่รัฐบาลนำมาใช้จ่ายในการบริหารประเทศนั้นส่วนใหญ่มาจากการบังคับจัดเก็บภาษี นอกจากนี้ยังมีรายได้จาก รัฐพาณิชย์ ค่าธรรมเนียม รายได้จากการขายสิ่งของและบริการ ดังนั้นรายได้จากภาษีอากรนับเป็นรายได้ที่สำคัญที่สุดของรัฐบาลทุกประเทศ เพราะนอกจากเป็นรายได้ที่มีสัดส่วนที่สูงของรายได้รวมของประเทศแล้ว รัฐบาลยังสามารถใช้ภาษีอากรเป็นเครื่องมือให้บรรลุเป้าหมายทางเศรษฐกิจในด้านต่างๆได้ เช่น การสร้างความเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ การรักษาเสถียรภาพทางเศรษฐกิจ และการกระจายรายได้ให้เป็นธรรม เป็นต้น

รายได้ที่รัฐบาลไทยนำมาใช้จ่ายในการบริหารประเทศคือ รายได้ที่มาจากภาษีอากรซึ่งถือเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญ และภาระในการหารายได้ของรัฐบาลจะเพิ่มสูงขึ้นทุกปี ทำให้หน่วยงานที่มีหน้าที่ในการหารายได้ให้แก่รัฐบาลนั้นจะต้องเพิ่มความสามารถหรือประสิทธิภาพในการหารายได้มาตอบสนองการใช้จ่ายของรัฐบาล ในขณะที่รายได้ของรัฐบาลมาจากหลายแหล่งด้วยกัน เช่น จากกรมสรรพากร กรมสรรพสามิต กรมศุลกากร หรือหน่วยงานอื่นๆ ดังปรากฏในตารางที่ 1.1 ซึ่งจะแสดงผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2555 จำแนกตามหน่วยงานต่างๆ ที่มีหน้าที่ในการจัดเก็บรายได้เข้ารัฐบาล ซึ่งจะเห็นได้ว่ารายได้ส่วนใหญ่ของรัฐบาลนั้นมาจากกรมสรรพากรถึงประมาณ 60% จากได้รายได้ทั้งหมดของรัฐบาล

ตารางที่ 1.1 แสดงผลการจัดเก็บรายได้ของรัฐบาล ในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2558

ปี	กรมสรรพากร		กรมสรรพสามิต		กรมศุลกากร		หน่วยงานอื่น		รวมรายได้จัดเก็บ (Gross)	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
2551	1,271,234.90	70.4	264,562.31	14.6	98,915.48	5.5	172,379.27	9.5	1,807,091.95	100
2552	1,141,737.80	65.6	334,794.05	19.2	81,528.05	4.7	182,768.50	10.5	1,740,828.39	100
2553	1,296,075.60	63.1	416,852.33	20.3	97,121.52	4.7	243,329.40	11.9	2,053,378.85	100
2554	1,532,671.20	68.9	370,888.01	16.7	104,719.89	4.7	216,408.17	9.7	2,224,687.26	100
2555	1,685,396.80	67.8	415,538.89	16.6	122,689.70	4.9	261,931.37	10.5	2,485,556.76	100
2556	1,774,535.01	69.2	418,048.00	16.3	110,161.35	4.3	261,008.37	10.2	2,563,752.73	100
2557	1,722,570.88	68.8	380,665.00	15.2	112,047.18	4.5	288,745.44	11.5	2,504,028.50	100
2558	1,737,109.95	64.6	464,076.00	17.4	116,113.45	4.3	369,232.82	13.7	2,686,532.22	100

ที่มา : กระทรวงการคลัง

กรมสรรพากรซึ่งมีหน้าที่ในการจัดเก็บภาษีจากฐานรายได้และฐานการบริโภคภายในประเทศ ตามประมวลรัษฎากร และกฎหมายอื่นที่เกี่ยวข้องเพื่อเป็นรายได้ให้รัฐบาลเพื่อนำมาใช้จ่ายพัฒนาประเทศ ได้แก่ กลุ่มของภาษีทางตรง (ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้ปิโตรเลียม) และกลุ่มของภาษีทางอ้อม (ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีสรรพสามิต อากรแสตมป์ และรายได้อื่นๆ) ดังตารางที่ 1.2 แสดงถึงสัดส่วนมูลค่าการจัดเก็บภาษีของแต่ละประเภท ดังจะเห็นได้ว่าภาษีที่ทางกรมสรรพากรจัดเก็บได้มากที่สุด 3 อันดับคือ ภาษีมูลค่าเพิ่ม ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งถือเป็นรายได้หลักของรัฐบาล สำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่กรมสรรพากรจัดเก็บนั้นจัดเป็นภาษีทางตรง ซึ่งทฤษฎีทางเศรษฐศาสตร์ยอมรับว่า ภาษีทางตรงมีคุณสมบัติเป็นตัวรักษาเสถียรภาพอัตโนมัติ (automatic stability) หรือมีความยืดหยุ่นภายใน (built-in stability) กล่าวคือในภาวะที่เศรษฐกิจตกต่ำ รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรจะลดลง แต่ในภาวะเศรษฐกิจรุ่งเรือง รายได้จากการจัดเก็บภาษีอากรจะเพิ่มขึ้นเองโดยอัตโนมัติ โดยที่รัฐบาลไม่ต้องเข้าไปปรับเปลี่ยนโครงสร้างภาษีแต่อย่างใด

ตารางที่ 1. 2 แสดงสัดส่วนมูลค่าการจัดเก็บภาษีทางตรงของกรมสรรพากร

ปี	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		ภาษีเงินได้นิติบุคคล		ภาษีเงินได้ปิโตรเลียม		ภาษีมูลค่าเพิ่ม		ภาษีธุรกิจเฉพาะ		อากรแสตมป์		รายได้อื่น		กรมสรรพากร	
	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%	ล้านบาท	%
2551	203,937.99	16.04	462,062.89	36.35	75,379.43	5.93	501,697.58	39.47	20,256.93	1.59	7,651.33	0.60	248.738	0.02	1,271,234.90	100
2552	199,031.76	17.43	392,321.00	34.36	87,799.11	7.69	437,038.10	38.28	17,577.14	1.54	7,746.77	0.68	223.918	0.02	1,141,737.80	100
2553	211,000.69	16.28	466,326.96	35.98	67,786.15	5.23	514,065.57	39.66	27,659.06	2.13	8,980.54	0.69	256.633	0.02	1,296,075.60	100
2554	242,560.45	15.83	572,183.56	37.33	81,184.74	5.30	590,057.58	38.50	36,161.60	2.36	10,249.16	0.67	274.119	0.02	1,532,671.20	100
2555	273,997.07	16.26	566,792.46	33.63	95,523.15	5.67	692,322.43	41.08	44,456.64	2.64	11,944.38	0.71	360.668	0.02	1,685,396.80	100
2556	301,249.28	16.98	598,025.97	33.70	114,257.18	6.44	697,997.00	39.33	50,104.39	2.82	12,603.92	0.71	297.269	0.02	1,774,535.01	100
2557	280,790.81	16.30	563,425.89	32.71	100,306.11	5.82	711,704.97	41.32	53,553.38	3.11	12,436.56	0.72	353.158	0.02	1,722,570.88	100
2558	305,980.88	17.61	568,161.98	32.71	83,177.45	4.79	710,199.04	40.88	55,240.42	3.18	13,954.76	0.80	395.413	0.02	1,737,109.95	100

ที่มา : กระทรวงการคลัง

ในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาครั้งแรกของประเทศไทยนั้น เริ่มหลังจากมีการเปลี่ยนแปลงจากระบบสมบูรณาญาสิทธิราชมาเป็นระบอบประชาธิปไตย โดยออกเป็นพระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พ.ศ. 2475 และต่อมาก็ได้ถูกยกเลิกและตราประมวลรัษฎากรขึ้นมาใหม่ในปี พ.ศ. 2481 เพื่อปรับปรุงการจัดเก็บภาษีอากรจากประชาชนให้มีความเป็นระบบและทันสมัยมากขึ้น โดยมีการเปลี่ยนแปลงในโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในส่วนต่างๆ เช่น การเปลี่ยนแปลงในส่วนของจำนวนเงินที่ใช้ในการหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนในภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมถึงการปรับอัตราภาษีเงินได้ เพื่อให้เกิดความเป็นธรรมในการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังแสดงในตารางที่ 1.3 ที่จะแสดงให้เห็นอัตราการจัดเก็บภาษีของแต่ละระดับขั้นรายได้ (กรมสรรพากร, 2559) รายได้ขั้นต่ำในการละเว้นการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประเทศไทยตั้งแต่ปี พ.ศ. 2529 จนถึงปัจจุบัน

จากตารางที่ 1.3 จะเห็นได้ว่าการปรับลดขั้นรายได้และมีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษี เพื่อให้มีความสะดวกและง่ายต่อการคำนวณภาษีและยังเป็นการปรับให้มีจำนวนขั้นของโครงสร้างและอัตราภาษีที่ใกล้เคียงกับรัฐบาลของประเทศเพื่อนบ้าน รวมทั้งมีการขยายเพดานเงินได้สุทธิในขั้นอัตราภาษีที่ต่ำที่สุด และลดอัตราภาษีเงินได้ในขั้นที่สูงที่สุด เพื่อเป็นการขยายฐานภาษีและจูงใจให้ประชาชนเสียภาษีมากขึ้น ส่งผลให้รายรับจากการเก็บภาษีของรัฐบาลเพิ่มมากขึ้นตามไปด้วย

นอกจากจะมีการเปลี่ยนแปลงอัตราภาษีแล้ว รัฐบาลยังได้ออกมาตรการลดหย่อนภาษีต่างๆ เพื่อเป็นสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งสามารถนำค่าใช้จ่ายบางประเภทมาหักออกจากเงินได้พึงประเมิน เพื่อให้เงินได้สุทธิที่ใช้ในการประเมินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีมูลค่าลดลง ดังตารางที่ 1.4 แสดงมาตรการค่าลดหย่อนต่างๆที่มีการเปลี่ยนแปลงจากปี พ.ศ. 2533 เป็นต้นมา

ตารางที่ 1.3 แสดงถึงวิวัฒนาการของการจัดเก็บภาษีของไทย ตั้งแต่ปี 2529 – ปัจจุบัน

พ.ศ. 2529		พ.ศ. 2532		พ.ศ. 2535	
ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร (%)	ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร (%)	ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร (%)
0 – 40,000	7	0 – 50,000	5	0 – 150,000	5
40,001 – 90,000	10	50,001 – 200,000	10	150,001 – 500,000	10
90,001 – 150,000	15	200,001 – 500,000	20	500,001 – 1,000,000	20
150,001 – 220,000	20	500,001 – 1,000,000	30	1,000,001 – 4,000,000	30
220,001 – 300,000	25	1,000,001 – 2,000,000	40	4,000,001 ขึ้นไป	37
300,001 – 400,000	30	2,000,001 ขึ้นไป	50		
400,001 – 550,000	35				
550,001 – 750,000	40				
750,001 – 1,000,000	45				
1,000,001 – 2,000,000	50				
2,000,001 ขึ้นไป	55				
		พ.ศ. 2542		พ.ศ. 2546	
		ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร (%)	ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร (%)
พ.ศ. 2536					
ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร (%)	0 – 50,000	ยกเว้น	0 – 80,000	ยกเว้น
0 – 100,000	5	50,001 – 100,000	5	80,001 – 100,000	5
100,001 – 500,000	10	100,001 – 500,000	10	100,001 – 500,000	10
500,001 – 1,000,000	20	500,001 – 1,000,000	20	500,001 – 1,000,000	20
1,000,001 – 4,000,000	30	1,000,001 – 4,000,000	30	1,000,001 – 4,000,000	30
4,000,001 ขึ้นไป	37	4,000,001 ขึ้นไป	37	4,000,001 ขึ้นไป	37
		พ.ศ. 2547		พ.ศ. 2551	
ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร (%)	ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร (%)	ช่วงเงินได้สุทธิ (บาท)	อัตรากำไร (%)
0 – 100,000	5	0 – 150,000	ยกเว้น	0 – 150,000	ยกเว้น
100,001 – 500,000	10	150,001 – 500,000	10	150,001 – 300,000	5
500,001 – 1,000,000	20	500,001 – 1,000,000	20	300,001 – 500,000	10
1,000,001 – 4,000,000	30	1,000,001 – 4,000,000	30	500,001 – 750,000	15
4,000,001 ขึ้นไป	37	4,000,001 ขึ้นไป	37	750,001 – 1,000,000	20
				1,000,001 – 2,000,000	25
				2,000,000 – 4,000,000	30
				4,000,001 ขึ้นไป	35

ที่มา : กรมสรรพากร

ตารางที่ 1. 4 แสดงการเปลี่ยนแปลงมาตรการสำหรับค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

	2533	2534	2535 - 2542	2544	2545 - 2546	2547 - 2549	2550	2551 - ปัจจุบัน
ค่าใช้จ่าย	ร้อยละ 30 ของรายได้พึงประเมิน แต่ไม่เกิน 50,000 บาท	ร้อยละ 40 ของรายได้พึงประเมิน แต่ไม่เกิน 60,000 บาท						
ผู้มีเงินได้	15,000 บาท	20,000 บาท						
บุตร	คนละ 7,000 บาทหรือ 9,000 บาทแล้วแต่กรณี	คนละ 10,000 บาทหรือ 12,000 บาทแล้วแต่กรณี						
เมียประกันชีวิต	ไม่เกิน 7,000 บาท	ไม่เกิน 10,000 บาท						
เงินสะสมจ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ	ไม่เกิน 7,000 บาท	ไม่เกิน 10,000 บาท						
ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อเช่าซื้อ	ไม่เกิน 7,000 บาท	ไม่เกิน 10,000 บาท	ค่าเช่าอาคารไม่เกิน 100,000 บาท ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไม่เกิน 50,000 บาท	ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมไม่เกิน 50,000 บาท				
เงินบริจาค			ไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินได้ หักจากหักค่าใช้จ่าย ค่าลดหย่อนต่างๆแล้ว					

ที่มา :

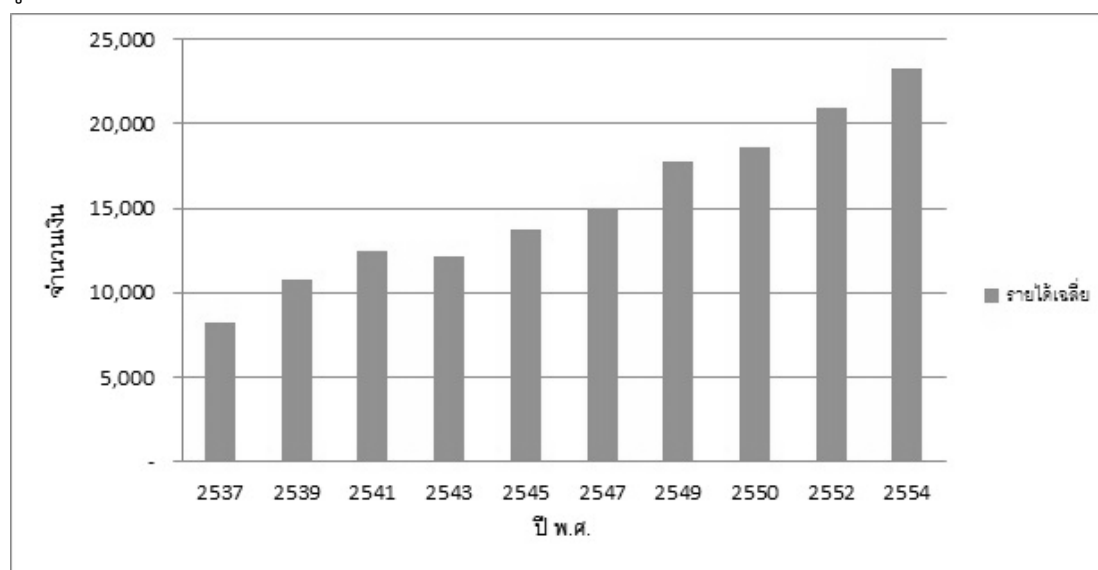
ตารางที่ 1.5 แสดงการเปลี่ยนแปลงมาตรการสำหรับค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ต่อ)

2533 - 2535	2536 -2544	2545	2546	2547	2548	2549	2550	2551 - ปัจจุบัน
เงินสะสม กบข.	-	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท
เงินสะสมกองทุนสงเคราะห์ครูใหญ่และครูโรงเรียนเอกชน	-	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 300,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกิน 500,000 บาท
กองทุนรวมเพื่อการเลี้ยงชีพ	-	เฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้โดยเมื่อรวมกับเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและหรือกองทุน กบข. หรือสำนักงานส่งเสริมการเลี้ยงชีพ	เฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้โดยเมื่อรวมกับเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและหรือกองทุน กบข. หรือสำนักงานส่งเสริมการเลี้ยงชีพและหรือกองทุนสงเคราะห์ครูโรงเรียนเอกชน แล้ว ไม่เกิน 500,000 บาท	เฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้โดยเมื่อรวมกับเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและหรือกองทุน กบข. หรือสำนักงานส่งเสริมการเลี้ยงชีพ	เฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้โดยเมื่อรวมกับเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและหรือกองทุน กบข. หรือสำนักงานส่งเสริมการเลี้ยงชีพ	เฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้โดยเมื่อรวมกับเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและหรือกองทุน กบข. หรือสำนักงานส่งเสริมการเลี้ยงชีพ	เฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้โดยเมื่อรวมกับเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและหรือกองทุน กบข. หรือสำนักงานส่งเสริมการเลี้ยงชีพ	เฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 15 ของเงินได้โดยเมื่อรวมกับเงินสะสมกองทุนสำรองเลี้ยงชีพและหรือกองทุน กบข. หรือสำนักงานส่งเสริมการเลี้ยงชีพ
ประกันสังคม	จ่ายตามจริง	ไม่เกิน 5,400 บาท	ไม่เกิน 7,200 บาท	ไม่เกิน 9,000 บาท	ไม่เกิน 9,000 บาท	ไม่เกิน 9,000 บาท	ไม่เกิน 9,000 บาท	ไม่เกิน 9,000 บาท
ค่าลดหย่อนบิดา มารดา								
เบี้ยประกันสุขภาพบิดา มารดา								
เงินชดเชยที่ได้รับตามกฎหมายผู้มีเงินได้ตั้งแต่อายุ 65 ปีขึ้นไป								
คู่สมรสอายุตั้งแต่ 65 ปีขึ้นไปและมีเงินได้								
เงินสนับสนุนการศึกษา								
เงินสนับสนุนการศึกษา								
กองทุนรวมหุ้นระยะยาว								

ที่มา : กรมสรรพากร

อย่างไรก็ตามรัฐบาลได้มีปรับเปลี่ยนมาตรการลดหย่อนอยู่เรื่อยๆ อาจจะเพื่อส่งเสริมการลงทุน เช่น กรณีเบี้ยประกันชีวิต เงินสะสมกองทุนเลี้ยงชีพ และดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัย หรือสนับสนุนกิจกรรมด้านต่างๆ เช่น การบริจาค เงินสนับสนุนการศึกษา เป็นต้น ซึ่งมาตรการเหล่านี้ถูกมองว่าเป็นมาตรการที่ช่วยเหลือประชากรที่มีรายได้สูงมากกว่าที่จะช่วยเหลือประชากรที่มีรายได้น้อย ซึ่งอาจจะส่งผลเสียต่อการกระจายรายได้ และทำให้อัตราภาษีไม่เป็นอัตราภาษีแบบก้าวหน้าเท่าที่ควร (Chu et al. 2000)

รูปที่ 1. 1 แสดงรายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือน ตั้งแต่ปี พ.ศ. 2537 – 2554 (หน่วย : บาท)

ที่มา : สำนักงานสถิติแห่งชาติ

การเปลี่ยนแปลงโครงสร้างและอัตราภาษีนั้น ส่งผลกระทบโดยตรงต่อภาคครัวเรือน โดยเฉพาะการเปลี่ยนแปลงในรายได้ที่เป็นตัวเงินของภาคครัวเรือนซึ่งเป็นรายได้หลักในการที่จะนำมาคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในอดีตพบว่า รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนทั่วราชอาณาจักรอยู่ที่ 8,262 บาท ในปี พ.ศ. 2537 และมีการปรับเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ จนกระทั่งในปี พ.ศ. 2554 รายได้เฉลี่ยต่อเดือนต่อครัวเรือนทั่วราชอาณาจักรอยู่ที่ 23,236 บาท ดังรูปที่ 1.1 หากครัวเรือนมีรายได้ที่เพิ่มขึ้นส่งผลให้ครัวเรือนต้องมีการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน

ทั้งนี้จากผลการสำรวจของสำนักงานสถิติแห่งชาติในช่วงปี พ.ศ. 2551 – 2555 จะพบว่าประเทศไทยมีแรงงานเฉลี่ยอยู่ในระบบทั้งหมดประมาณ 38 ล้านคน กลับพบว่ามีจำนวนแค่ประมาณ 11.7 ล้านคนเท่านั้น ที่ยื่นแบบ ภ.ง.ด. 90 – 91 กับทางกรมสรรพากร ดังนั้นจึงเห็นว่าควรมีการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรายได้ รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และลักษณะของผู้ที่มีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีและไม่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา รวมถึงปัจจัยที่มีผลต่อ

ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เพื่อก่อให้เกิดประโยชน์อย่างมากในการออกแบบ หรือ กำหนดนโยบายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีความเหมาะสมและเป็นธรรมแก่ผู้เสียภาษี เพื่อให้เกิด แรงจูงใจในการชำระภาษี

1.2 วัตถุประสงค์ของการศึกษา

1) เพื่อศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของ ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545, 2550 และ 2554

2) เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม และทางด้านเศรษฐกิจ (ค่าลดหย่อน) ที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจเสียภาษีของผู้มีเงินได้บุคคลธรรมดา ในกลุ่มของประชากรทั่วประเทศที่มีรายได้, ประชากรที่มีรายได้ (ชนชั้นกลาง) และประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก

3) เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม และทางด้านเศรษฐกิจ (ค่าลดหย่อน) ที่มีผลกระทบต่อ ปริมาณการเสียภาษีของผู้มีเงินได้บุคคลธรรมดา ในกลุ่มของประชากรทั่วประเทศที่มีรายได้, ประชากรที่มีรายได้ (ชนชั้นกลาง) และประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก

1.3 ประโยชน์ที่คาดว่าจะได้รับ

เพื่อนำไปเป็นข้อมูลในการวางแผนโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาหรือแนวทางในการ จัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และสร้างปัจจัยที่สนับสนุนในการก่อให้เกิดโอกาสในการชำระภาษี เงินได้บุคคลธรรมดามากยิ่งขึ้น

1.4 ขอบเขตของการศึกษา

ในการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของ ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้น จะใช้ข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของ ครีวเรือน (Household Socio-Economic Survey) ในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 และ การศึกษาปัจจัยทางด้านสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคล ธรรมดา โดยใช้ข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Household Socio- Economic Survey) ในปี พ.ศ. 2554 โดยจะแบ่งกลุ่มประชากรตามชั้นรายได้ออกเป็น 10 กลุ่ม (ตาม แบบ Decile) โดยจะมุ่งเน้นไปที่ประชากรที่มีรายได้สูงสุดที่สุด คือ decile 1 หรือหมายถึง 10%ของ ประชากรที่มีรายได้สูงสุด ประชากรที่มีรายได้ (ชนชั้นกลาง) และประชากรทั่วประเทศที่มีรายได้

1.5 นิยามศัพท์

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (Personal Income Tax) คือ ภาษีที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไป หรือ จากหน่วยภาษีที่มีลักษณะพิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดย

ปกติจัดเก็บเป็นรายปี รายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนดภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณี กฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบฯ เสียภาษีตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่ต้องชำระและเงินได้บางกรณี กฎหมายกำหนดให้ ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่ายจากเงินได้ที่จ่ายบางส่วน เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย

การรวมกลุ่ม หมายถึง กลุ่มคนที่มาร่วมกันทำงานในเชิงเศรษฐกิจ (ผลิตสินค้าและบริการ) โดยสมาชิกแต่ละคนมีส่วนร่วมเท่าเทียมกันในการตัดสินใจดำเนินการทุกขั้นตอน ตลอดจนการแบ่งรายได้ให้แก่สมาชิกตามที่ตกลงกัน การรวมกลุ่มดังกล่าวอาจจะมีการจดทะเบียนจัดตั้งในรูปนิติบุคคลหรือไม่ก็ได้ เช่น การรวมกลุ่มเพื่อทำการเกษตร (การปลูกไม้ดอกไม้ประดับ การเพาะเลี้ยงกบ เป็นต้น) การแปรรูปผลผลิตทางการเกษตร

รายได้ชนชั้นกลาง ตามความหมายของชนชั้นมาจากการวัดสถานะทางเศรษฐกิจ (Socio – Economic Class : SEC) โดยใช้รายได้ต่อเดือนของครอบครัวในการแบ่ง โดยชนชั้นกลางจะมีรายได้เฉลี่ยต่อเดือนตั้งแต่ 18,001 – 85,000 บาท ในปี พ.ศ. 2558 (Goro Hokari, 2015) เมื่อทำการปรับค่ารายได้ด้วยดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index : CPI) ให้อยู่ในรูปปีฐานเดียวกับปี พ.ศ. 2554 จะได้ทำให้รายได้ของชนชั้นกลางอยู่ที่ 16,982 – 80,189 บาท

บทที่ 2

เอกสารและงานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

2.1 แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้อง

แนวคิดและทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับการศึกษาในครั้งนี้ จะประกอบด้วย 3 ส่วน คือ ส่วนที่หนึ่ง จะเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมของภาษีอากร ซึ่งจะอธิบายถึงหลักเกณฑ์ในการพิจารณาจัดเก็บภาษีและวิธีการวัดความเป็นธรรม ในส่วนที่สองจะเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา การวิเคราะห์การจัดเก็บภาษีเงินได้ และในส่วนสุดท้ายจะเป็นทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาษี

2.1.1 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความเป็นธรรมของภาษีอากร

หลักในการพิจารณาความเป็นธรรมในการเสียภาษีอากร เพื่อให้ภาครัฐมีรายได้สำหรับใช้จ่ายในกิจกรรมของรัฐอาจแยกได้เป็น 2 ประเภท คือ (ชัยรัตน์ เอี่ยมกุลวัฒน์ , 2546)

ประเภทที่หนึ่ง คือ หลักการจัดเก็บภาษีตามประโยชน์ที่ผู้เสียภาษีแต่ละคนได้รับ ซึ่งเรียกอีกอย่างหนึ่งว่า ภาษีประโยชน์ (benefit tax) คือภาษีที่สมาชิกในสังคมจ่ายให้ภาครัฐเป็นค่าบริการ ซึ่งเท่ากับ ประโยชน์ที่แต่ละบุคคลจะได้รับ จากสินค้าหรือบริการที่จัดสรรโดยภาครัฐบาล โดยหลักที่ว่าประชาชนได้รับอรรถประโยชน์จากการผลิตสินค้าและบริการที่เกิดขึ้นจากรัฐบาล เพราะฉะนั้นจึงควรที่จะชำระภาษีอากรคืนแก่รัฐ โดยที่อุปสงค์รวมของสินค้าสาธารณะดังกล่าวนี้ สามารถหาได้จากการรวมอุปสงค์ของแต่ละบุคคลในแนวตั้ง ณ ระดับราคาและปริมาณสินค้าสาธารณะที่มีประสิทธิภาพสูงสุด และต้นทุนหน่วยสุดท้ายของสินค้าสาธารณะจะเท่ากับผลประโยชน์ส่วนเพิ่มที่แต่ละบุคคลได้รับ ฉะนั้นแล้วบุคคลที่ได้รับประโยชน์มากจะทำการเสียภาษีในจำนวนที่มากกว่าบุคคลที่ได้รับประโยชน์น้อยนั่นเอง

ประเภทที่สอง คือ หลักการจัดเก็บภาษีตามความสามารถในการเสียภาษีของบุคคลผู้เสียภาษีแต่ละราย ความเป็นธรรมในการเสียภาษีสามารถแยกเป็นความเป็นธรรมตามแนวนอน (horizontal equity) และความเป็นธรรมตามแนวตั้ง (vertical equity)

ความเป็นธรรมตามแนวนอน หมายความว่า บุคคลที่มีความสามารถเสียภาษีเท่ากัน ควรที่จะเสียภาษีเท่ากัน โดยจะใช้รายได้หรือรายจ่ายเป็นดัชนีชี้วัดความเป็นธรรม การใช้รายได้หรือเงินได้ (income) เป็นตัววัดความสามารถในการเสียภาษี ในแง่ความเป็นธรรมตามแนวนอน หากคนสองคนมีเงินได้เท่ากันก็ควรเสียภาษีเท่ากันแต่การใช้เงินได้เป็นตัววัด อาจจะไม่ได้อธิบายถึงความสามารถในการเสียภาษีของคนสองคนที่มีเงินได้เท่ากัน เนื่องจากคนทั้งสองคนให้คุณค่า

หรือมีรสนิยมกับการพักผ่อนไม่เหมือนกัน ในขณะที่เมื่อใช้รายจ่ายเป็นตัววัดความสามารถในการเสียภาษีนั้น Thomas Hobbes นักปรัชญาชาวอังกฤษก็ให้ความเห็นว่า ภาครัฐควรใช้ฐานรายจ่ายหรือฐานในการบริโภคในการคำนวณความสามารถในการเสียภาษี เนื่องจากการจัดเก็บภาษีควรที่จะมุ่งจัดเก็บกับทรัพยากรที่บุคคลนำออกจากสังคม(บริโภค) และไม่ควรมุ่งเก็บภาษีกับทรัพยากรที่บุคคลนำประโยชน์เข้าสังคม(รายได้) ฉะนั้นภาครัฐควรจัดเก็บภาษีรายจ่ายหรือภาษีเงินจ่าย จากฐานในการบริโภคหรือฐานเงินจ่ายในการบริโภค แทนที่จะเก็บภาษีเงินได้จากฐานเงินได้ที่เกิดจากรายได้ที่ผู้บริโภคได้รับจากการทำงานหรือการออม และที่สำคัญภาษีเงินจ่ายไม่บิดเบือนความสามารถในการเสียภาษีเมื่อมีกาลเวลาเข้ามาเกี่ยวข้องอีกด้วย

ความเป็นธรรมตามแนวคิด หมายความว่า การที่บุคคลหนึ่งมีความสามารถในการเสียภาษีมากกว่าอีกบุคคลหนึ่ง บุคคลนั้นก็ควรที่จะเสียภาษีที่มากกว่า ดัชนีที่ใช้วัดความเป็นธรรมตามแนวคิดโดยทั่วไปนิยมใช้ความก้าวหน้าของอัตราภาษีที่จัดเก็บ และทฤษฎีการเสียสละเท่ากันเป็นหลักในการวิเคราะห์ ทำให้พบว่าเราสามารถวัดความเป็นธรรมได้จากอัตราภาษีเฉลี่ย (average tax rate) ซึ่งจะเท่ากับสัดส่วนของภาระภาษีรวมต่อฐานเงินได้ และอัตราภาษีส่วนเพิ่ม (marginal tax rate) ซึ่งจะเท่ากับสัดส่วนของภาระภาษีที่เพิ่มต่อฐานภาษีที่เพิ่ม ในส่วนของทฤษฎีการเสียสละเท่ากันที่ใช้เป็นหลักในการวิเคราะห์นั้น Musgrave (1959) ได้เสนอการวิเคราะห์ไว้ด้วยกัน 3 ประเภท คือ การเสียสละเท่ากันแบบสัมบูรณ์ (absolute equal sacrifice) การเสียสละเท่ากันแบบสัดส่วน (proportional equal sacrifice) และการเสียสละหน่วยสุดท้ายเท่ากัน (marginal equal sacrifice)

2.1.2 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

Rosen (1999, pp. 385-399) ได้กล่าวถึงการวิเคราะห์เรื่องการจัดเก็บภาษีและตลาดแรงงาน ว่าสำหรับแรงงานผู้ขายนั้น ชั่วโมงการทำงานไม่ได้มีผลต่อการจัดเก็บภาษีมากนัก ต่างจากแรงงานผู้หญิงที่แต่งงานแล้ว กลับพบว่าการจัดเก็บภาษีจะมีค่าลดลง ซึ่งเป็นผลมาจากอัตราค่าจ้างและชั่วโมงการทำงาน และปัจจัยอื่นๆที่มีผลกระทบต่อการจัดเก็บภาษีของตลาดแรงงาน เช่น การศึกษา และการพัฒนาฝีมือแรงงานที่ยังไม่มีความรู้ความเข้าใจที่เพียงพอ

การเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีผลต่อการตัดสินใจเชิงเศรษฐกิจในหลายๆ ด้าน เช่น ด้านของตลาดแรงงานดังที่กล่าวมาแล้ว ด้านของการลงทุน ซึ่งจะลงทุนเพิ่มขึ้นหรือลดลงนั้นขึ้นอยู่กับผลของภาษีที่มีต่อชั่วโมงการทำงานนั่นเอง ผลกระทบด้านการออม ซึ่งการที่คนเราตัดสินใจในการเลือกที่จะใช้จ่ายหรือเก็บออมนั้น อาจจะมีผลมาจากระยะเวลาในการได้รับประโยชน์จากแหล่งเงินได้นั้น เช่น ภาษีที่ได้รับจากดอกเบี้ยนั้นมีค่าต่ำกว่าต้นทุนค่าเสียโอกาสที่จะนำรายได้ไปใช้จ่ายเงินไปในปัจจุบัน

หรือไม่ และผลกระทบต่อด้านการลงทุน ผลกระทบของภาษีที่มีต่อองค์ประกอบในการลงทุนยังไม่ชัดเจน เนื่องจากภาษีทำให้ผลตอบแทนที่จะได้จากการลงทุนที่มีความเสี่ยงมีค่าน้อยลง

2.1.2.1 เครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษี

สิ่งที่ใช้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีแบ่งได้เป็น 3 ประเภทด้วยกัน ดังนี้

2.1.2.1.1 ทรัพย์สิน (property)

การใช้ทรัพย์สินเป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการเสียภาษีนั้น เป็นที่นิยมกันมาแต่อดีต เนื่องจากมีประเด็นสนับสนุนประการหนึ่งว่า ทรัพย์สินนั้นเป็นเครื่องวัดกำลังทางเศรษฐกิจหรืออำนาจซื้อที่สะสมไว้ เพราะฉะนั้นถ้าบุคคลใดมีทรัพย์สินมากก็อาจกล่าวได้ว่า เป็นผู้ที่กำลังเศรษฐกิจหรืออำนาจซื้ออยู่มาก นอกจากนี้ทรัพย์สินยังเป็นตัวช่วยที่ก่อให้เกิดรายได้คงออกเงยขึ้นมาในรูปแบบต่างๆได้ เช่น ค่าเช่า ดอกเบี้ย เป็นต้น

ฉะนั้นจึงกล่าวโดยสรุปได้ว่า ผู้ที่มีทรัพย์สินมากจึงเป็นผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีสูง และควรเสียภาษีให้กับรัฐบาลมากตามไปด้วย ตัวอย่างของภาษีที่จัดเก็บโดยใช้ทรัพย์สินเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีมียุ่หลายรูปแบบด้วยกัน เช่น ภาษีทรัพย์สิน(property tax) และภาษีความมั่งคั่ง(wealth tax) เป็นต้น

2.1.2.1.2 รายได้ (income)

เมื่อสังคมมีการพัฒนามากขึ้นตามลำดับมีการใช้เงินกันแพร่หลายขึ้น และมีรายได้ประเภทต่างๆปรากฏออกมาในรูปตัวเงินมากขึ้น ความนิยมในการใช้รายได้เป็นเครื่องมือวัดความสามารถในการเสียภาษีจึงมีมากขึ้นตามลำดับ

Henry Simons นักเศรษฐศาสตร์สำคัญผู้หนึ่งได้ให้แนวคิดที่ว่า ไม่ว่าภาษีที่เรียกเก็บนั้นจะเรียกเก็บจากฐานภาษีใดก็ตาม ภาระภาษีที่แท้จริงท้ายที่สุดจะตกอยู่กับรายได้ของแต่ละบุคคล ดังนั้นเมื่อพิจารณาตามแนวคิดนี้สิ่งที่ควรใช้เป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีจึงน่าจะเป็นรายได้ ปัญหาที่สำคัญคือรายได้ที่จะใช้วัดความสามารถในการเสียภาษีนั้นควรจะเป็นขอบเขตครอบคลุมเพียงใด Robert M. Haig นักเศรษฐศาสตร์สำคัญผู้หนึ่งได้ให้ความหมายของคำว่า “รายได้” ว่าหมายถึงการเพิ่มขึ้นสุทธิของอำนาจทางเศรษฐกิจของบุคคลในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ส่วน Henry Simons ได้ให้ความหมายคำว่า “รายได้” ว่าหมายถึงผลบวกของการบริโภคกับมูลค่าทรัพย์สินที่เพิ่มขึ้นสุทธิในช่วงระยะเวลาหนึ่ง ความหมายของคำว่า “รายได้” ทั้งสองนัยนี้สอดคล้องกัน ทั้งนี้เพราะว่าอำนาจทางเศรษฐกิจที่เพิ่มขึ้นสุทธิในช่วงระยะเวลาหนึ่งนั้นส่วนใหญ่จะถูกใช้ไป

ในรูปการบริโภค อำนาจทางเศรษฐกิจส่วนที่เหลือจะถูกเก็บออมไว้ทำให้มูลค่าทรัพย์สินเพิ่มขึ้นในรอบระยะเวลาสั้น

การจัดเก็บภาษีจากฐานรายได้ในประเทศไทยปัจจุบันมีอยู่สามภาษีด้วยกัน คือ ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภาษีเงินได้นิติบุคคล และภาษีเงินได้ปิโตรเลียม สำหรับในต่างประเทศภาษีเก็บจากฐานรายได้อาจปรากฏออกมาในรูปอื่นนอกเหนือจากภาษีรายได้ตามปกติก็ได้ เช่น ภาษีกำไรส่วนเกิน (excess profit tax) ภาษีผลได้จากทุน (capital gain tax) ภาษีการให้ (gift tax)

2.1.2.1.3 รายจ่าย (expenditure)

การใช้รายจ่ายหรือการใช้จ่ายเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีมีแนวคิดเบื้องต้นที่ว่า ผู้ที่ใช้จ่ายหรือบริโภคสินค้าหรือบริการต่าง ๆ มากเท่าใด ผู้นั้นนับเป็นผู้ที่ทำให้ทรัพยากรอันมีค่าของสังคมต้องหมดเปลืองไปเท่านั้น ดังนั้นจึงควรที่จะเสียภาษีให้กับสังคมมากตามไปด้วย ข้อเสนอแนะของการใช้จ่ายเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีอีกประการหนึ่งคือ ถ้าจะเก็บภาษีโดยใช้รายจ่ายเป็นเครื่องวัดความสามารถในการเสียภาษีแทนรายได้แล้วก็จะพบว่า เฉพาะรายได้ส่วนที่ใช้ให้หมดไปเท่านั้นที่จะต้องเสียภาษี ส่วนรายได้ส่วนที่เก็บออมไว้จะไม่เสียภาษีแต่อย่างใด จึงน่าจะมีผลทำให้เกิดการส่งเสริมให้ประชาชนในประเทศมีการเก็บออมกันมากขึ้นอันจะมีผลทำให้มีการสร้างสมทุนในระบบเศรษฐกิจมากขึ้น

2.1.3 ทฤษฎีที่เกี่ยวข้องกับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาษี

ความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับภาษี จะมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ของครัวเรือนในทิศทางที่เพิ่มขึ้นแล้ว จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงในภาระภาษีที่บุคคลผู้มีรายได้จะต้องรับภาระในสัดส่วนที่สูงขึ้นตามด้วย ในทางตรงกันข้าม เมื่อมีการเปลี่ยนแปลงรายได้ของครัวเรือนในทิศทางที่ลดลงแล้ว จะส่งผลให้มีการเปลี่ยนแปลงภาระภาษีในสัดส่วนที่ลดลงเช่นเดียวกัน เมื่อภาระภาษีที่บุคคลรับภาระมีการเปลี่ยนแปลงไป จะส่งผลกระทบต่อแรงจูงใจในการเลือกระหว่างการทำงานและการพักผ่อน โดยในที่นี้จะแยกออกเป็น 3 ประเด็น คือ ในประเด็นของการเก็บภาษีเงินได้แล้ว ส่งผลให้คนทำงานน้อยลง และอีกประเด็นคือ การเก็บภาษีเงินได้แล้วส่งผลให้คนเพิ่มเวลาในการทำงานมากขึ้น และในส่วนสุดท้ายจะแสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีกับรายได้จากการจัดเก็บภาษีของรัฐบาล

(1) การเก็บภาษีเงินได้ทำให้คนทำงานน้อยลง

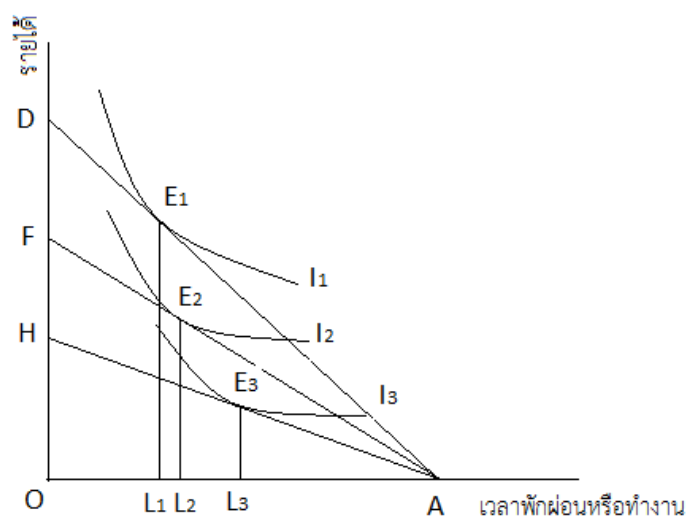
การเก็บภาษีเงินได้ทำให้คนทำงานน้อยลง เนื่องจากในการทำงานของแต่ละบุคคลนั้น จะเป็นการตัดสินใจเลือกทางเศรษฐกิจระหว่าง การทำงานเพื่อรับรายได้ (income) กับการเสียสละเวลาในการพักผ่อน (leisure) โดยจะแสดงให้เห็นในภาพที่ 2.1 ซึ่งจะแสดงถึง ผลของภาษีเงิน

ได้ต่อการทำงานตามโครงสร้างภาษีในแต่ละแบบ โดยกำหนดแกนนอนเป็นเวลาที่มีอยู่เพื่อใช้ในการทำงานและการพักผ่อน สำหรับแกนตั้งจะเป็นรายได้ที่ได้จากการทำงาน โดย I คือเส้นความพอใจเท่ากันในระดับต่างๆ เส้น AD แสดงถึงเส้นรายได้ก่อนที่จะมีการเก็บภาษี โดยมีจุดดุลยภาพคือความพอใจสูงสุดที่ได้จากการทำงาน ที่จุด E_1 ซึ่งจะใช้เวลาในการทำงาน L_1A ใช้เวลาในการพักผ่อน OL_1

สมมติรัฐบาลเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราสัดส่วนคงที่ Proportional เส้นรายได้ของพนักงานหลังจากเสียภาษีแล้ว คือ เส้น AF ดังนั้นเขาจะเสียภาษีเท่ากับ DF โดยมีดุลยภาพอยู่ที่จุด E_2 และผู้เสียภาษีจะใช้เวลาในการพักผ่อนเท่ากับ OL_2 และใช้เวลาในการทำงาน L_2A

สมมติรัฐบาลเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราที่ก้าวหน้า โดยมีเส้น AH เป็นเส้นรายได้สุทธิหลังจากทำการเก็บภาษี ในกรณีดุลยภาพจะอยู่ที่จุด E_3 ซึ่งผู้เสียภาษีจะใช้เวลาในการพักผ่อนเท่ากับ OL_3 และใช้เวลาในการทำงานเท่ากับ L_3A แสดงให้เห็นว่า ถ้ามีการเก็บภาษีในอัตราที่สูงขึ้น หรือก้าวหน้ามากขึ้นนั้น ผู้เสียภาษีจะทำงานน้อยลง และหันมาใช้เวลาในการพักผ่อนมากขึ้น

รูปที่ 2. 1 แสดงผลของภาษีเงินได้ต่อการทำงานตามโครงสร้างอัตราภาษีในแต่ละแบบ

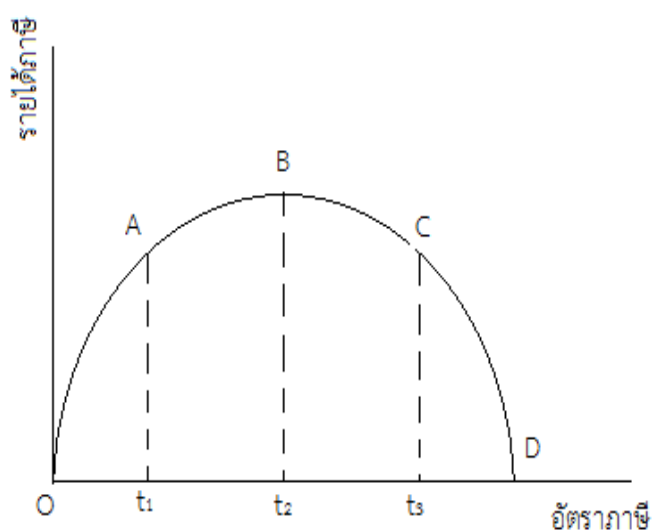
(2) การเก็บภาษีเงินได้ทำให้คนเพิ่มเวลาในการทำงานมากขึ้น

กรณีการเก็บภาษีเงินได้จะส่งผลให้คนเพิ่มเวลาในการทำงานมากขึ้นนั้น จะเป็นในกรณีที่รัฐบาลเก็บภาษีเงินได้จากผู้ที่ทำงานแล้วส่งผลให้รายได้ของเขาลดลงจากเดิม และสมมติต่อไปอีกว่า ถ้าผู้เสียภาษียุคนั้นต้องการที่จะรักษาระดับความเป็นอยู่ของเขาให้คงเดิม ดังนั้นเขาจึงต้องเพิ่มเวลาในการทำงานให้มากขึ้นและลดเวลาในการพักผ่อนลง เพื่อที่จะหารายได้มาชดเชยกับรายจ่ายที่ใช้ในการเสียภาษี ในกรณีเช่นนี้ผลของการเก็บภาษีเงินได้ จะทำให้ผู้เสียภาษีต้องเพิ่มเวลาในการทำงานมากขึ้น

(3) การจัดเก็บภาษีของรัฐบาลกับอัตราภาษีเงินได้

การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาควรจะอยู่ในระดับที่เหมาะสมไม่ควรจะสูงเกินไป ทั้งนี้เป็นเพราะว่า การจัดเก็บภาษีในอัตราที่สูงเกินไป จะทำให้รายได้ของรัฐบาลที่ได้มาจากภาษีลดลง เนื่องจากว่าอัตราภาษีที่สูงเกินไปอาจจะทำให้คนทำงานเพื่อหารายได้น้อยลง หรืออาจจะทำให้คนหลบเลี่ยงการเสียภาษีมากขึ้น ในทางตรงกันข้ามถ้าหากอัตราภาษีเงินได้อยู่ในระดับที่เหมาะสมแล้วจะทำให้รัฐบาลเก็บภาษีได้มากขึ้น

รูปที่ 2.2 แสดงความสัมพันธ์ระหว่างอัตราภาษีกับรายได้ภาษี

โดยแกนตั้งเป็นรายได้ของภาษี ส่วนแกนนอนวัดอัตราของภาษี สำหรับเส้นOABCD จะเป็นเส้นที่แสดงความสัมพันธ์ระหว่างรายได้ภาษีกับอัตราภาษี จะสังเกตได้ว่าในขณะที่อัตราภาษีอยู่ในอัตราที่ต่ำนั้น เมื่อเพิ่มอัตราภาษี ก็จะช่วยให้การเก็บภาษีเงินได้นั้นมากขึ้น เช่นการเพิ่มอัตราภาษีจาก T_1 เป็น T_2 จะทำให้รายได้ภาษีเพิ่มจาก T_1A เป็น T_2B

แต่ถ้าสมมติว่า T_2 เป็นอัตราภาษีที่เหมาะสมแล้ว และจุด B ก็เป็นจุดที่รายได้จากการเก็บภาษีสูงที่สุดแล้ว ถ้าหากรัฐบาลเพิ่มอัตราภาษีขึ้นไปอีก ก็จะมีผลทำให้รายได้จากการเก็บภาษีนี้นั้นลดลง เช่นถ้าเพิ่มอัตราภาษีจาก T_2 เป็น T_3 รายได้ภาษีจะลดลงจาก T_2B เป็น T_3C

2.1.4 ทฤษฎีการเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีกับการพัฒนาเศรษฐกิจ

Hlnrichs (อ้างถึงใน ชมเพลิน จันทรเรืองเพ็ญ และรัตนา สายคณิต, 2524, หน้า 19-23) ได้เสนอทฤษฎีทั่วไปเรื่องการเปลี่ยนแปลงรายได้ภาษีกับการพัฒนาเศรษฐกิจ โดยได้แบ่งระดับการพัฒนาเศรษฐกิจออกเป็น 3 ช่วงคือ

1. ช่วงระยะสังคมดั้งเดิม (traditional society) รายได้ของรัฐบาลส่วนใหญ่ได้มาจากแหล่งที่มีใช้ภาษีอากร ซึ่งได้แก่ ภาษีรัชชูปการ อากร ส่วย ภาษีที่ดิน เป็นต้น ดังนั้นปัจจัยที่กำหนดรายได้ของภาครัฐบาลในช่วงนั้นจึงเกิดจากภาคเกษตรกรรมเป็นสำคัญ กล่าวคือถ้าประเทศมีระดับขนาดของภาคเกษตรกรรมเพิ่มขึ้น ก็จะส่งผลให้ประชาชนของประเทศนั้นมีความสามารถในการเสียภาษีเพิ่มขึ้นด้วย

2. ช่วงระยะสังคมที่มีการเปลี่ยนแปลง ในช่วงนี้ Hinrichs ได้แบ่งย่อยออกเป็น 2 ช่วง คือระยะเปลี่ยนแปลงจากเดิม (break-away from old) และช่วงระยะรับของใหม่ (adoption of new) เมื่อเข้าสู่ช่วงระยะเปลี่ยนแปลงจากเดิมนั้น ภาษีทางตรงดั้งเดิมได้ลดความสำคัญลง ในขณะที่ภาษีทางอ้อมมีความสำคัญมากขึ้น โดยเฉพาะภาษีที่เก็บจากภาคการค้าระหว่างประเทศ จะเห็นได้ว่าปัจจัยสำคัญที่กำหนดระดับรายได้ของภาครัฐบาลในช่วงนี้ คือระดับของการเปิดประเทศ โดยเมื่อมีการค้ากับประเทศอื่นมากขึ้นจะทำให้รัฐบาลสามารถจัดหารายได้เพิ่มขึ้น

หลังจากนั้นเมื่อสังคมพัฒนาเข้าสู่ช่วงระยะรับของใหม่ รายได้ภาครัฐบาลจากภาษีการค้าระหว่างประเทศมีความสำคัญลดลง ทำให้ภาษีทางอ้อมภายในเทศที่ได้แก่ ภาษีการค้า ภาษี โภคภัณฑ์ อากรสรรพสามิต ภาษีที่เก็บจากผลิตภัณฑ์สินค้า เป็นต้น จะมีความสำคัญเพิ่มขึ้น เนื่องจากว่าในช่วงนี้ได้มีการยอมรับเทคโนโลยีสมัยใหม่มากขึ้น ทำให้กระบวนการผลิตมีประสิทธิภาพมากขึ้น ได้รับผลผลิตเร็วขึ้น การติดต่อค้าขายภายในประเทศเพิ่มมากขึ้น เนื่องจากมีความสะดวก รวดเร็ว

3. ช่วงระยะสังคมสมัยใหม่ (modernity) รายได้ภาครัฐบาลที่สำคัญในช่วงนี้คือ รายได้ประเภทภาษีทางตรง ซึ่งเก็บได้จากเงินได้สุทธิของบุคคลและหน่วยธุรกิจ Musgrave (อ้างถึงใน ชมเพลิน จันท์เรื่องเพ็ญ และรัตนา สายคณิต, 2524, หน้า 24-26) ได้สร้างทฤษฎีการเปลี่ยนแปลง พัฒนาการของโครงสร้างภาษี โดยเห็นว่าปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีได้แก่ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ และปัจจัยทางด้านการเมืองและสังคม

ปัจจัยทางเศรษฐกิจ (economic factor) มีอิทธิพลต่อการพัฒนาโครงสร้างภาษีได้ 2 ทางคือ

- เมื่อโครงสร้างทางเศรษฐกิจของประเทศ เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับการพัฒนา เศรษฐกิจ ลักษณะของฐานภาษี (tax base) ก็จะเปลี่ยนแปลงไป การจัดการเกี่ยวกับระบบรายรับ ของรัฐบาลก็จะต้องเปลี่ยนแปลงไป

- วัตถุประสงค์ทางเศรษฐกิจ (economic objective) ของนโยบายภาษีจะ เปลี่ยนแปลงไปพร้อมกับขั้นของการพัฒนาเศรษฐกิจ

การพิจารณาอิทธิพลของปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ Musgrave ได้แบ่งการพัฒนาเศรษฐกิจออกเป็น 2 ระยะเวลาคือ ระยะเวลาแรก (early period) และระยะหลัง (later period) โดยในระยะแรกประเทศยังมีรายได้ต่ำ ทำให้โครงสร้างเศรษฐกิจจะเป็นตัวจำกัดโครงสร้างของระบบภาษีอากร ภาษีที่สำคัญของภาคเกษตรกรรม คือภาษีที่ดิน ส่วนภาคเศรษฐกิจนอกการเกษตร เนื่องจากอุตสาหกรรมมีขนาดเล็ก ธุรกิจค้าปลีกมีน้อย ทำให้ฐานภาษีสรรพสามิตและภาษีการขายมีขนาดเล็ก ประเทศต้องพึ่งรายรับจากภาครัฐวิสาหกิจเป็นสำคัญ ส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มีการจัดเก็บอยู่บ้างก็ไม่ได้ใช้ฐานที่ใช้ได้ทั่วไป แต่เป็นการประเมินภาษีแยกจากกันตามแหล่งรายได้มิใช่ภาษีเงินได้ส่วนบุคคลที่ประเมินจากเงินได้ทั้งหมดที่ได้รับ ภาษีจากรายได้ที่จัดเก็บได้อย่างมีประสิทธิภาพจึงเป็นรายได้ที่จัดเก็บจาก เงินเดือนและค่าจ้างแรงงาน ของข้าราชการ พนักงานบริษัทใหญ่ๆ ส่วนการจัดเก็บภาษีเงินได้ขององค์กรธุรกิจนั้น มีความยุ่งยากในการประเมินรายได้ขององค์กรธุรกิจ โดยกำหนดอัตราภาษีจากยอดขายทำให้ภาษีที่จัดเก็บจากรายได้ขององค์กรธุรกิจมีความสัมพันธ์กับยอดขาย ดังนั้นจึงมีลักษณะเหมือนภาษีขาย ภาษีที่จัดเก็บรายได้นิติบุคคลมักจัดเก็บได้เฉพาะกิจการในรูปบริษัทใหญ่ ซึ่งมีน้อยรายและส่วนใหญ่เป็นของชาวต่างประเทศ สำหรับผู้มีรายได้สูงนั้นพบว่าเป็นรายได้จากทุน แต่ในส่วนของภาษีพบว่ามีการประเมินรายได้จากทุน จึงทำให้โครงสร้างภาษีมีความไม่เป็นธรรม เนื่องจากข้อจำกัดของการจัดเก็บภาษีเงินได้ซึ่งเกิดจากปัญหาทางด้านบัญชี การบริหารภาษี และการหลีกเลี่ยงภาษี ตลอดจนการลงโทษที่ไม่เข้มงวดหรือรุนแรงพอ จึงทำให้ประเทศกำลังพัฒนาต้องพยายามพัฒนาระบบภาษีของตนเองเพื่อให้มีรายรับมากขึ้นจากแหล่งที่เอื้ออำนวยให้มีการจัดเก็บภาษีได้ตรง และสามารถเข้ามาตรึงการทางด้านการบริหารจัดเก็บภาษีจากสินค้าที่อยู่ในภาคการค้าต่างประเทศได้แก่ ภาษีสินค้าออก และภาษีสินค้าเข้า โดยจัดเก็บภาษีอัตราสูงสำหรับสินค้าฟุ่มเฟือย ซึ่งการหลีกเลี่ยงภาษีทำได้ยาก ในระยะหลังเป็นช่วงที่เศรษฐกิจพัฒนามากขึ้น ธุรกิจด้านการผลิตและการขายมีการขยายตัว การจ้างงานเพิ่มขึ้น ประกอบกับมีการปรับปรุงด้านการจัดการและการบัญชีขององค์กรธุรกิจ ทำให้การจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และภาษีเงินได้นิติบุคคลได้เพิ่มขึ้นด้วย รวมทั้งสามารถจัดเก็บภาษีทางอ้อมได้มากขึ้นอีกด้วย

b. ปัจจัยทางด้านการเมืองและสังคม (social and political factors) Musgrave มีความเห็นว่าการเปลี่ยนแปลงทางด้านสังคมและการเมืองมีความสัมพันธ์อย่างมากต่อการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษี กล่าวคือ เมื่อเกิดการเปลี่ยนแปลงทางสังคมการเมืองจะทำให้โครงสร้างภาษี ที่เคยเก็บจากฐานทรัพย์สินเปลี่ยนมาเก็บจากฐานรายได้ เป็นต้น

2.2 งานวิจัยที่เกี่ยวข้อง

งานวิจัยที่เกี่ยวข้องนี้จะแบ่งเป็น 2 ส่วนด้วยกัน ส่วนแรก คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่วนที่สอง คือ งานวิจัยที่เกี่ยวข้องกับการวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆที่ส่งผลต่อภาษี

2.2.1 ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ปัจจุบันมีผู้สนใจทำการศึกษาเกี่ยวกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากมายทั้งในและต่างประเทศ ทั้งนี้เนื่องจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรง ที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ แต่ในความเป็นจริงแล้วพบว่าแรงงานในระบบของประเทศไทยมีทั้งสิ้น 38 ล้านคน มีเพียง 11.7 ล้านคน ที่ยื่นแบบ ภ.ง.ด. 90 – 91 กับทางกรมสรรพากร และมีเพียงแค่ 2 ล้านคนที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (กรมสรรพากร , 2555) จึงได้มีผู้ทำการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อด้านต่างๆของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยที่หนึ่งฤทัย ชัยวงศ์ (2553) พบว่าตัวผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัด และจำนวนผู้มีงานทำในจังหวัด สามารถอธิบายได้ว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมจังหวัดมีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกับภาษีเงินได้บุคคล นั่นหมายความว่าหากเศรษฐกิจในจังหวัดนนทบุรีและจังหวัดปทุมธานีมีการขยายตัวจะทำให้รัฐสามารถเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้มากขึ้น และการที่ผู้มีงานทำเพิ่มขึ้นจะสามารถทำให้รัฐสามารถเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้มากขึ้นด้วย โดยใช้ข้อมูลทุติยภูมิแบบอนุกรมเวลา ระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2552 ซึ่งเป็นข้อมูลที่ถูกรวบรวมจากกรมสรรพากร สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ ธนาคารแห่งประเทศไทย สำนักงานสถิติแห่งชาติ และสำนักงานคลังจังหวัด แล้วจึงทำการประมวลผลข้อมูลและวิเคราะห์ผล ซึ่งทำให้ผลที่ได้สอดคล้องกับผลการศึกษาของปนัดดา มหานิล (2554) ที่พบว่า มูลค่าผลผลิตมวลรวมภายในประเทศมีผลต่ออัตราส่วนการจัดเก็บภาษีในทิศทางเดียวกัน หมายความว่าถ้ากำหนดให้ปัจจัยอื่นๆคงที่และมูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศมีการเปลี่ยนแปลงไปร้อยละ 1 จะส่งผลให้อัตราส่วนการจัดเก็บภาษีเปลี่ยนแปลงไปในทิศทางเดียวกัน เท่ากับร้อยละ 0.38 และงานวิจัยของเพ็ญศรี กำเนิดสินธุ์ (2545) ก็ยังพบว่า รายได้ต่อหัวของประชากรของปีที่ผ่านมา มีความสัมพันธ์กับสัดส่วนรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศไปในทิศทางเดียวกัน นั่นหมายความว่าหากรายได้ต่อหัวของประชากรเพิ่มขึ้น สัดส่วนรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาก็จะเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งเป็นไปตามโครงสร้างของอัตราภาษีแบบก้าวหน้า เมื่อรายได้เพิ่มขึ้น ทั้งในส่วนของผลตอบแทนการจ้างงาน รายได้ภาคสถาบันการเงินและธุรกิจอสังหาริมทรัพย์ ซึ่งล้วนเป็นรายได้ตามประมวลกฎหมายรัษฎากรที่ต้องยื่นชำระภาษีเงินได้ หากรายได้ในส่วนนี้เพิ่มขึ้นก็จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น และส่งผลให้รัฐบาลสามารถเก็บเงินภาษีเงินได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย และงานวิจัยของเจนจิรา จันทรสัม (2550) พบว่าปัจจัยที่มีผลต่อการเปลี่ยนแปลงสัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อ GDP คือ สัดส่วนผลตอบแทนการจ้างงานปีที่ผ่านมา

1 ปี และ สัดส่วนมูลค่าผลิตภัณฑ์ภาคสถาบันการเงินปีที่ผ่านมา 1 ปี และประเทศยังไม่ได้มีความพยายามในการเก็บภาษีเท่าที่ควรจะเป็น ผลการศึกษาพบว่า ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีค่าดัชนีวัดความพยายามในการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ยเท่ากับ 0.994497 แสดงว่ารัฐบาลได้ใช้ความพยายามในการเก็บภาษีได้บุคคลธรรมดาได้ไม่เต็มที่เท่าที่ควรจะเป็น อาจจะเป็นเนื่องจากเป็นช่วงที่ประเทศกำลังประสบปัญหาเศรษฐกิจตกต่ำ หรือผลของมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่างๆ ที่รัฐบาลออกมาเพื่อเป็นสิทธิประโยชน์ให้แก่ผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งสามารถนำค่าใช้จ่ายบางประเภทมาหักออกจากเงินได้พึงประเมิน เพื่อให้เงินได้สุทธิที่ใช้ในการประเมินภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีมูลค่าลดลง

มาตรการค่าลดหย่อนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มีอยู่ด้วยกันหลายประเภท เช่น ค่าลดหย่อนบุตร ค่าอุปการะเลี้ยงดูบิดา มารดา การซื้อประกัน การซื้อหน่วยลงทุนระยะยาว เงินสะสมกองทุน การบริจาคให้กับการศึกษา การบริจาคให้องค์กรสาธารณณะต่างๆ รวมไปถึงการละเว้นเงินได้ในกรณีที่มีรายได้ไม่ถึงเกณฑ์ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มาตรการเหล่านี้มีการปรับเปลี่ยนเรื่อยมา อาจจะเป็นเพื่อส่งเสริมการลงทุน การสนับสนุนกิจกรรมในด้านต่างๆ หรือการเพิ่มแรงจูงใจในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งจากงานวิจัยของ ลมัย ศรีวรรณภา¹ (2555) ที่ทำศึกษาผลการใช้มาตรการยกเว้นภาษีปี พ.ศ. 2542, 2546, 2547 และ 2551 โดยการยกเว้นสำหรับเงินได้สุทธิ จำนวน 50,000 บาท จำนวน 80,000 บาท 100,000 บาท และ 150,000 บาทแรก โดยไม่ต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามแบบ ภ.ง.ด. 90 และแบบ ภ.ง.ด. 91 โดยใช้ข้อมูลแบบทุติยภูมิ (secondary time series data) รายปี ในช่วงระหว่างปี พ.ศ. 2540 – 2554 รวมเป็นระยะเวลา 15 ปีภาษี พบว่ามาตรการทางภาษีในการยกเว้นเงินได้สุทธินี้มีผลทำให้ผู้มีเงินได้มีภาระภาษีลดลงทุกระดับเงินได้สุทธิ และการเปลี่ยนแปลงมาตรการยกเว้นภาษีไม่มีความสัมพันธ์กับรายได้ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่พบว่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) ฐานภาษี (เงินได้พึงประเมิน) และจำนวนผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามแบบ ภ.ง.ด. 90 และแบบ ภ.ง.ด. 91 มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่าฐานภาษี (เงินได้พึงประเมิน) และผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ นอกจากการยกเว้นสำหรับเงินได้สุทธิแล้ว ยังมีงานวิจัยของ จริยภัทร รัตโนภาส (2550) ที่ทำการศึกษาผลกระทบของมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีการบริจาค พบว่ารายได้ประจำมีผลกระทบต่อการบริจาคทุกประเภทสูงกว่ารายได้ประเภทอื่นๆ และเมื่อพิจารณาผลกระทบของรายได้หลังหักภาษีซึ่งเป็นตัวแปรที่สะท้อนถึง

¹ เนื่องจากข้อมูลเป็น Time series และทางผู้วิจัยไม่ได้มีการตรวจสอบ Stationary ก่อน จึงอาจทำให้ผลการศึกษามีความคลาดเคลื่อนได้

ผลกระทบของมาตรการลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากรณีการบริจาค พบว่ามีผลกระทบต่อ การบริจาคเพื่อองค์กรทางศาสนาสูงกว่าการบริจาคประเภทอื่นๆ

ภาระภาษีตามจำนวนจริง (Absolute Burden) คือจำนวนเงินที่รัฐบาลทำการเรียกเก็บจากครัวเรือนนั้นๆ โดยการที่จะพิจารณาถึงความแตกต่างของภาระภาษี หรือขนาดของจำนวนเงินที่ครัวเรือนจะต้องเสียตามขั้นรายได้นั้นอาจจะไม่เพียงพอ แต่ควรพิจารณา รวมไปถึงภาระภาษีที่ครัวเรือนจะต้องแบกรับภาระหรือที่ครัวเรือนจะต้องรับผิดชอบจริงควบคู่ไปกับฐานะทางรายได้ของครัวเรือนที่แบกรับภาระภาษีนั่นไว้ด้วย ดังนั้นจึงจะเห็นความสัมพันธ์อย่างใกล้ชิด ลักษณะการวิจัย (2552) ได้ศึกษาโครงสร้างความก้าวหน้าของภาระภาษีเฉลี่ย และการกระจายรายได้เปรียบเทียบก่อนและหลังมีภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปี พ.ศ. 2531 2533 2545 และ 2547 และยังคงศึกษาเปรียบเทียบปัจจัยทางด้านรายได้ของครัวเรือนที่มีผลกระทบต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในช่วงเวลา 16 ปี ระหว่างปี พ.ศ. 2531 และ พ.ศ. 2547 โดย จำแนกตามภาคต่างๆของประเทศไทย โดยพบว่ากรุงเทพมหานครและภาคกลางจะมีการรับภาระภาษีเฉลี่ยสูงที่สุด และภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเป็นภาคที่มีภาระภาษีเฉลี่ยต่ำที่สุด, จำแนกตามกลุ่มอาชีพ จะพบว่ากลุ่มลูกจ้างวิชาชีพจะมีภาระภาษีเฉลี่ยสูงที่สุด และเกษตรกรเป็นอาชีพที่มีภาระภาษีเฉลี่ยต่ำที่สุด และสุดท้ายคือการจำแนกตามกลุ่มรายได้ พบว่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีโครงสร้างก้าวหน้า คือเมื่อมีรายได้ที่สูงย่อมรับภาระภาษีที่สูงกว่าผู้ที่มีรายได้น้อย เช่นเดียวกับงานวิจัยของ Poterba (2007) กล่าวคือ กลุ่มรายได้สูงจะมีภาระภาษีเฉลี่ยสูงกว่าเมื่อเปรียบเทียบกับกลุ่มรายได้ต่ำ หรือเมื่อพิจารณาตามภูมิภาค กรุงเทพมหานครและภาคกลาง จะมีการรับภาระภาษีเฉลี่ยสูงมากอย่างเห็นได้ชัด เมื่อเปรียบกับภาคอื่นๆ เนื่องจากกรุงเทพมหานครและภาคกลางเป็นกลุ่มที่มีรายได้สูง ซึ่งให้ผลสอดคล้องกับการแบ่งตามกลุ่มรายได้ การแบ่งตามกลุ่มอาชีพก็ให้ผลเช่นเดียวกันคือกลุ่มอาชีพลูกจ้างวิชาชีพจะมีภาระภาษีเฉลี่ยสูงที่สุด และสัมประสิทธิ์วัดการกระจาย จะมีค่าที่ลดลงเรื่อยมา หมายความว่า การกระจายรายได้มีความเท่าเทียมเพิ่มมากขึ้น และเมื่อศึกษาผลกระทบของรายได้ของครัวเรือนที่มีผลต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา พบว่ากลุ่มรายได้ปานกลางจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากที่สุด กรุงเทพมหานครจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างดังกล่าวมากที่สุด และสุดท้ายคือกลุ่มลูกจ้างวิชาชีพจะได้รับประโยชน์จากการเปลี่ยนแปลงโครงสร้างภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่สุด เมื่อมีการจำแนกตามกลุ่มอาชีพ Poterba ยังพบอีกว่าการเปลี่ยนแปลงในการกระจายรายได้ก่อนมีการเสียภาษีนั้น ทำให้เกิดการลดลงของอัตราภาษีส่วนเพิ่มซึ่งเป็นเพียงส่วนหนึ่งของการกระจายรายได้ ถ้าแปลงค่าไปยังการลดค่าเฉลี่ยของภาระภาษีจะปรากฏว่าค่าที่ได้จะเพิ่มขึ้นทั้งกลุ่มที่มีการกระจายรายได้ก่อนมีการเสียภาษี และกลุ่มที่มีการกระจายรายได้หลังมีการเสียภาษี นอกจากนี้งานวิจัยของ Tanzi (1969) ยังพบว่ากรณีที่ความสัมพันธ์เป็นเชิง

เส้นตรง ค่าความยืดหยุ่นของภาวะภาษีจะได้จากสมการถดถอย โดยที่เมื่อรายได้พึงประเมินสุทธิเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีค่าเท่ากับ 0.25 และค่าความยืดหยุ่นของภาวะภาษีเมื่อรายได้เบื้องต้นเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีค่าเท่ากับ 0.707 และความสัมพันธ์ระหว่างภาวะภาษีกับรายได้ พบว่า เมื่อรายได้เบื้องต้นเปลี่ยนไป 1 หน่วย จะมีค่าภาวะภาษีเปลี่ยนไป 0.176 ในทิศทางเดียวกัน และในกรณีที่มีความสัมพันธ์ไม่เป็นเชิงเส้นตรง (exponential form) พบว่าเมื่อรายได้พึงประเมินสุทธิเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย จะมีค่าภาวะภาษีเปลี่ยนแปลงไป 1.07 ในทิศทางเดียวกัน และสำหรับความสัมพันธ์ระหว่างรายได้พึงประเมินสุทธிகับรายได้เบื้องต้น จะพบว่าเมื่อรายได้เบื้องต้น เปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย รายได้พึงประเมินสุทธิจะเปลี่ยนไป 1.27 และดังนั้นความสัมพันธ์ระหว่างภาวะภาษีกับรายได้เบื้องต้น จะพบว่า เมื่อรายได้เบื้องต้นเปลี่ยนไป 1 หน่วย ภาวะภาษีจะเปลี่ยนไป 1.36 หน่วยในทิศทางเดียวกัน ดังนั้นจะสังเกตเห็นได้ว่ากรณีของความสัมพันธ์เชิงเส้นตรงจะให้ค่าความยืดหยุ่นต่ำกว่าในกรณีของความสัมพันธ์ที่ไม่ใช่เชิงเส้นตรง Gouvela and Strauss (1990) ให้ผลการศึกษาในทิศทางเดียวกันกับของ Tanzi คือ เมื่อรายได้ครัวเรือนเพิ่มขึ้น 1 หน่วย จะส่งผลให้ภาวะภาษีเปลี่ยนแปลงไป 1,349 – 1.533 ในทิศทางเดียวกันเช่นเดียวกับงานวิจัยของ Anderson (1973) ที่พบว่ารายได้ประชาชาติสุทธิ รายได้ครัวเรือนและสัดส่วนรายได้ครัวเรือนต่อรายได้ผลิตภัณฑ์รายได้ประชาชาติ มีความสัมพันธ์ในทิศทางเดียวกัน

2.2.1 การวิเคราะห์ปัจจัยด้านต่างๆที่ส่งผลต่อภาษี

การศึกษาปัจจัยด้านต่างๆที่ส่งผลต่อแรงจูงใจ การเสียภาษี มีการศึกษามากมายทั้งปัจจัยทางด้านสังคม ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ รวมถึงงานวิจัยของวรมงคล ยศะทัตต์ (2555) ศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการชำระภาษีทรัพย์สินของผู้มีหน้าที่เสียภาษีทรัพย์สินในประเทศไทย ด้วยข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Household Socio-Economic Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 254 โดยใช้วิธี Multinomial Logistic Regression ในการวิเคราะห์ พบว่าปัจจัยที่ทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเพิ่มขึ้น ประกอบด้วย ปัจจัยด้านภูมิภาคของครัวเรือน (REGION) คือ ไม่ว่าครัวเรือนจะอยู่อาศัยในภูมิภาคใดก็ตามจะมีผลให้เช่นเดียวกัน ปัจจัยด้านลักษณะของที่อยู่อาศัย (DWELL) คือการที่ครัวเรือนเป็นเจ้าของบ้านและที่ดินหรือมีการเช่าซื้อบ้านที่อยู่อาศัยนั้นจะทำให้ครัวเรือนดังกล่าวมีความน่าจะเป็นในการที่ครัวเรือนดังกล่าวจะเสียภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 17.32 และการที่หัวหน้าครัวเรือนมีอายุมากขึ้นหรือจำนวนสมาชิกเพิ่มขึ้นก็มีผลให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเพิ่มขึ้นอีกด้วย สอดคล้องกับงานวิจัยของนิศารัตน์ คงใหม่ (2551) ที่พบว่าอายุที่แตกต่างกันจะมีความรู้ในการชำระภาษีท้องถิ่นที่แตกต่างกัน โดยยิ่งอายุมากจะเป็นกลุ่มอายุที่มีรายได้และทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีมากขึ้น จึงทำให้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับภาษีเพิ่มขึ้นและคำนึงถึงค่าลดหย่อนต่างๆหรือกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นด้วย

ในขณะที่ปัจจัยที่ผลทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีลดลงคือ ปัจจัยด้านเพศของหัวหน้าครัวเรือน (SEX) พบว่าการที่หัวหน้าครัวเรือนเป็นเพศหญิงจะทำให้ครัวเรือนดังกล่าวมีความน่าจะเป็นในการที่ครัวเรือนดังกล่าวจะเสียภาษีลดลงร้อยละ 3.65 ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Fallan (1995) (อ้างถึงใน Fallan , 1999) ว่าผู้ชายมักจะมีความรู้ด้านพื้นฐานภาษีที่ดีกว่าผู้หญิง และเพศชายจะมีทัศนคติเรื่องความเป็นธรรมในด้านมาตรการอัตราภาษีในทางบวกมากกว่าเพศหญิง (เขมวิภา ตั้งประกายโรจน์, 2553) นอกจากนี้งานวิจัยของ Richardson (2006) พบว่าเพศที่แตกต่างกันจะส่งผลกระทบต่อพฤติกรรมของกิจกรรมด้านภาษีอากรในประเทศฮ่องกงที่แตกต่างกัน ในขณะที่ปัจจัยด้านการศึกษาถือเป็นปัจจัยหลักอีกตัวที่ไม่อาจปฏิเสธได้ เนื่องจากการมีระดับการศึกษาที่สูงขึ้น ย่อมทำให้มีความรู้ความเข้าใจในด้านต่างๆมากขึ้น จากงานวิจัยของวรมงคล ยศะทัตต์ (2555) พบว่าเมื่อหัวหน้าครัวเรือนมีการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ปีจะทำความน่าจะเป็นในการที่ครัวเรือนดังกล่าวจะเสียภาษีทรัพย์สินลดลงร้อยละ 0.86 ซึ่งขัดแย้งกับงานวิจัยของราตรี สุระโคตร (2554) ที่พบว่าเมื่อผู้มีหน้าที่เสียภาษีมีการศึกษาสูงขึ้นจะมีความต้องการในการเสียภาษีเพิ่มขึ้น มากกว่าผู้ที่มีการศึกษาที่ต่ำกว่า เช่นเดียวกับงานวิจัยของนภดล พลจันทร์ (2541) ที่พบว่าผู้เสียภาษีที่มีการศึกษาสูงจะมีทัศนคติต่อการเสียภาษีที่ดีกว่า ในขณะที่ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจซึ่งก็คือรายได้จากทรัพย์สินครัวเรือนและรายได้จากการเกษตรครัวเรือนให้ผลการศึกษาไปในทิศทางเดียวกัน คือยิ่งรายได้เพิ่มขึ้นจะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเพิ่มขึ้นด้วย นั่นคืออัตราภาษีแบบก้าวหน้าที่ประเทศไทยได้ดำเนินการใช้อยู่

จากการศึกษางานวิจัยที่ผ่านมา การศึกษาปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจและทางด้านสังคมที่ส่งผลกระทบต่อภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา งานวิจัยส่วนใหญ่จะมุ่งเน้นตัวแปรที่มีผลทางเศรษฐกิจ ได้แก่ มูลค่าผลิตภัณฑ์มวลรวมภายในประเทศ (GDP) , รายได้ต่อหัวประชากร , อัตราส่วนการจัดเก็บภาษี , สัดส่วนผลตอบแทนการจ้างงาน อัตราการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจ เป็นต้น ซึ่งในการวิเคราะห์นี้จะใช้ multiple regression model มาช่วยในการวิเคราะห์หาปัจจัยต่างๆ โดยอาศัยข้อมูลจากสำนักงานสถิติแห่งชาติ , ธนาคารแห่งประเทศไทย , สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคม , สำนักงานเศรษฐกิจการคลัง ในส่วนของปัจจัยทางด้านสังคมก็จะเป็นการวิเคราะห์เชิงสถิติพรรณนา ในการวิเคราะห์ข้อมูลของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เช่น เพศ อายุ การศึกษา เป็นต้น

ในการศึกษาครั้งนี้ จะทำการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจและสังคมที่ส่งผลต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ปัจจัยทางเศรษฐกิจจะมุ่งเน้นไปที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง เช่นตัวแปรในกลุ่มของค่าลดหย่อนภาษี ได้แก่ ดอกเบี้ยเพื่อการกู้ยืมในการซื้อที่อยู่อาศัย การซื้อประกันชีวิต การบริจาค เป็นต้น รวมไปถึงรายได้ประเภทต่างๆของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในส่วนปัจจัยทางด้านสังคมได้แก่ ข้อมูลทางด้านเพศ ข้อมูลทางด้านอายุ ข้อมูล

ทางการศึกษา เป็นต้น ซึ่งการศึกษาปัจจัยด้านสังคมจะไม่แตกต่างจากการศึกษางานวิจัยที่อื่นมากนัก เพราะเป็นการอธิบายข้อมูลเบื้องต้นของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่สิ่งที่แตกต่างคือการศึกษาปัจจัยทางเศรษฐกิจเพราะเป็นปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจโดยตรงของผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในการศึกษาครั้งนี้จะทำการวิเคราะห์ปัจจัยโดยที่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะใช้เครื่องมือทางเศรษฐมิติ คือ แบบจำลองโลจิต (Logit Model) เนื่องจากข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาเป็นข้อมูลที่มีตัวแปรเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ 2 ทางเลือก (Binary Response) ที่ทำให้ค่าประมาณของตัวแปรตามอยู่ในช่วง 0 – 1 โดยใช้เทคนิคการแปลงค่าความน่าจะเป็น (P) ในขณะที่เมื่อดูปริมาณค่าใช้จ่ายในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะใช้เครื่องมือเศรษฐมิติ คือ แบบจำลองโทบิต (Tobit Model) เนื่องจากเมื่อพิจารณาค่าการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจสังคมและครัวเรือนแล้ว จะพบว่ามีความน่าจะเป็นหรือมีค่า ในช่วงปลายที่ขาดหายไป ซึ่งเกิดจากไม่สามารถวัดค่าหรือสังเกตเห็นได้ จึงทำให้ตัวแปรตามมีค่าเท่ากับศูนย์มีเป็นจำนวนมาก หรือตัวแปรตามนั้นอาจจะมีค่าอยู่ในช่วงใดช่วงหนึ่งซึ่งมีค่าที่ไม่เป็นลบ และสุดท้ายจะทำการสรุปผลการศึกษาด้วยวิธีทางสถิติพรรณนา โดยใช้ข้อมูลจากผลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน สำนักงานสถิติแห่งชาติ ปี พ.ศ. 2554

บทที่ 3 ระเบียบวิธีวิจัย

ในส่วนของวิธีการศึกษาและการวิเคราะห์ข้อมูลนั้น จะแบ่งออกเป็น 3 ส่วนคือ ส่วนแรกเป็นการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545, 2550 และ 2554 เพื่อทำการเปรียบเทียบในแต่ละปี และส่วนที่สองเป็นการศึกษาปัจจัยทางสังคม และทางเศรษฐกิจ(ค่าลดหย่อน) ที่มีผลกระทบต่อการศึกษาตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และในส่วนที่สามเป็นการศึกษาปัจจัยทางสังคม และทางเศรษฐกิจ(ค่าลดหย่อน) ที่มีผลกระทบต่อข้อกำหนดปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยแบ่งกลุ่มประชากรที่ศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศหรือวัยแรงงาน กลุ่มประชากรที่มีรายได้ระดับชนชั้นกลาง และกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก

3.1 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545, 2550 และ 2554

การศึกษาในส่วนนี้เป็นการศึกษาเพื่อพิจารณาว่า แต่ละประเภทของรายได้และรายจ่ายนั้น มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีอย่างไร โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจสถานะทางเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือนปี พ.ศ. 2545, 2550 และ 2554 และทำการวิเคราะห์ข้อมูล โดยใช้การวิเคราะห์สถิติเชิงพรรณนา (Descriptive statistics)

- สถิติพื้นฐานค่าร้อยละ (Percentage) เพื่อใช้ศึกษาค่าร้อยละของจำนวนครัวเรือนที่มีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของปี พ.ศ. 2545, 2550 และ 2554 เพื่อทำการเปรียบเทียบ

$$\text{ค่าร้อยละ} = \frac{f}{N} \times 100 \quad (3.1.1)$$

f แทน จำนวนครัวเรือนที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

N แทน จำนวนครัวเรือนทั้งหมด

- ค่าฐานนิยม (Mode) เพื่อใช้ศึกษาค่าของข้อมูลที่มีความถี่สูงสุดของครัวเรือน คือ เมื่อทราบครัวเรือนที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแล้ว จะสามารถทราบประเภทของรายได้ครัวเรือนที่มีการเสียภาษีสูงสุด เช่นเดียวกันก็จะสามารถทราบประเภทของรายจ่ายครัวเรือน หรือประเภทของค่าลดหย่อนที่ครัวเรือนใช้จริง

- ค่าเฉลี่ย ($\bar{X}$) เป็นค่าที่คำนวณได้จากการหาผลรวมของค่าข้อมูลทุกจำนวนที่เก็บรวบรวมได้ และหารด้วยจำนวนข้อมูลทั้งหมด เพื่อใช้ในการวิเคราะห์รายได้เฉลี่ยในแต่ละระดับรายได้ เมื่อทำการแบ่งตามชั้นรายได้ ออกเป็น 10 กลุ่ม (decile)

$$\bar{X} = \frac{\sum_{i=1}^n X_i}{N} \quad (3.1.2)$$

$\bar{X}$ แทน ค่าเฉลี่ยของข้อมูล

X_i แทน ค่าของข้อมูลตัวที่ i

N แทน ค่าของจำนวนข้อมูลทั้งหมด

จากที่กล่าวมาแล้วข้อมูลต่างๆที่ใช้ในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้นได้มาจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ โดยสามารถสรุปที่มาของข้อมูลได้ดังตารางที่ 3.1

ตารางที่ 3.1 สรุปรายละเอียดที่มาของข้อมูลในการวิเคราะห์การเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายของครัวเรือน

รายได้ (ตามกรมสรรพากร)		SES ปี 2545	SES ปี 2550	SES ปี 2554
40(1)	จากการจ้างงาน	REC08 : H301 (ค่าจ้างและเงินเดือน)	REC01 : A18 (ค่าจ้างและเงินเดือน)	REC01 : A18 (ค่าจ้างและเงินเดือน)
40(4)	ดอกเบี้ยและเงินปันผล	REC08 : H323 (ดอกเบี้ยเงินฝาก ธนบัตร เงินปันผล)	REC01 : A34 (ดอกเบี้ยเงินฝาก ธนบัตร เงินปันผล)	REC01 : A34 (ดอกเบี้ยเงินฝาก ธนบัตร เงินปันผล)
40(5)	การให้เช่าทรัพย์สิน	REC08 : H321 + H322 (รายรับจากการให้เช่าทรัพย์สิน)	REC01 : A32 (รายรับจากการให้เช่าทรัพย์สิน)	REC01 : A32 (รายรับจากการให้เช่าทรัพย์สิน)
40(8)	รายได้จากธุรกิจ	REC08 : H311 (กำไรจากธุรกิจ)	REC01 : A20 (กำไรจากธุรกิจ)	REC01 : A20 (กำไรจากธุรกิจ)
40(8)	รายได้จากการเกษตร	REC08 : H312 (กำไรจากการเกษตร)	REC01 : A22 (กำไรจากการเกษตร)	REC01 : A22 (กำไรจากการเกษตร)

40(2) + 40(3)	รายได้อื่นๆ	REC08 : H332 + H333 (บำเหน็จ บำนาญ + เงินชดเชย)	REC01 : A24 + A26 (บำเหน็จ บำนาญ + เงินชดเชย)	REC01 : A24 + A26 (บำเหน็จ บำนาญ + เงินชดเชย)
รายได้ทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อเดือน		REC02 : B26 (รายได้รวม)	REC01 : A38 (รายได้รวม)	REC01 : A38 (รายได้รวม)
ภาษีเงินได้		REC09 : J211 (ภาษี)	REC11 : EG113 (ภาษี/ ค่าธรรมเนียม/ ค่าปรับ)	REC11 : EG113 (ภาษี/ ค่าธรรมเนียม/ ค่าปรับ)
บริจาค		REC09 : J213 (บริจาคเงิน/ซื้อสิ่งของ ให้องค์กร)	REC11 : EG116 (บริจาคเงิน/ซื้อ สิ่งของให้องค์กร)	REC11 : EG116 (บริจาคเงิน/ซื้อ สิ่งของให้องค์กร)
ค่าเบี้ยประกันภัย		REC09 : J214 (ค่าเบี้ยประกันภัย/ ประกันชีวิต)	REC11 : EG118 (ค่าเบี้ยประกันภัย/ ประกันชีวิต)	REC11 : EG118 (ค่าเบี้ยประกันภัย/ ประกันชีวิต)
เช่าซื้อบ้าน และ/หรือที่ดิน		REC09 : J216 (ดอกเบี้ยการกู้ยืม)	REC17 : AD12 (จำนวนเงินซื้อ/เช่า ซื้อบ้านและหรือ ที่ดิน)	REC25 : AE02 (จำนวนเงินซื้อ/เช่า ซื้อบ้านและหรือ ที่ดิน)
รายจ่ายทั้งสิ้นเฉลี่ยต่อ เดือน		REC09 : J901 (ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น)	REC01 : A07 (ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น)	REC01 : A07 (ค่าใช้จ่ายทั้งสิ้น)

3.2 การศึกษาปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ(ค่าลดหย่อน) ที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรกของประชากร และบุคคลที่มีรายได้ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2554

การศึกษาในส่วนนี้จะทำการศึกษาปัจจัยทางสังคมและเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อ การตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ โดยจะใช้ข้อมูลจากการสำรวจสถานะเศรษฐกิจ และสังคมของครัวเรือนปี พ.ศ.2554 ซึ่งเป็นข้อมูลภาคตัดขวาง (Cross-sectional Data) และทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างเป็นชั้นรายได้ 10 กลุ่ม (ตามแบบ Decile) โดยจะมุ่งเน้นการศึกษาพฤติกรรมในการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาไปที่บุคคลที่มีรายได้สูงสุด 10% (decile 10) มาสร้างแบบจำลองโลจิสต์ (Mittelhammer, Judge, and Miller, 2000)

แบบจำลองโลจิสต์ (Logit model) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่นำมาใช้ในการวิเคราะห์ข้อมูลที่มีตัวแปรเป็นตัวแปรเชิงคุณภาพ 2 ทางเลือก (Binary Response) ที่ทำให้ค่าประมาณของตัวแปรตามอยู่ในช่วง 0 – 1 โดยใช้เทคนิคการแปลงค่าความน่าจะเป็น (P) โดยผ่านการกระจายแบบโลจิสติก (Logistic Distribution) พิจารณาความสัมพันธ์ระหว่างรายได้กับการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยใช้แบบจำลองความน่าจะเป็นเชิงเส้นตรง (Linear Probability Model: LPM)

$$\begin{aligned} P &= E(Y = 1 | X_{ij}) \\ &= F(\beta_1 + \beta_j X_{ij}) \\ &= F(Z_i) \end{aligned} \quad (3.2.1)$$

เมื่อ $Z_i = \beta_1 + \beta_j X_{ij}$ และตัวแปร X คือรายได้ และ Y = 1 หมายถึงลักษณะของผู้มีรายได้ที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยรูปแบบของฟังก์ชัน F จะขึ้นอยู่กับพจน์ความคลาดเคลื่อน u_i ที่มีการแจกแจงแบบโลจิสติกดังนี้

$$\begin{aligned} P &= E(Y = 1 | X_{ij}) \\ &= F(Z_i) \\ &= \frac{1}{1 + e^{-(\beta_1 + \beta_j Z_{ij})}} \\ &= \frac{1}{1 + e^{-Z_i}} \end{aligned} \quad (3.2.2)$$

หรือ

$$P = \frac{e^{Z_i}}{1 + e^{Z_i}} \quad (3.2.3)$$

เรียกสมการ (3.2.2) ว่าฟังก์ชันการกระจายแบบโลจิสติกสะสม (Cumulative Logistic Distribution Function)

เนื่องจากค่าของ Z_i จะมีค่าอยู่ระหว่าง $-\infty$ ถึง $+\infty$ ดังนั้น P จะอยู่ในช่วงระหว่าง 0 และ 1 และ P

จะมีความสัมพันธ์กับ Z_i อย่างไม่เป็นเส้นตรง (Nonlinear) กล่าวคือ เมื่อค่า $Z_i \rightarrow +\infty$ ค่า e^{-Z_i} จะมีค่าเข้าใกล้ 0 และเมื่อ $Z_i \rightarrow -\infty$ ค่า e^{-Z_i} จะมีค่าเพิ่มขึ้นอย่างไม่จำกัด (Indefinitely) ทำให้ฟังก์ชันโลจิสต์ที่กำหนดมีคุณสมบัติที่สำคัญคือ เมื่อ ค่า Z_i เพิ่มขึ้นทำให้ค่า P เพิ่มขึ้น แต่ไม่เกิน 1 และเมื่อค่า Z_i ลดลงทำให้ค่า P ลดลงแต่น้อยกว่า 0 จะเห็นได้ว่า P จะไม่เป็นเชิงเส้น จากสาเหตุดังกล่าวจึงไม่สามารถที่จะใช้กระบวนการ OLS ในการ

ประมาณค่าพารามิเตอร์ได้

ถ้า P แสดงความน่าจะเป็นที่ผู้มีรายได้อ่อนเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังสมการที่ 3.2.2
ดังนั้น $(1 - P)$

แสดงความน่าจะเป็นที่ผู้มีรายได้อ่อนไม่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

$$1 - P = \frac{1}{1 + e^{Z_i}} \quad (3.2.4)$$

$$\frac{P}{1 - P} = \frac{1 + e^{Z_i}}{1 + e^{-Z_i}} \quad (3.2.5)$$

เมื่อ $\frac{P}{1 - P}$ คืออัตราส่วนระหว่างความน่าจะเป็นที่ผู้มีรายได้อ่อนเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อความน่าจะเป็นที่ผู้มีรายได้อ่อนไม่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เรียกอัตราส่วนนี้ว่า สัดส่วนของสิ่งที่สนใจ (Odds Ratio)

พิจารณาสมการ (3.2.5) ในรูป $\ln$

$$L = \ln \left(\frac{P}{1 - P} \right) \quad (3.2.6)$$

L ในการสมการ (3.2.6) เป็นค่า Logarithm ของอัตราส่วนความน่าจะเป็น และเรียก L นี้ว่า Logit หรือเรียกแบบจำลองนี้ว่า Logit Model

การเปลี่ยนแปลงของตัวแปรตามเมื่อตัวแปรต้นเปลี่ยนแปลงไป 1 หน่วย หรือ Marginal Effect สามารถคำนวณได้ ดังสมการที่ (3.2.7) หรือ (3.2.8)

$$\frac{\partial P}{\partial X_{ij}} = \frac{\partial \frac{e^{Z_i}}{1 + e^{Z_i}}}{\partial X_{ij}} \quad (3.2.7)$$

หรือ

$$\frac{\partial P}{\partial X_{ij}} = \frac{e^{Z_i}}{(1 + e^{Z_i})^2} \beta_j \quad (3.2.8)$$

3.2.1 ตัวแปรและสมมติฐานเบื้องต้น

จากกรอบแนวคิดของแบบจำลองโลจิต จึงนำไปสู่แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีรายได้อ่อน ในงานวิจัยนี้จึงประกอบด้วย 3 แบบจำลอง คือ แบบจำลองแรกเป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคล

ธรรมาของผู้มีเงินได้ทั่วทั้งประเทศ ดังสมการที่ (3.2.9) แบบจำลองที่สองเป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ที่มีรายได้ระดับชนชั้นกลาง ดังสมการที่ (3.2.10) แบบจำลองที่สามเป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรกจากประชากรที่มีทั่วประเทศ ดังสมการที่ (3.2.11) โดยมีรายละเอียดของแต่ละแบบจำลองดังนี้

แบบจำลองที่ 1 เป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ทั่วทั้งประเทศ ดังสมการที่ (3.2.9)

$$\begin{aligned}
 L &= \ln\left(\frac{P}{1-P}\right) \\
 &= \beta_0 + \beta_1 REGION_i + \beta_2 SEX_i + \beta_3 AGE_i + \beta_4 MARITAL STATUS_i \\
 &\quad + \beta_5 EDUC_i + \beta_6 WORK STATUS_i + \beta_7 CHILDREN_i + \beta_8 ELDER_i \\
 &\quad + \beta_9 DISABLE_i + \beta_{10} SALARY_i + \beta_{11} REV\_BUSINESS_i \\
 &\quad + \beta_{12} REV\_FARM_i + \beta_{13} REV\_RENT_i + \beta_{14} REV\_INTEREST_i \\
 &\quad + \beta_{15} REV\_OTHER_i + \beta_{16} DONATE_i + \beta_{17} INSURANCE_i \\
 &\quad + \beta_{18} HOME_i + u_{ij}
 \end{aligned}
 \tag{3.2.9}$$

โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในแบบจำลองที่ 1 เป็นข้อมูลกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศหรือวัยแรงงาน จำนวน 59,642 กลุ่มตัวอย่าง จากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนไทย ปี พ.ศ. 2554

แบบจำลองที่ 2 เป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ที่มีรายได้ระดับชนชั้นกลาง คือกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีรายได้อยู่ที่ 18,000 – 85,000 บาทต่อเดือน ดังสมการที่ (3.2.10) ซึ่งข้อมูลที่ใช้มีจำนวน 7,473 กลุ่มตัวอย่าง

$$\begin{aligned}
 L &= \ln\left(\frac{P}{1-P}\right) \\
 &= \beta_0 + \beta_1 REGION_i + \beta_2 SEX_i + \beta_3 AGE_i + \beta_4 MARITAL STATUS_i \\
 &\quad + \beta_5 EDUC_i + \beta_6 WORK STATUS_i + \beta_7 CHILDREN_i + \beta_8 ELDER_i \\
 &\quad + \beta_9 DISABLE_i + \beta_{10} SALARY_i + \beta_{11} REV\_BUSINESS_i \\
 &\quad + \beta_{12} REV\_FARM_i + \beta_{13} REV\_RENT_i + \beta_{14} REV\_INTEREST_i \\
 &\quad + \beta_{15} REV\_OTHER_i + \beta_{16} DONATE_i + \beta_{17} INSURANCE_i \\
 &\quad + \beta_{18} HOME_i + u_{ij}
 \end{aligned}
 \tag{3.2.10}$$

แบบจำลองที่ 3 เป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรกจากประชากรทั่วประเทศ ดังสมการที่ (3.2.11) ซึ่งข้อมูลที่ใช้มีจำนวน 6,741 กลุ่มตัวอย่าง

$$L = \ln\left(\frac{P}{1-P}\right) = \beta_0 + \beta_1 REGION_i + \beta_2 SEX_i + \beta_3 AGE_i + \beta_4 MARITAL STATUS_i + \beta_5 EDUC_i + \beta_6 WORK STATUS_i + \beta_7 CHILDREN_i + \beta_8 ELDER_i + \beta_9 DISABLE_i + \beta_{10} SALARY_i + \beta_{11} REV\_BUSINESS_i + \beta_{12} REV\_FARM_i + \beta_{13} REV\_RENT_i + \beta_{14} REV\_INTEREST_i + \beta_{15} REV\_OTHER_i + \beta_{16} DONATE_i + \beta_{17} INSURANCE_i + \beta_{18} HOME_i + u_{ij} \quad (3.2.11)$$

ตารางที่ 4. 1 อธิบายตัวแปรที่ใช้ในการศึกษาในแบบจำลองโลจิสต์

ตัวแปร	คำอธิบาย	ลักษณะตัวแปร	ที่มา
P	ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา = 1 ไม่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา = 0	
REGION : ภูมิภาค	Bangkok : กรุงเทพมหานคร	ตัวแปรอ้างอิง	REG 1
	Central : ภาคกลาง	ถ้าใช่ = 1 ถ้าไม่ใช่ = 0	
	North : ภาคเหนือ	ถ้าใช่ = 1 ถ้าไม่ใช่ = 0	
	Northeast : ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	ถ้าใช่ = 1 ถ้าไม่ใช่ = 0	
	South : ภาคใต้	ถ้าใช่ = 1 ถ้าไม่ใช่ = 0	
	เป็นข้อมูลรายบุคคลจาก SES (REC02)		
SEX : เพศ	เพศของกลุ่มตัวอย่าง	เพศชาย = 1 เพศหญิง = 0	HM 03

	เป็นข้อมูลรายบุคคลจาก SES (REC02)		
AGE : อายุ	อายุของกลุ่มตัวอย่าง	ตัวแปรเชิงปริมาณ	HM 04
	เป็นข้อมูลรายบุคคลจาก SES (REC02)		
MARITAL STATUS	สถานภาพการสมรส	ไม่โสด = 1 โสด = 0	HM 10
	เป็นข้อมูลรายบุคคลจาก SES (REC02)		
EDUC	จำนวนปีการศึกษา	ตัวแปรเชิงปริมาณ	HM 15
	เป็นข้อมูลรายบุคคลจาก SES (REC02)		
WORK STATUS : สถานะภาพการทำงาน	Employer : นายจ้าง	ถ้าใช่ = 1 ถ้าไม่ใช่ = 0	HM 37
	Own : ธุรกิจส่วนตัว	ถ้าใช่ = 1 ถ้าไม่ใช่ = 0	
	Government : ลูกจ้างรัฐบาล	ตัวแปรอ้างอิง	
	State enterprise : รัฐวิสาหกิจ	ถ้าใช่ = 1 ถ้าไม่ใช่ = 0	
	Private : ลูกจ้างเอกชน	ถ้าใช่ = 1 ถ้าไม่ใช่ = 0	
	Co-producer : การรวมกลุ่ม	ถ้าใช่ = 1 ถ้าไม่ใช่ = 0	
	เป็นข้อมูลรายบุคคลจาก SES (REC02)		
CHILDREN	ค่าลดหย่อนบุตร แทนด้วยข้อมูลจาก SES – REC01 คือ การมีเด็กเล็ก (อายุต่ำกว่า 15 ปี) ในครอบครัว	ตัวแปรเชิงปริมาณ	C 05
	เป็นข้อมูลรายครัวเรือนจาก SES (REC01) นำจำนวนบุตรมากระจายให้แก่ผู้ที่มีรายได้ในครอบครัว เพื่อให้เป็นข้อมูลรายบุคคลสำหรับค่าลดหย่อน		
OLDER	ค่าลดหย่อนในการอุปการะเลี้ยงดูบิดา มารดา แทนด้วยจำนวนผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ในครอบครัว	ถ้ามี = 1 ถ้าไม่มี = 0	C 06

	เป็นข้อมูลรายครัวเรือนจาก SES (REC01) แปลงจากจำนวนเป็นมีหรือไม่มีผู้สูงอายุในครอบครัว จากนั้นมากระจายให้ผู้ที่มีรายได้ เพื่อให้เป็นข้อมูลรายบุคคล		
DISABLE	ค่าลดหย่อนในการเลี้ยงดูผู้พิการ แทนด้วยข้อมูลการมีคนพิการในครอบครัว	ถ้ามี = 1 ถ้าไม่มี = 0	C 07
	เป็นข้อมูลรายครัวเรือนจาก SES (REC01) แปลงจากจำนวนเป็นมีหรือไม่มีผู้พิการในครอบครัว จากนั้นมากระจายให้ผู้ที่มีรายได้ เพื่อให้เป็นข้อมูลรายบุคคล		
SALARY	เงินเดือนหรือค่าจ้าง (เหมาบาท) : ค่าจ้าง/เงินเดือน และค่าล่วงเวลา โบนัส	ตัวแปรเชิงปริมาณ	IW 12 + IW 13
	เป็นรายได้รายบุคคลจากข้อมูล SES		
REV_BUSINESS	รายได้จากธุรกิจ (เหมาบาท) : รายรับเบื้องต้นจากการขายสินค้า	ตัวแปรเชิงปริมาณ	IB 08
	เป็นรายได้รายบุคคลจากข้อมูล SES		
REV_FARM	รายได้จากการเกษตร (เหมาบาท) : รายรับของการทำการเกษตร	ตัวแปรเชิงปริมาณ	IA 28
	เป็นรายได้รายบุคคลจากข้อมูล SES		
REV_RENT	รายได้จากค่าเช่า (เหมาบาท) : รายรับจากการให้เช่าห้อง/เช่าที่ดิน	ตัวแปรเชิงปริมาณ	IO 083
	เป็นข้อมูลรายครัวเรือนจาก SES – REC16 จากนั้นจึงนำมากระจายตามสัดส่วนรายได้ของบุคคลต่อรายได้รวมของบุคคลในครัวเรือนที่มีรายได้		
REV_INTEREST	รายได้จากดอกเบี้ย (เหมาบาท) : 1. ดอกเบี้ยจากเงินฝาก พันธบัตร เงินปันผล ฯลฯ 2. ดอกเบี้ยแชร์ และการให้กู้ยืมเงินแก่เอกชน	ตัวแปรเชิงปริมาณ	IO 10 + IO 11
	เป็นข้อมูลรายครัวเรือนจาก SES – REC16 จากนั้นจึงนำมากระจายตามสัดส่วนรายได้ของบุคคลต่อรายได้รวมของบุคคลในครัวเรือนที่มีรายได้		
REV_OTHER	รายได้อื่นๆ (เหมาบาท) : 1. บำเหน็จ บำนาญ เบี้ยหวัด เงินสงเคราะห์ต่างๆ 2. เงินชดเชยและ/หรือเงินทดแทนจากการออกจากงาน 3. ค่าลิขสิทธิ์และสิทธิบัตรต่างๆ	ตัวแปรเชิงปริมาณ	IO 02 + IO 03 + IO 09

	เป็นข้อมูลรายครัวเรือนจาก SES – REC16 จากนั้นจึงนำมากระจายตามสัดส่วนรายได้ของบุคคลต่อรายได้รวมของบุคคลในครัวเรือนที่มีรายได้		
DONATE	เงินบริจาค (หมื่นบาท) : เงินบริจาค/ซื้อสิ่งของให้แก่องค์กรต่างๆ	ตัวแปรเชิงปริมาณ	EG 1161
	เป็นข้อมูลรายครัวเรือนจาก SES – REC11 จากนั้นจึงนำมากระจายตามสัดส่วนรายได้ของบุคคลต่อรายได้รวมของบุคคลในครัวเรือนที่มีรายได้		
INSURANCE	การซื้อประกัน (หมื่นบาท) : ค่าเบี้ยประกัน/ทรัพย์สิน/ประกันชีวิต	ตัวแปรเชิงปริมาณ	EG 1181
	เป็นข้อมูลรายครัวเรือนจาก SES – REC11 จากนั้นจึงนำมากระจายตามสัดส่วนรายได้ของบุคคลต่อรายได้รวมของบุคคลในครัวเรือนที่มีรายได้		
INTEREST	ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม (หมื่นบาท) : ค่าใช้จ่ายในการชำระหนี้สำหรับการกู้ยืมใช้ซื้อ/เช่าซื้อบ้านและ/หรือที่ดิน	ตัวแปรเชิงปริมาณ	AE 02
	เป็นข้อมูลรายครัวเรือนจาก SES – REC25 จากนั้นจึงนำมากระจายตามสัดส่วนรายได้ของบุคคลต่อรายได้รวมของบุคคลในครัวเรือนที่มีรายได้		
CON	ค่าคงที่		
μ	ตัวกวนระบบ (error noise)		

สมมติฐานในการวิจัย

จากแบบจำลองโลจิสติกส์ข้างต้น ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาสามารถจัดกลุ่มวิเคราะห์โดยมีสมมติฐานดังนี้

ตัวแปรตาม ได้แก่ ลักษณะของบุคคลที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ได้จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งจะระบุจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน รายได้ของกลุ่มตัวอย่างประชากรและมูลค่าในการเสียภาษี โดยมี 2 เหตุการณ์ คือ จะบอกถึงลักษณะของบุคคลที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และลักษณะของบุคคลที่ไม่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ตัวแปร	สมมติฐาน
CON	บอกความน่าจะเป็นของลักษณะของผู้มีรายได้ที่จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ภายใต้ตัวแปรต่างๆมีค่าเท่ากับ 0 หรือเรียกว่า Reference group
REGION	ถ้าผู้มีเงินได้อาศัยอยู่กรุงเทพ ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีมากกว่าภาคอื่นๆ
SEX	เมื่อผู้มีเงินได้เป็นเพศหญิง ทำให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง
AGE	สัมประสิทธิ์ของตัวแปรอายุของผู้มีเงินได้มีค่าเป็นบวกหมายถึง ถ้าผู้มีเงินได้มีอายุมากขึ้นแล้ว ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้จะเพิ่มขึ้นตาม
MARITAL STATUS	เมื่อผู้มีเงินได้สมรสแล้ว ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีมากกว่าผู้มีเงินได้ที่ยังไม่ได้สมรส เนื่องจากการสมรสจะทำให้มีค่าลดหย่อนที่เพิ่มขึ้น
EDUC	สัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำนวนปีการศึกษาของผู้มีเงินได้มีค่าเป็นบวกหมายถึง ถ้าจำนวนปีการศึกษาของผู้มีเงินได้มากขึ้นแล้ว ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีเพิ่มขึ้นตาม
WORK STATUS	ถ้ากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพลูกจ้างรัฐบาลแล้ว จะทำให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่าอาชีพอื่นๆ เนื่องจากเป็นอาชีพที่อยู่ในระบบที่ไม่สามารถหลีกเลี่ยงการจ่ายภาษีได้
CHILDREN	การที่ผู้มีเงินได้มีบุตร จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง เพราะจำนวนบุตรถือเป็นอีกหนึ่งค่าลดหย่อน
OLDER	การที่ผู้มีเงินได้มีผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปีอาศัยในครอบครัว จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง เพราะผู้สูงอายุถือเป็นอีกหนึ่งค่าลดหย่อน

DISABLE	การที่ผู้มีเงินได้มีผู้พิการอาศัยอยู่ในครอบครัว จะทำให้มีความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลง เพราะผู้พิการถือเป็นอีกหนึ่งค่าลดหย่อน
SALARY	สัมประสิทธิ์ของรายได้ที่มาจากเงินเดือนหรือค่าจ้างมีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้ารายได้ที่มาจากเงินเดือนหรือค่าจ้างมีค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้นตาม
REV_BUSINESS	สัมประสิทธิ์ของรายได้ที่มาจากรายได้ทางธุรกิจมีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้ารายได้ที่มาจากรายได้ทางธุรกิจมีค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้นตาม
REV_FARM	สัมประสิทธิ์ของรายได้ที่มาจากภาคการเกษตรมีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้ารายได้ที่มาจากภาคการเกษตรมีค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้นตาม
REV_RENT	สัมประสิทธิ์ของรายได้ที่มาจากค่าเช่ามีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้ารายได้ที่มาจากค่าเช่ามีค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้นตาม
DONATE	สัมประสิทธิ์ของการบริจาคมีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้าผู้มีเงินได้มีการบริจาคเงินมากขึ้นความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้น เพราะการบริจาคสามารถนำมาเป็นค่าลดหย่อนได้
INSURANCE	สัมประสิทธิ์ของจำนวนเงินที่ซื้อประกันมีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้าผู้มีเงินได้ซื้อเบี้ยประกันมากขึ้นแล้ว จะทำให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้น เนื่องจากการซื้อประกันจะมีสามารถนำมาเป็นค่าลดหย่อนได้
INTEREST	สัมประสิทธิ์ของจำนวนเงินในการจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมที่อยู่อาศัยมีค่าเป็นบวก หมายถึง ดอกเบี้ยในการกู้ยืมที่อยู่อาศัย ยิ่งมีมูลค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้นตาม เพราะดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมที่อยู่อาศัยสามารถนำมาเป็นค่าลดหย่อนได้

3.3 การศึกษาปัจจัยทางสังคม และเศรษฐกิจ(ค่าลดหย่อน) ที่มีผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก และบุคคลที่มีรายได้ทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2554

การศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เป็นการศึกษาโดยใช้แบบจำลองทอบิท (Tobit Model) ซึ่งเป็นแบบจำลองที่เหมาะสมกับตัวแปรตามที่มีค่าแบบต่อเนื่อง หรือมีค่า ในช่วงปลายที่ขาดหายไป ซึ่งเกิดจากไม่สามารถวัดค่าหรือสังเกตเห็นได้ จึงทำให้ตัวแปรตามมีค่าเท่ากับศูนย์มีเป็นจำนวนมาก หรือตัวแปรตามนั้นอาจจะมีค่าอยู่ในช่วงใดช่วงหนึ่งซึ่งมีค่าที่ไม่เป็นลบ แบบจำลองในลักษณะดังกล่าวนี้ ถูกนำเสนอโดย James Tobin ในปี 1958 ซึ่งนำมาวิเคราะห์ค่าใช้จ่ายของครัวเรือนในการซื้อสินค้าคงทน โดยพิจารณาจากค่าใช้จ่ายที่มีค่าเป็นบวก และเรียกแบบจำลองถดถอยดังกล่าวว่าแบบจำลองถูกเซนเซอร์ (Censored regression model) และต่อมาในปี 1964 Goldberger ได้เรียกแบบจำลองดังกล่าวนี้ว่า แบบจำลอง Tobit ซึ่งสามารถเขียนในรูปทั่วไปได้ดังสมการที่ 3.3.1 ดังนี้ (Green, 2003)

$$y_i^* = x_i\beta + u_i \quad (3.3.1)$$

$$\text{โดยที่ } y = y^* \text{ ถ้า } y^* > 0$$

$$y = 0 \text{ ถ้า } y^* \leq 0$$

การประมาณค่าแบบจำลองทอบิทจะใช้วิธีภาวะน่าจะเป็นสูงสุด (Maximum likelihood estimator : MLE) เพื่อหาค่าสัมประสิทธิ์ของ β และ σ^2 โดยมีขั้นตอนดังนี้

เมื่อ $y_i = 0$; $u_i \leq x_i\beta$ ค่าความน่าจะเป็น (P) ที่ $y = 0$ สำหรับค่า X_i ที่สังเกตได้ซึ่งมีรูปแบบดังสมการที่ 3.3.2 (Greene, 2003)

$$P(y_i = 0) = P(y^* \leq 0) = P(u_i \leq -x_i\beta) \quad (3.3.2)$$

$$= P\left(\frac{u_i}{\sigma} \leq -\frac{x_i\beta}{\sigma}\right) = \Phi\left(-\frac{x_i\beta}{\sigma}\right)$$

$$= 1 - \Phi\left(\frac{x_i\beta}{\sigma}\right)$$

โดยที่ $\Phi(\cdot)$ คือฟังก์ชันการแจกแจงสะสมปกติมาตรฐาน (Standard normal cumulative distribution function : CDF) และเมื่อ $y_i > 0$; $u_i > -x_i\beta$ เป็นการแจกแจงแบบปกติปลายตัด (Truncated normal) มีค่าคาดหวัง (E) เป็นบวก ซึ่งมีรูปแบบดังสมการที่ 3.3.3

$$E(y_i|y_i > 0) = x_i\beta + E(u_i|u_i > -x_i\beta) \quad (3.3.3)$$

$$= x_i\beta + \sigma \frac{\theta\left(\frac{x_i\beta}{\sigma}\right)}{\phi\left(\frac{x_i\beta}{\sigma}\right)}$$

โดยที่ $\theta(\cdot)$ คือ ฟังก์ชันความน่าจะเป็นสะสมปกติมาตรฐาน (Standard normal probability density function: PDF) โดยสร้างสมการ Log - likelihood function (L) ซึ่งเท่ากับ

ความน่าจะเป็นบนจุดที่ $y_i = 0$ หรือความหนาแน่นอย่างมีเงื่อนไข (Conditional density) ของ y_i (เมื่อ y_i มีค่าเป็นบวก) คูณด้วยความน่าจะเป็นของ $y_i > 0$ ซึ่งมีรูปแบบดังสมการที่ 3.3.4 (Greene, 2003)

$$\begin{aligned} \ln L(\beta, \sigma^2) &= \sum_{i=1}^n (\ln f(y_i | y_i > 0)) + \ln P(y_i > 0) \\ &= \sum_{i=1}^n \ln P(y_i = 0) + \sum_{i=1}^n \ln F(y_i) \end{aligned} \quad (3.3.4)$$

$I_0 = (i = 1, \dots, n ; y_i = 0)$ และ $I_1 = (i = 1, \dots, n ; y_i > 0)$ และเมื่อ $f(y_i)$ ที่มีการแจกแจงแบบปกติดังสมการที่ 3.3.5

$$\begin{aligned} \ln L(\beta, \sigma^2) &= \sum_{i=1}^n -\frac{1}{2} (\ln(2\pi) + \ln \sigma^2 + (y_i^* - x_i \beta)^2 / \sigma^2) + \\ &\sum_{i=1}^n \ln(1 - \Phi(x_i \beta / \sigma)) \end{aligned} \quad (3.3.5)$$

เมื่อทำการดิฟเฟอเรนทิเอต (differentiate) สมการที่ 5 โดยให้ค่าสัมประสิทธิ์ (β, σ^2) เปลี่ยนแปลงไป กำหนดให้แต่ละสมการมีค่าเท่ากับ 0 ก็จะทราบค่าสัมประสิทธิ์ β และ σ^2 ซึ่งมีรูปแบบดังสมการที่ 3.3.6 - 3.3.7

$$\frac{\partial \ln L}{\partial \beta} = 0 \quad (3.3.6)$$

$$\frac{\partial \ln L}{\partial \sigma^2} = 0 \quad (3.3.7)$$

ทั้งนี้แบบจำลอง Tobit สามารถเขียนรูปทั่วไปได้ดังสมการที่ 3.3.8

$$y_i^* = x_i \beta + u_i, u_i \sim N(0, \sigma^2) \quad (3.3.8)$$

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย

โดยที่ y_i^* คือ สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ผู้มีเงินได้ทำการชำระภาษี

x_i คือ ตัวแปรอิสระที่มีอิทธิพลต่อภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่จ่าย (y_i^*)

u_i คือ ตัวแปรสุ่มอย่างต่อเนื่องซึ่งมีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 0 และมีความแปรปรวนเท่ากับ σ^2

3.3.1 ตัวแปรและสมมติฐานเบื้องต้น

ดังนั้นจากรอบแนวคิดแบบจำลองโทบิต จึงนำไปสู่แบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาถึงปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของงานวิจัยทั้ง 3 แบบจำลองเช่นเดียวกับแบบจำลองโลจิต แต่มีความแตกต่างกันในส่วนของตัวแปรตาม ดังที่ได้อธิบายรายละเอียดข้างต้น

แบบจำลองที่ 1 เป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่มีผลกระทบต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ทั่วทั้งประเทศ ดังสมการที่ (3.3.9)

$$\begin{aligned}
y_i^* = & \beta_0 + \beta_1 REGION_i + \beta_2 SEX_i + \beta_3 AGE_i + \beta_4 MARITAL STATUS_i + \beta_5 EDUC_i \\
& + \beta_6 WORK STATUS_i + \beta_7 CHILDREN_i + \beta_8 ELDER_i + \beta_9 DISABLE_i \\
& + \beta_{10i} SALARY_i + \beta_{11} REV\_BUSINESS_i + \beta_{12} REV\_FARM_i \\
& + \beta_{13} REV\_RENT_i + \beta_{14} REV\_INTEREST_i + \beta_{15} REV\_OTHER_i \\
& + \beta_{16} DONATE_i + \beta_{17} INSURANCE_i + \beta_{18} INTEREST_i + u_{ij}
\end{aligned}
\tag{3.3.9}$$

โดยที่ y_i^* คือ สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ผู้มีเงินได้ทำการชำระภาษี

$y_i = 0$ ถ้า $y_i^* \leq 0$ โดยที่ไม่มีการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

$y_i = y_i^*$ ถ้า $y_i^* > 0$ โดยที่มีการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

β คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง

u_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

โดยข้อมูลที่ใช้ในการศึกษาในแบบจำลองที่ 1 เป็นข้อมูลกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศหรือวัยแรงงาน จำนวน 59,642 กลุ่มตัวอย่าง จากรายงานการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนไทย ปี พ.ศ. 2554

แบบจำลองที่ 2 เป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ที่มีรายได้ระดับชนชั้นกลาง คือกลุ่มตัวอย่างประชากรที่มีรายได้อยู่ที่ 18,000 – 85,000 บาทต่อเดือน ดังสมการที่ (3.3.10) ซึ่งข้อมูลที่ใช้มีจำนวน 7,473 กลุ่มตัวอย่าง

$$\begin{aligned}
y_i^* = & \beta_0 + \beta_1 REGION_i + \beta_2 SEX_i + \beta_3 AGE_i + \beta_4 MARITAL STATUS_i + \beta_5 EDUC_i \\
& + \beta_6 WORK STATUS_i + \beta_7 CHILDREN_i + \beta_8 ELDER_i + \beta_9 DISABLE_i \\
& + \beta_{10i} SALARY_i + \beta_{11} REV\_BUSINESS_i + \beta_{12} REV\_FARM_i \\
& + \beta_{13} REV\_RENT_i + \beta_{14} REV\_INTEREST_i + \beta_{15} REV\_OTHER_i \\
& + \beta_{16} DONATE_i + \beta_{17} INSURANCE_i + \beta_{18} HOME_i + u_{ij}
\end{aligned}
\tag{3.3.10}$$

โดยที่ y_i^* คือ สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ผู้มีเงินได้ทำการชำระภาษี

$y_i = 0$ ถ้า $y_i^* \leq 0$ โดยที่ไม่มีการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

$y_i = y_i^*$ ถ้า $y_i^* > 0$ โดยที่มีการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

β คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง

u_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

แบบจำลองที่ 3 เป็นแบบจำลองที่ใช้ในการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรกจากประชากรทั่วประเทศ ดังสมการที่ (3.2.10) ซึ่งข้อมูลที่ใช้มีจำนวน 6,741 กลุ่มตัวอย่าง

$$\begin{aligned}
 y_i^* = & \beta_0 + \beta_1 REGION_i + \beta_2 SEX_i + \beta_3 AGE_i + \beta_4 MARITAL STATUS_i + \beta_5 EDUC_i \\
 & + \beta_6 WORK STATUS_i + \beta_7 CHILDREN_i + \beta_8 ELDER_i + \beta_9 DISABLE_i \\
 & + \beta_{10i} SALARY_i + \beta_{11} REV\_BUSINESS_i + \beta_{12} REV\_FARM_i \\
 & + \beta_{13} REV\_RENT_i + \beta_{14} REV\_INTEREST_i + \beta_{15} REV\_OTHER_i \\
 & + \beta_{16} DONATE_i + \beta_{17} INSURANCE_i + \beta_{18} HOME_i + u_{ij}
 \end{aligned}
 \tag{3.3.11}$$

โดยที่ y_i^* คือ สัดส่วนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ผู้มีเงินได้ทำการชำระภาษี

$y_i = 0$ ถ้า $y_i^* \leq 0$ โดยที่ไม่มีการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

$y_i = y_i^*$ ถ้า $y_i^* > 0$ โดยที่มีการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

β คือ ค่าสัมประสิทธิ์ของแบบจำลอง

u_i คือ ค่าความคลาดเคลื่อน

สมมติฐานในการวิจัย

จากแบบจำลองโทบิตข้างต้น ปัจจัยที่ใช้ในการศึกษาปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา สามารถจัดกลุ่มวิเคราะห์โดยมีสมมติฐานดังนี้

ตัวแปรตาม ได้แก่ ค่าใช้จ่ายในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ได้จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2554 ซึ่งจะระบุจำนวนสมาชิกในครัวเรือนที่ทำงาน รายได้ของกลุ่มตัวอย่างและมูลค่าในการเสียภาษี โดยจะสามารถทราบได้ว่า ปริมาณการเสียภาษีเพิ่มขึ้นหรือลดลงเกิดจากปัจจัยใดบ้าง

ตัวแปร	สมมติฐาน
REGION	ถ้าผู้มีเงินได้อาศัยอยู่กรุงเทพฯ จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมากกว่าภาคอื่นๆ
SEX	เมื่อผู้มีเงินได้เป็นเพศชายจะทำให้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากกว่าเพศหญิง
AGE	สัมประสิทธิ์ของตัวแปรอายุของผู้มีเงินได้มีค่าเป็นบวกหมายถึง ถ้าผู้มีเงินได้มีอายุมากขึ้นแล้ว จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นด้วย

MARITAL STATUS	เมื่อผู้ที่มีรายได้สมรสแล้ว จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะมีมากกว่าผู้ที่ยังไม่ได้สมรส
EDUC	สัมประสิทธิ์ของตัวแปรจำนวนปีการศึกษาของผู้มีเงินได้มีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้าจำนวนปีการศึกษาของผู้มีรายได้มากขึ้นแล้ว จะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นตาม
WORK STATUS	ถ้ากลุ่มตัวอย่างประกอบอาชีพลูกจ้างรัฐบาลแล้ว จะทำให้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่าอาชีพอื่นๆ เนื่องจากอาชีพลูกจ้างรัฐบาลเป็นอาชีพที่รายได้ไม่สูงมาก
CHILDREN	การที่ผู้มีเงินได้มีบุตร ทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง เพราะจำนวนบุตรถือเป็นอีกหนึ่งค่าลดหย่อน
OLDER	การที่ผู้มีเงินได้มีผู้สูงอายุที่มีอายุเกิน 60 ปีอาศัยในครอบครัว ทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง เพราะผู้สูงอายุถือเป็นอีกหนึ่งค่าลดหย่อน
DISABLE	การที่ผู้มีเงินได้มีผู้พิการอาศัยอยู่ในครอบครัว ทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง เพราะผู้พิการถือเป็นอีกหนึ่งค่าลดหย่อน
SALARY	สัมประสิทธิ์ของรายได้ที่มาจากเงินเดือนหรือค่าจ้างมีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้ารายได้ที่มาจากเงินเดือนหรือค่าจ้างมีค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้นตาม
REV_BUSINESS	สัมประสิทธิ์ของรายได้ที่มาจากรายได้ทางธุรกิจมีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้ารายได้ที่มาจากรายได้ทางธุรกิจมีค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้นตาม
REV_FARM	สัมประสิทธิ์ของรายได้ที่มาจากภาคการเกษตรมีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้ารายได้ที่มาจากภาคการเกษตรมีค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้นตาม
REV_RENT	สัมประสิทธิ์ของรายได้ที่มาจากค่าเช่ามีค่าเป็นบวก หมายถึง ถ้ารายได้ที่มาจากค่าเช่ามีค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเพิ่มขึ้นตาม

DONATE	สัมประสิทธิ์ของการบริจาคมีค่าเป็นลบ หมายถึง ถ้าผู้มีเงินได้มีการบริจาคเงินมากขึ้น จะทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง เพราะการบริจาคสามารถนำมาเป็นค่าลดหย่อนได้
INSURANCE	สัมประสิทธิ์ของจำนวนเงินที่ซื้อประกันมีค่าเป็นลบ หมายถึง ถ้าผู้มีเงินได้ซื้อเบี้ยประกันมากขึ้นแล้ว จะทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง เนื่องจากการซื้อประกันจะมีสามารถนำมาเป็นค่าลดหย่อนได้
INTEREST	สัมประสิทธิ์ของจำนวนเงินในการจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมที่อยู่อาศัยมีค่าเป็นลบ หมายถึง ดอกเบี้ยในการกู้ยืมที่อยู่อาศัยมีมูลค่ามากขึ้นแล้ว จะทำให้การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง เพราะดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมที่อยู่อาศัยสามารถนำมาเป็นค่าลดหย่อนได้

บทที่ 4

ผลการศึกษา

จากวิธีการศึกษาดังกล่าวมาแล้วในบทที่ 3 จึงได้มาซึ่งผลของการศึกษาในส่วนนี้ โดยจะแบ่งผลการศึกษาออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนแรกจะเป็นการวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของครัวเรือน จากการศึกษาภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Household Socio-Economic Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 ส่วนที่สองจะเป็นการศึกษาปัจจัยที่มีผลความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเปรียบเทียบ 3 กลุ่มประชากรคือประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศ ประชากรชนชั้นกลาง และประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10%แรก โดยเริ่มจากการวิเคราะห์ข้อมูล ซึ่งจะเป็นการบรรยายลักษณะของข้อมูลที่ใช้ในการศึกษา จากนั้นจึงมานำวิเคราะห์สมการด้วย Logit model และในส่วนสุดท้ายคือการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยใช้ Tobit Model ในการศึกษาหาความสัมพันธ์ โดยได้ผลการศึกษาในส่วนต่างๆที่กล่าวมาดังต่อไปนี้

4.1 การศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554

ในส่วนของการวิเคราะห์ข้อมูลทั่วไปนี้ จะทำการวิเคราะห์เกี่ยวกับการเปลี่ยนแปลงรายได้รายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Household Socio-Economic Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 มาทำการศึกษาเปรียบเทียบกัน โดยแบ่งการวิเคราะห์ออกเป็น 2 ทาง ได้แก่ การวิเคราะห์ข้อมูลเกี่ยวกับรายได้ครัวเรือนแบ่งตามประเภทของรายได้ตามเกณฑ์การเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการวิเคราะห์รายจ่ายครัวเรือนที่มีผลต่อค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

จากผลการศึกษาการเปลี่ยนแปลงรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 โดยข้อมูลในที่นี้จะเป็นข้อมูลเชิงปริมาณ คือข้อมูลภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ข้อมูลรายได้ของครัวเรือนแต่ละประเภทที่มีผลต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ข้อมูลค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยจะนำมาคำนวณค่าสถิติเบื้องต้น ไม่ว่าจะเป็นสถิติที่ใช้ในการวัดค่ากลางของข้อมูล ค่าเฉลี่ย ร้อยละ โดยข้อมูลที่นำมาใช้นี้ได้ทำการปรับมูลค่าภาษี รายได้ และรายจ่ายครัวเรือนด้วย

ดัชนีราคาผู้บริโภค (Consumer Price Index : CPI) โดยปรับให้อยู่ในรูปปีฐานเดียวกันคือปี พ.ศ. 2554 เพื่อให้สามารถเปรียบเทียบรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวกับค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ ผลการคำนวณข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือนของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 และการปรับค่าดังกล่าวให้ผลดังตารางที่ 4.1

ตารางที่ 4. 1 แสดงค่าเฉลี่ยต่อเดือนแต่ละประเภทของรายได้ ของครัวเรือนทั่วประเทศ ในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 (หน่วย : บาท)

	ครัวเรือนทั่วประเทศ			อัตราการขยายตัว	
	2545	2550	2554	45 - 50	50 - 54
เงินเดือนหรือค่าจ้าง (SARALY)	13,967.24	17,050.11	15,084.61	4.07%	-3.02%
รายได้จากธุรกิจ (BUSINESS)	7,776.77	9,827.80	9,560.79	4.79%	-0.69%
รายได้จากการเกษตร (FARM)	2,679.80	3,403.53	4,097.70	4.90%	4.75%
รายได้จากดอกเบี้ย (INTEREST)	351.24	387.78	340.70	2.00%	-3.18%
รายได้จากค่าเช่า (REV-RENT)	222.52	394.83	633.62	12.15%	12.55%
รายได้อื่นๆ (REV_OTHER)	915.15	4,195.11	1,422.94	35.60%	-23.68%
รายได้รวม	32,834.92	41,466.88	39,578.70	4.78%	-1.16%

จากตารางที่ 4.1 จะพบว่าค่าเฉลี่ยค่าจ้างหรือเงินเดือนที่ทำการสำรวจในปี พ.ศ. 2545 นั้นมีค่าเฉลี่ยทั่วประเทศเท่ากับ 13,967.24 บาท และเพิ่มขึ้นเป็น 17,050.11 บาท ในปี พ.ศ. 2550 และลดลงเป็น 15,084.61 บาท ในปี พ.ศ. 2554 สำหรับรายได้ประเภทต่างๆก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นเช่นกัน ไม่ว่าจะเป็นรายได้ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจส่วนตัว เมื่อทำการสำรวจในปี พ.ศ. 2545 นั้นมีรายได้เฉลี่ยทั่วประเทศเท่ากับ 7,776.77 บาท และเพิ่มขึ้นเป็น 9,827.80 บาท ในปี พ.ศ. 2550 และลดลงเป็น 9,560.79 บาท ในปี พ.ศ. 2554 , รายได้จากภาคการเกษตรก็มีรายได้เฉลี่ยทั่วประเทศเพิ่มขึ้นในทุกปีทำการสำรวจ คือ ปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 ซึ่งมีรายได้เฉลี่ยที่ 2,679.80 , 3,403.53 และ 4,097.70 ตามลำดับ , รายได้จากค่าเช่าที่ทำการสำรวจในปี พ.ศ. 2545 นั้นมีรายได้เฉลี่ยทั่ว

ประเทศเท่ากับ 222.53 บาท และเพิ่มขึ้นเป็น 394.83 บาท ในปี พ.ศ. 2550 และเพิ่มขึ้นอย่างต่อเนื่องเป็น 633.62 บาท ในปี พ.ศ. 2554 ในขณะที่รายได้จากดอกเบี้ยของครัวเรือนทั่วประเทศมีรายได้เฉลี่ยในปี พ.ศ. 2545 เท่ากับ 351.24 บาท และเพิ่มขึ้นเป็น 387.78 บาท ในปี พ.ศ. 2550 แต่ในขณะที่ปี พ.ศ. 2554 รายได้จากดอกเบี้ยเฉลี่ยทั่วประเทศลดลงเล็กน้อยอยู่ที่ 340.70 บาทเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2550 สุดท้ายคือรายได้จากด้านอื่นๆของครัวเรือนทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 รายได้จากด้านอื่นๆเฉลี่ยทั่วประเทศอยู่ที่ 915.15 , 4,195.11 และ 1,422.94 บาท ตามลำดับ ซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้นของครัวเรือนทั่วประเทศนั้นก็จะเป็นไปตามการเจริญเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศไทยในแต่ละปีนั่นเอง ดังจะเห็นจากได้ข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการแสดงตัวเลขข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (Per capita GDP) ที่เพิ่มสูงขึ้นทุกปีที่ทำการศึกษา แต่ในปี พ.ศ. 2554 จะเห็นได้ว่าอัตราการขยายตัวเป็นแบบหดตัว เมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2550 จากรายงานภาวะเศรษฐกิจไทยปี พ.ศ. 2554 ของธนาคารแห่งประเทศไทย พบว่า ในปีนี้เป็นปีที่ได้รับผลกระทบจากทั้งภัยพิบัติในประเทศญี่ปุ่นและการชะลอตัวของเศรษฐกิจโลก และเป็นปีที่ประเทศเกิดอุทกภัยครั้งใหญ่ทำให้เศรษฐกิจของประเทศลดลงกว่าที่ควรจะเป็น และการที่รายได้ของครัวเรือนมีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นนั้น ทำให้ครัวเรือนต้องเสียภาษีเพิ่มมากขึ้นด้วยเช่นกัน และยังส่งผลให้รัฐบาลสามารถจัดเก็บภาษีได้เพิ่มขึ้นอีกด้วย

สำหรับรายได้ที่เป็นตัวเงินที่น้อยที่สุด คือรายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผลเนื่องมาจากประเทศไทยนั้นมีจำนวนคนรวยมีรายได้สูงหรือคนที่มีเงินเก็บออมนั้น เป็นสัดส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับคนที่มีรายได้น้อย ซึ่งเป็นคนส่วนใหญ่ของประเทศ ดังนั้นจึงส่งผลให้รายได้เฉลี่ยที่เป็นตัวเงินที่มาจากดอกเบี้ยและเงินปันผลมีสัดส่วนน้อยที่สุดเมื่อเทียบรายได้ประเภทอื่นๆ

ตารางที่ 4. 2 แสดงค่าเฉลี่ยต่อเดือนของรายจ่ายของครัวเรือนที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545, 2550 และ 2554 (หน่วย : บาท)

	ครัวเรือนทั่วประเทศ			อัตราการขยายตัว	
	2545	2550	2554	45 - 50	50 - 54
ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา	736.55	1,250.99	1,189.19	11.18%	-1.26%
เงินบริจาค (DONATE)	79.42	26.15	34.32	-19.92%	7.04%
เงินซื้อประกัน (INSURANCE)	19.87	86.08	465.77	34.08%	52.52%
ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม (HOME)	20.45	891.31	599.68	112.75%	-9.43%
ค่าลดหย่อน	119.74	1,003.54	1,099.77		

สำหรับด้านรายจ่าย จากตารางที่ 4.2 จะพบว่าค่าเฉลี่ยรายจ่ายแต่ละประเภทของครัวเรือนทั่วประเทศก็มีค่าเฉลี่ยที่เพิ่มขึ้นตามเศรษฐกิจของประเทศ โดยค่าใช้จ่ายในการเสียภาษีของครัวเรือนทั่วประเทศก็สอดคล้องกับรายได้ในทุกปีที่ทำการศึกษา กล่าวคือหากครัวเรือนมีรายได้ที่เพิ่มสูงขึ้นย่อมส่งผลให้รายจ่ายในการเสียภาษีสูงขึ้นตาม และจากตารางที่ 4.2 เราจะพบว่ารายจ่ายในการเสียภาษีของครัวเรือนทั่วประเทศในปี พ.ศ. 2545 มีค่าเฉลี่ยเท่ากับ 736.55 บาท และในปี พ.ศ. 2550 กลับค่าเฉลี่ยในการเสียภาษีมีค่าเพิ่มขึ้นเป็น 1,250.99 บาท แต่ในปี พ.ศ. 2554 ค่าเฉลี่ยในการเสียภาษีลดลงจากปี พ.ศ. 2550 เหลือ 1,189.19 บาท การเปลี่ยนแปลงนี้มีผลมาจากการเปลี่ยนแปลงอัตราการเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือในปี พ.ศ. 2545 มีการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับผู้ที่มีรายได้ไม่ถึง 50,000 บาท และในปี พ.ศ. 2550 ไม่ได้มีการยกเว้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาให้กับระดับชั้นรายได้ใดเป็นพิเศษ จึงทำให้ปริมาณเงินของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นจากปี พ.ศ. 2545 และในปี พ.ศ. 2554 มีการเปลี่ยนแปลงการยกเว้นการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาสำหรับผู้ที่มีรายได้ไม่ถึง 150,000 บาท ทำให้ในช่วงของปีที่ทำการศึกษา 2550 พบว่ามีค่าเฉลี่ยรายจ่ายที่ลดลงเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2550 และยังเป็นปีที่ประเทศไทยประสบภัยธรรมชาติร้ายแรงอีกด้วย

เมื่อทำการพิจารณาค่าเฉลี่ยของรายได้ที่เป็นตัวเงินของครัวเรือน ค่าภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยพิจารณาจำแนกออกเป็นตามกลุ่มรายได้ 10 กลุ่ม (decile) จะพบว่ารายได้มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นในทุกระดับชั้นของรายได้ครัวเรือน เช่นเดียวกันกับแนวโน้มของการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาก็มีแนวโน้มเพิ่มขึ้นด้วย และการที่ครัวเรือนที่มีรายได้น้อยจะมีการรับภาระภาษีที่ค่อนข้างต่ำ และในครัวเรือนที่มีรายได้สูงจะมีการรับภาระภาษีค่อนข้างสูง ดังนั้นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นธรรมตามแนวคิด คือ เมื่อรายได้เฉลี่ยของครัวเรือนเพิ่มขึ้น ภาระภาษีย่อมมีทิศทางที่เพิ่มขึ้นเช่นเดียวกัน ดังตารางที่ 4.3

กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้น้อยร้อยละ 0 – 50 แรก เป็นกลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้น้อยและอาจไม่ถึงเกณฑ์ที่จะต้องรับภาระภาษีอยู่แล้ว ก็ยังต้องรับภาระภาษีอยู่ ที่เป็นเช่นนี้อาจเนื่องมาจากกลุ่มอาชีพรับจ้างซึ่งเป็นกลุ่มอาชีพส่วนใหญ่ในชั้นรายได้ดังกล่าว จะถูกหักภาษี ณ ที่จ่าย และเนื่องจากความรู้หรือไม่ใส่ใจในการขอคืนภาษี ทำให้กลุ่มครัวเรือนที่มีรายได้น้อยนี้ยังคงต้องรับภาระภาษีอยู่ พิจารณาได้จากระดับการศึกษาของครัวเรือนในกลุ่มรายได้ดังกล่าว จะมีการศึกษาที่ต่ำกว่าชั้นประถมศึกษา ร้อยละ 80 – 90 (ลักขิกา วรณจิตจรุญ 2552)

ตารางที่ 4. 3 แสดงสัดส่วนภาระภาษีต่อรายได้ของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในปี พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 (หน่วย : ล้านบาท)

	รายได้รวมของครัวเรือน			ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา			ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา		
	2545	2550	2554	2545	2550	2554	2545	2550	2554
จนสุด 0 - 10%	176.01	245.21	309.90	0.16	1.68	1.41	0.09%	0.68%	0.46%
11-20%	293.15	464.88	523.74	0.16	1.49	2.68	0.05%	0.32%	0.51%
21-30%	399.90	645.58	705.28	0.42	2.03	2.86	0.11%	0.31%	0.41%
31-40%	546.91	836.08	883.91	0.86	2.82	4.31	0.16%	0.34%	0.49%
41-50%	697.70	1,116.09	1,088.51	1.10	4.30	6.96	0.16%	0.39%	0.64%
51-60%	921.34	1,387.95	1,334.20	2.11	6.27	5.73	0.23%	0.45%	0.43%
61-70%	1,210.12	1,810.26	1,706.32	5.50	11.88	10.58	0.45%	0.66%	0.62%
71-80%	1,556.49	2,510.71	2,192.87	8.32	20.63	19.09	0.53%	0.82%	0.87%
81-90%	2,352.10	3,713.90	3,208.65	30.15	71.61	59.87	1.28%	1.93%	1.87%
91-100%	5,552.23	8,674.22	7,970.05	258.66	523.03	485.13	4.66%	6.03%	6.09%

ในส่วนของการเปรียบเทียบอัตราส่วนค่าลดหย่อนประเภทต่างๆกับรายได้พบว่า ค่าลดหย่อนโดยรวมเมื่อเปรียบเทียบกับรายได้ของครัวเรือนทั่วประเทศ พบว่ากลุ่มครัวเรือนนี้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นทุกปีที่ทำการศึกษาหรือมีค่าลดหย่อนที่ลดลง เช่นเดียวกันเมื่อพิจารณาค่าลดหย่อนแต่ละประเภทพบว่า อัตราส่วนการบริจาคเมื่อเทียบกับรายได้แล้วก็มีแนวโน้มลดลงเช่นเดียวกัน จะเห็นได้ว่าในปี พ.ศ. 2545 กลุ่มครัวเรือนทั่วประเทศจะมีอัตราส่วนการบริจาคต่อรายได้รวมอยู่ที่ 6.05% และลดลงมาเหลือ 1.58% ในปี พ.ศ. 2550 และลดลงอย่างต่อเนื่องเหลือที่ 1.54% ในปี พ.ศ. 2554 แต่ในขณะที่ค่าลดหย่อนในส่วนของการซื้อประกันชีวิต และดอกเบี้ยเงินกู้ยืม กลับมีทิศทางที่ตรงข้ามกับค่าลดหย่อนประเภท คือในปี พ.ศ. 2545 จะมีอัตราส่วนการซื้อประกันต่อรายได้รวมน้อยกว่าในปี พ.ศ. 2550 แต่ในปี พ.ศ. 2550 กลับมีอัตราส่วนค่าลดหย่อนต่อรายได้รวมมากกว่าปี พ.ศ. 2554 เพียงเล็กน้อย

จากการเปรียบเทียบอัตราส่วนค่าลดหย่อนต่อรายได้ของกลุ่มที่ทำการศึกษาดังตารางที่ 4.4 จะเห็นว่าค่าลดหย่อนต่อรายได้รวมในปี พ.ศ. 2545 น้อยกว่าในปี พ.ศ. 2550 จากในปี พ.ศ. 2545 มีการละเว้นผู้มีเงินได้ไม่เกิน 50,000 บาทต่อปี ซึ่งเป็นอัตราที่ต่ำมากเมื่อเทียบกับปี พ.ศ. 2550 มีการละเว้นผู้มีเงินได้ไม่เกิน 100,000 บาทต่อปี และในปี พ.ศ. 2554 มีการละเว้นผู้มีเงินได้ไม่เกิน 150,000 บาทต่อปี นอกจากการละเว้นฐานของผู้มีเงินได้ การซื้อประกันเมื่อเทียบกับรายได้รวมแล้วมีค่าเพิ่มสูงขึ้นทุกปีที่ทำการศึกษา อาจเป็นผลของการวางแผนการออมในรูปแบบของประกันที่มากขึ้น อีกทั้งยังมีการปรับให้เบี้ยประกันชีวิตสามารถลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้มากขึ้น

ตารางที่ 4. 4 แสดงการเปรียบเทียบอัตราส่วนค่าลดหย่อนแต่ละประเภทต่อรายได้รวมของครัวเรือนทั่วประเทศ (หน่วย : บาท)

ครัวเรือนทั่วประเทศ			
	2545	2550	2554
รายได้รวม	32,834.92	41,466.88	39,578.70
เงินบริจาค (DONATE)	79.42	26.15	34.32
เงินบริจาคต่อรายได้รวม	0.24%	0.06%	0.09%
เงินซื้อประกัน (INSURANCE)	19.87	86.08	465.77
เงินซื้อประกันต่อรายได้รวม	0.06%	0.21%	1.18%
ดอกเบี้ยเงินกู้ยืม (HOME)	20.45	891.31	599.68
ดอกเบี้ยเงินกู้ยืมต่อรายได้รวม	0.06%	2.15%	1.52%
ค่าลดหย่อน	119.74	1,003.54	1,099.77
ค่าลดหย่อนต่อรายได้รวม	0.36%	2.42%	2.78%

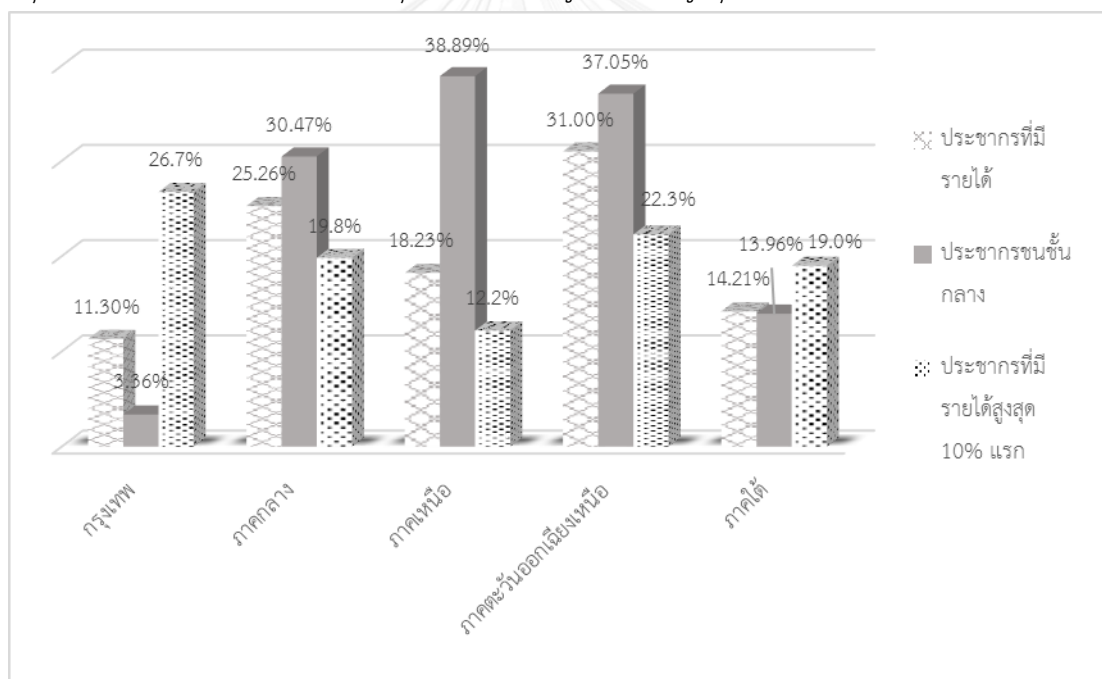
4.2 เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม และทางด้านเศรษฐกิจ (ค่าลดหย่อน) ที่มีผลกระทบต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ทั่วประเทศ , ผู้ที่มีเงินได้สูงสุด 10% แรกของผู้มีเงินได้ทั่วประเทศ และผู้มีเงินได้ชนชั้นกลาง

4.2.1 ลักษณะข้อมูลพื้นฐานของประชากรในแบบจำลอง

จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2554 พบว่ากลุ่มตัวอย่างนี้แทนประชากรทั่วประเทศมีจำนวนทั้งสิ้น 63 ล้านคน จึงนำมาปรับค่าเพื่อให้ตัวเลขข้อมูลประชากรตรงกับสำนักบริหารการทะเบียน กรมการปกครอง ที่ระบุไว้ว่ามีประชากรทั่วประเทศจำนวน 64 ล้านคน จากจำนวนประชากรดังกล่าว เมื่อทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างที่ใช้ในการศึกษาออกเป็น 3 กลุ่ม กลุ่มแรก คือ ผู้ที่มีรายได้หรือเป็นวัยแรงงาน จะมีจำนวนเหลือแค่เพียง 29 ล้านคนหรือคิดเป็นร้อยละ 46 ของประชากรทั่วประเทศ กลุ่มที่สอง คือ กลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% ของประชากรที่มีรายได้หรือวัยแรงงานมีจำนวน 2.9 ล้านคน และในกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มชนชั้นกลางที่มีรายได้รวมต่อเดือนมากกว่า 18,000 บาท แต่ไม่เกิน 85,000 บาท ซึ่งกลุ่มนี้จะแทนจำนวนประชากรทั้งสิ้น 3.7 ล้านคนหรือร้อยละ 12.9 ของผู้ที่มีรายได้หรือวัยแรงงาน โดยจะแบ่งการศึกษาลักษณะข้อมูลพื้นฐานของกลุ่มตัวอย่างนี้ออกเป็นแต่ละด้าน

ด้านภูมิภาคที่อยู่อาศัยจากรูปที่ 4.1 จะเห็นได้ว่าผู้ที่มีรายได้หรือวัยแรงงานส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือถึงร้อยละ 31.00 รองลงมาคือภาคกลาง ภาคเหนือ ภาคใต้และกรุงเทพฯ อยู่ที่ร้อยละ 25.26 , 18.23 , 14.21 และ 11.30 ตามลำดับ ข้อมูลที่ได้เป็นไปตามข้อมูลด้านประชากรศาสตร์ที่ได้บันทึกข้อมูลไว้ว่าภูมิภาคตะวันออกเฉียงเหนือเป็นภูมิภาคที่มีประชากรอาศัยอยู่มากที่สุด ย่อมมีแรงงานเป็นจำนวนมาก แต่เมื่อนำเกณฑ์ของรายได้มาพิจารณาจะเห็นได้ว่ากลุ่มตัวอย่างของชนชั้นกลางส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ภาคเหนือถึงร้อยละ 38.89 รองลงมาถึงจะเป็นภาคตะวันออกเฉียงเหนือร้อยละ 37.05 ถัดมาอาศัยอยู่กลาง ภาคใต้ และกรุงเทพมหานครร้อยละ 30.47 , 13.96 และ 3.36 ตามลำดับ ในขณะที่กลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก นี้ส่วนใหญ่จะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครถึงร้อยละ 26.7 รองลงมาคือภาคตะวันออกเฉียงเหนือ ภาคกลาง ภาคใต้ และภาคเหนืออยู่ที่ร้อยละ 22.3 , 19.8 , 19.0 และ 12.2

รูปที่ 4. 1 แสดงการเปรียบเทียบจำนวนประชากรแต่ละภูมิภาคระหว่างกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้กลุ่มตัวอย่างของชนชั้นกลาง และกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก

และเมื่อทำการศึกษาข้อมูลทางด้านเพศของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาทั้ง 3 กลุ่มนั้น พบว่ากลุ่มตัวอย่างส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิงในทุกกลุ่มที่ทำการศึกษา ดังตารางที่ 4.5 ที่จะแสดงสัดส่วนประชากรระหว่างเพศชายกับเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ย และสถานภาพการสมรสของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา พบว่าจำนวนกลุ่มตัวอย่างเพศชายที่เป็นวัยแรงงานมีจำนวนร้อยละ 57.6 ในขณะที่วัยแรงงานเพศหญิงมีจำนวนร้อยละ 42.4 และมีอายุโดยเฉลี่ยอยู่ที่ 43 ปี เช่นเดียวกับ

เมื่อพิจารณาแค่กลุ่มตัวอย่างของชนชั้นกลาง ก็ยังคงเป็นเพศชายที่มีจำนวนผู้มีรายได้มากกว่าถึงร้อยละ 51.83 ในขณะที่เพศหญิงอยู่ที่ร้อยละ 48.17 และมีอายุโดยเฉลี่ยของประชากรอยู่ที่ 44 ปี และเมื่อพิจารณากลุ่มตัวอย่างผู้มีรายได้สูงสุด 10% แรก พบว่าผู้มีรายได้สูงสุดในกลุ่มนี้เป็นเพศชายอยู่ร้อยละ 60.1 และเป็นเพศหญิงร้อยละ 39.9 อายุโดยเฉลี่ยของประชากรกลุ่มนี้อยู่ที่ 46 ปี และประชากรโดยส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษามาแล้วเฉลี่ยมากกว่าร้อยละ 80 ของประชากรวัยแรงงานทั่วประเทศ

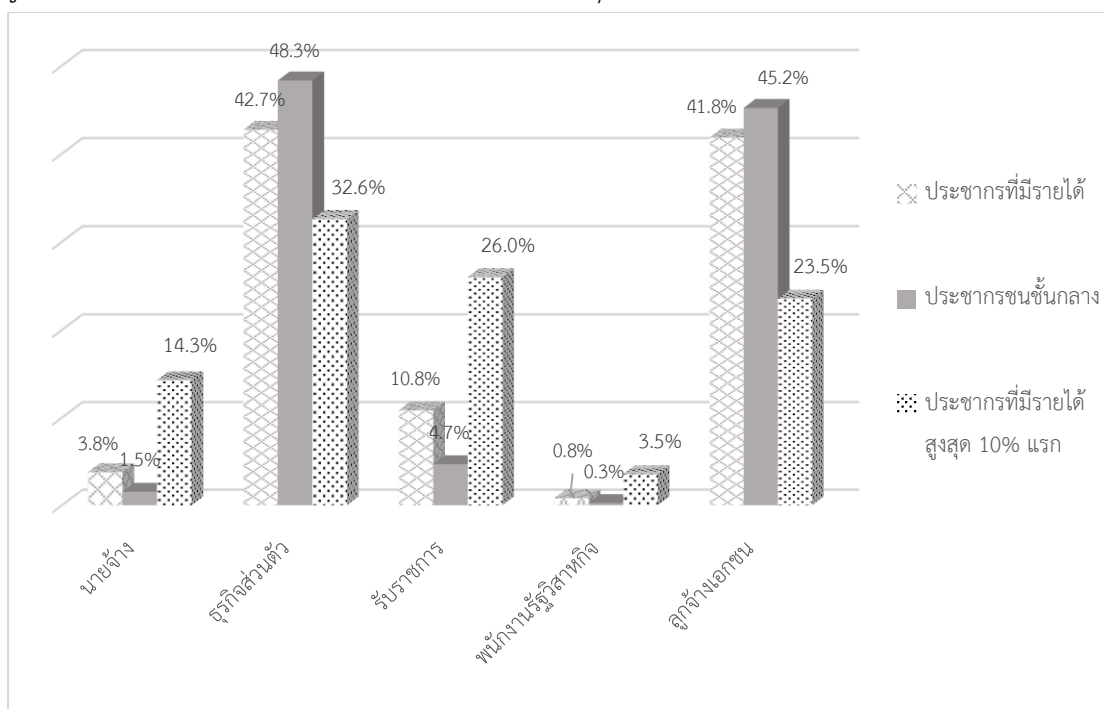
ตารางที่ 4. 5 แสดงสัดส่วนเพศชายและเพศหญิง อายุโดยเฉลี่ย และสถานภาพการสมรสของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา

	ประชากรที่มีรายได้	ประชากรชนชั้นกลาง	ประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก
เพศชาย	57.60%	51.83%	60.1%
เพศหญิง	42.40%	48.17%	39.9%
อายุโดยเฉลี่ย (ปี)	43.00	44.00	46.00
โสด	16.94 %	18.4%	16.6%
สมรส	83.06%	81.6%	83.4%

เมื่อพิจารณาถึงระดับการศึกษาของกลุ่มตัวอย่างจะพบว่า กลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศนั้นมีค่าเฉลี่ยการศึกษาอยู่ที่ระดับมัธยมศึกษาปีที่ 2 แต่กลุ่มตัวอย่างโดยส่วนใหญ่จะจบการศึกษาในระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 4 ซึ่งมีจำนวนอยู่ร้อยละ 27.2 เมื่อเทียบกับประชากรทั้งหมด และในกลุ่มนี้ส่วนใหญ่จะประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวถึงร้อยละ 42.7 รองลงมาเป็นลูกจ้างเอกชนร้อยละ 41.8 และประกอบอาชีพ รับราชการ นายจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และเป็นสมาชิกของการรวมกลุ่ม มีจำนวนอยู่ร้อยละ 10.8 , 3.8 , 0.8 และ 0.05 ตามลำดับ ดังแสดงในรูปที่ 4.2 แสดงลักษณะของการประกอบอาชีพของประชากรแบ่งตามกลุ่มที่ทำการศึกษา ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างของชนชั้นกลางค่าเฉลี่ยการศึกษาอยู่ที่ระดับชั้นประถมศึกษาปีที่ 6 โดยส่วนใหญ่จะจบการศึกษาระดับชั้นประถมศึกษา ซึ่งมีจำนวนร้อยละ 36.1 และกลุ่มตัวอย่างนี้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุดถึงร้อยละ 48.3 รองลงมาเป็นลูกจ้างเอกชน รับราชการ นายจ้าง พนักงานรัฐวิสาหกิจ และการรวมกลุ่มของสมาชิก โดยมีจำนวนร้อยละ 45.2 , 4.7 , 1.5 , 0.3 และ 0 ตามลำดับ และในกลุ่มสุดท้ายคือ กลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% ค่าเฉลี่ยการศึกษาของกลุ่มนี้อยู่ที่ระดับชั้น

มัธยมศึกษาปีที่ 6 และส่วนใหญ่จะจบศึกษาระดับปริญญาตรีอยู่ร้อยละ 40.7 และประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวมากที่สุดถึงร้อยละ 32.6 รองลงมารับราชการร้อยละ 26.0 เป็นลูกจ้างเอกชนร้อยละ 23.5 นายจ้างร้อยละ 14.3 เป็นพนักงานรัฐวิสาหกิจร้อยละ 3.5 และสุดท้ายการรวมกลุ่มของสมาชิกร้อยละ 0.1

รูปที่ 4. 2 แสดงลักษณะของการประกอบอาชีพของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา

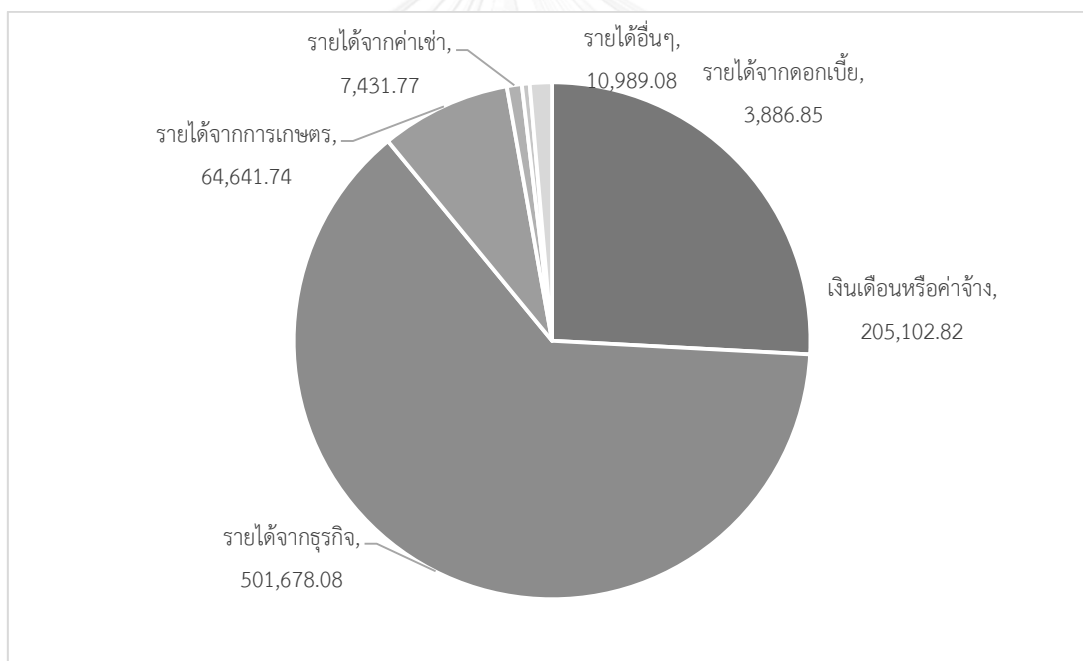
ตารางที่ 4. 6 แสดงค่าเฉลี่ยจำนวนบุตร สัดส่วนของประชากรที่มีผู้สูงอายุในบ้าน และสัดส่วนของประชากรที่มีผู้พิการในบ้าน โดยแบ่งตามกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

	ประชากรที่มีรายได้	ประชากรชนชั้นกลาง	ประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก
จำนวนบุตรเฉลี่ย (คน)	1.5	1.3	1.0
สัดส่วนของประชากรที่มีผู้สูงอายุในบ้าน	52.34%	45.27%	36.5%
สัดส่วนของประชากรที่มีผู้พิการในบ้าน	8.70%	9.40%	4.6%

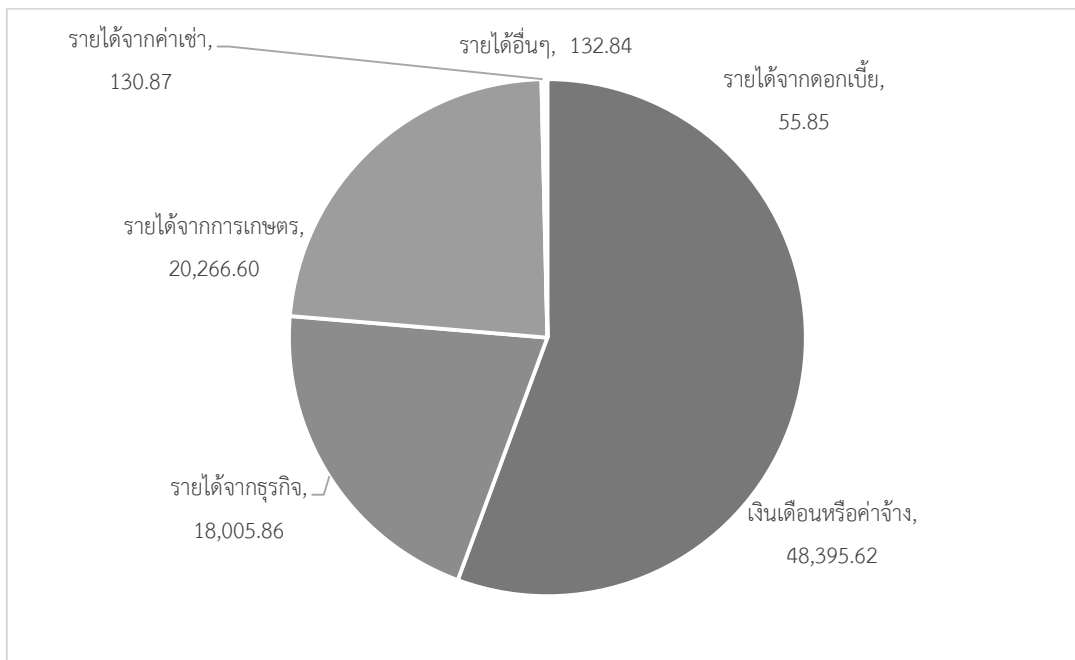
จากตารางที่ 4.6 จำนวนบุตรเฉลี่ยของกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 กลุ่มคือกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลาง หรือแม้กระทั่งกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก มีค่าใกล้เคียงกันในทุกกลุ่มคือ บุตรเพียงคนเดียว ซึ่งสุชาติ ทวีสิทธิ์, มาลี สันภูวรรณ และศุทธิดา ชวนฉัน (2556) พบว่าภาวะเจริญพันธุ์ของประชากรอาเซียนกำลังลดลงโดยเฉพาะประเทศไทย ที่มีอัตรา

การเจริญพันธุ์ต่ำกว่าระดับทดแทน คือมีอัตราการเกิดเท่ากับ 12 ต่อประชากร 1,000 คน และสังคมเริ่มเข้าสู่สังคมผู้สูงอายุ ดังจะเห็นได้ว่ามีสัดส่วนผู้สูงอายุ คือผู้ที่มีอายุมากกว่า 60 ปีอาศัยอยู่ในครอบครัวอยู่ร้อยละ 52.34 ของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ กลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางมีผู้สูงอายุอยู่ร้อยละ 45.27 และในกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงสุดมีสัดส่วนผู้สูงอายุอยู่ร้อยละ 36.5 ทั้งนี้จะเห็นว่าในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงจะมีสัดส่วนของผู้สูงอายุในบ้านน้อยกว่ากลุ่มอื่นๆ เนื่องมาจากในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงอาจจะมีบ้านหลายหลัง ทำให้ผลการสำรวจออกมาในตารางที่แสดง ในขณะที่เมื่อทำการสำรวจวัยแรงงานทั่วไป ก็จะมีผู้สูงอายุอยู่อาศัยในบ้านหลังเดียวกัน และเมื่อพิจารณาสัดส่วนของผู้พิการจะพบว่า มีสัดส่วนของผู้พิการอยู่ร้อยละ 8.7 ในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศ ร้อยละ 9.4 ของกลุ่มประชากรชนชั้นกลางและร้อยละ 4.6 ของกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10%แรก

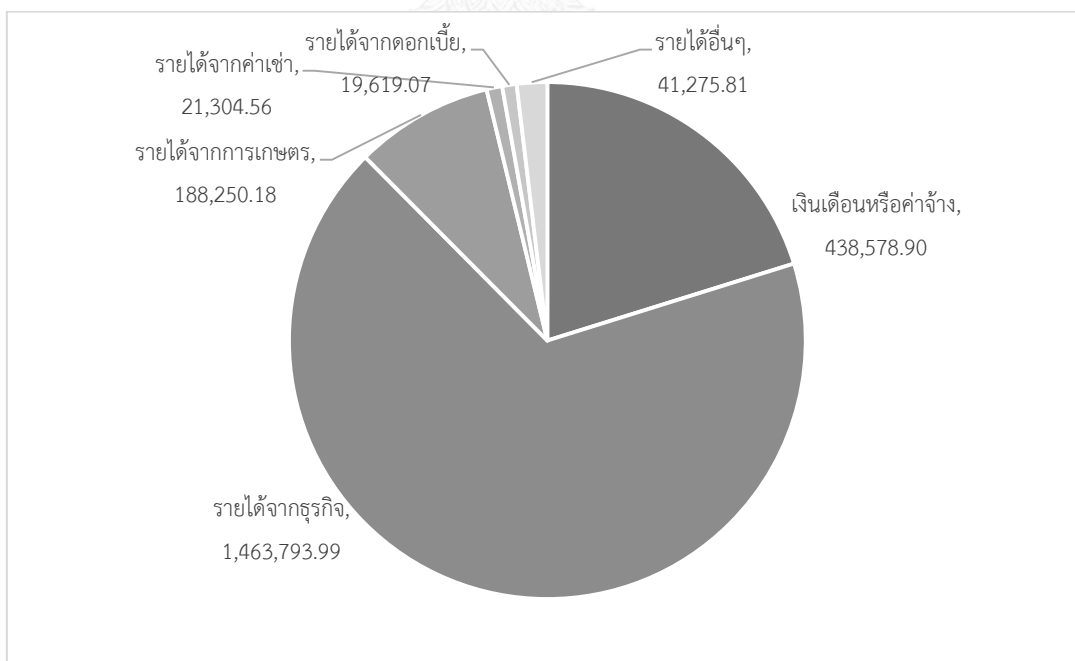
รูปที่ 4. 3 แสดงการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างวัยแรงงาน (หน่วย : บาท)

รูปที่ 4. 4 แสดงการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างแรงงานชนชั้นกลาง (หน่วย : บาท)

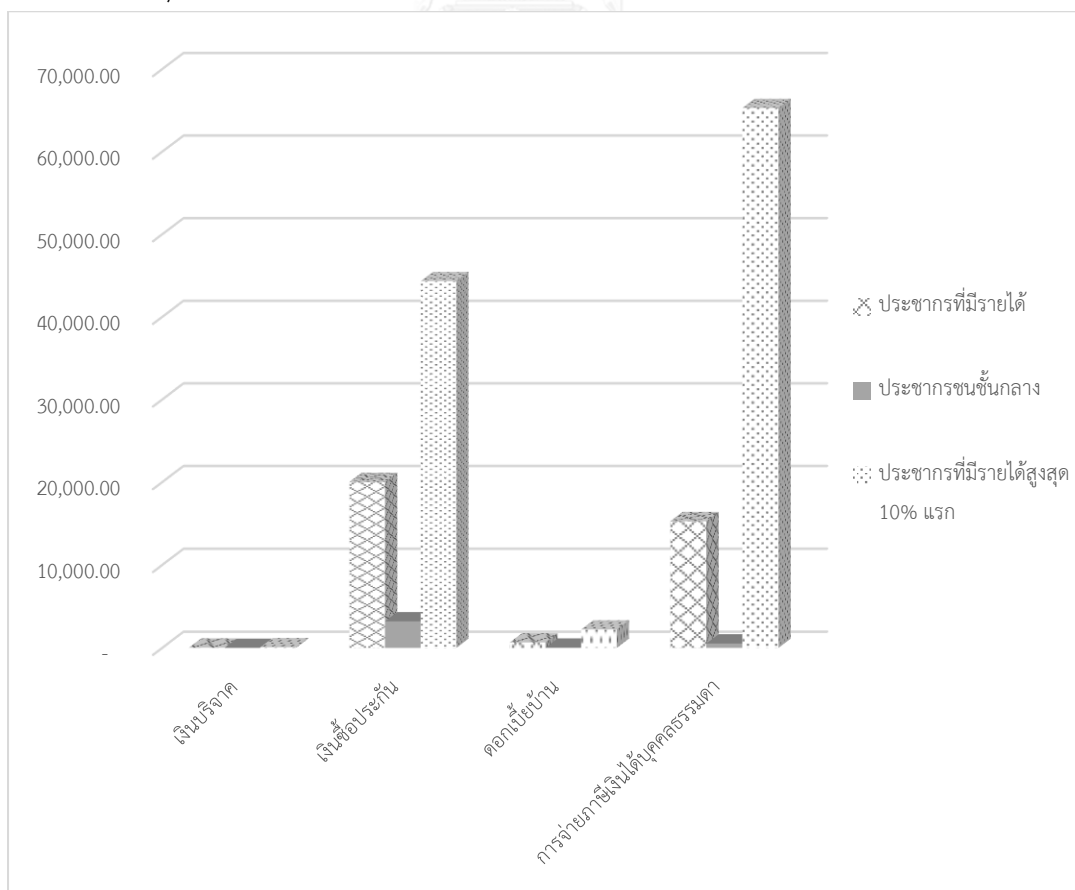
รูปที่ 4. 5 แสดงการเปรียบเทียบรายได้เฉลี่ยต่อเดือนแต่ละประเภทของกลุ่มตัวอย่างผู้มีรายได้สูงสุด 10% แรก (หน่วย : บาท)

เมื่อทำการศึกษารายได้เฉลี่ยแต่ละประเภทของประชากรที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ พบว่า โดยส่วนใหญ่เป็นรายได้ที่ได้จากการประกอบธุรกิจส่วนตัวเฉลี่ยอยู่ที่ 501,678.08 บาท รองลงมาเป็นรายได้จากค่าจ้างหรือเงินเดือนเฉลี่ยละ 205,102.82 บาท และเป็นรายได้จากภาคการเกษตร รายได้อื่นๆ รายได้จากค่าเช่า และรายได้จากดอกเบี้ย เฉลี่ยอยู่ที่ 64,641.74 , 10,989.08 , 7,431.77 และ 3,886.85 บาทตามลำดับ ส่วนในกลุ่มของประชากรมีรายได้ชนชั้นกลาง โดยแบ่งเป็นรายได้จากเงินเดือนหรือค่าจ้างมากที่สุดถึง 48,395.62 บาท รองลงมาเป็นรายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 20,266.60 บาท รายได้จากการประกอบธุรกิจเฉลี่ย 18,005.86 บาท รายได้จากค่าเช่า 130.87 บาท รายได้จากดอกเบี้ย 55.85 บาท และรายได้อื่นๆ 132.84 บาท ในกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก มีรายได้ส่วนใหญ่เป็นรายได้ที่ได้จากการประกอบธุรกิจเฉลี่ย 1,463,793.99 บาท รายได้ที่ได้รองลงมาคือรายได้จากเงินเดือนหรือค่าจ้างเฉลี่ยอยู่ที่ 438,578.90 บาท รายได้จากภาคการเกษตรเฉลี่ย 188,250.18 บาท รายได้จากค่าเช่าเฉลี่ย 21,304.56 บาท รายได้จากดอกเบี้ยเฉลี่ย 19,619.07 บาท และรายได้อื่นๆเฉลี่ย 41,275.81 บาท ดังแสดงในรูปที่ 4.3 – 4.5

รูปที่ 4. 6 แสดงการเปรียบเทียบรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อน และการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษ (หน่วย :บาท)

เมื่อทำการเปรียบเทียบรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และการเสียภาษีของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ทั่วประเทศ กลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลาง และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ดังรูปที่ 4.6 พบว่ายอดเงินบริจาคของกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ทั่วประเทศมีการบริจาคเฉลี่ยอยู่ที่ 31.06 บาท กลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางมีการบริจาคเฉลี่ยอยู่ที่ 2.80 บาท และกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงสุดนั้นมีการบริจาคเฉลี่ย 72.08 บาท ซึ่งก็สอดคล้องกับงานวิจัยของจริยภัทร (2550) ที่พบว่าปัจจัยทางด้านรายได้จะมีผลต่อการบริจาค นั่นคือยิ่งประชากรมีรายได้ที่มากขึ้นย่อมส่งผลให้มูลค่าการบริจาคมากขึ้นด้วย เมื่อพิจารณาในส่วนของการซื้อประกันพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ทั่วประเทศจะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อประกันอยู่ 20,017.23 บาท ซึ่งสูงกว่าของกลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางที่มีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการซื้อประกันอยู่ที่ 3,208.60 บาท และในกลุ่มที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ก็ยังคงมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในด้านนี้สูงที่สุดโดยมีค่าเฉลี่ยอยู่ที่ 44,334.55 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของอรุณ (2552), สุดใจ (2545) ที่พบว่ารายได้จะมีผลต่อการตัดสินใจซื้อประกันชีวิต คือเมื่อมีรายได้เพิ่มขึ้น ค่าใช้จ่ายในการซื้อประกันชีวิตก็เพิ่มขึ้นด้วยเช่นกัน ค่าลดหย่อนตัวสุดท้ายคือ ดอกเบี้ยการกู้ยืมเพื่อการมีที่อยู่อาศัยพบว่ากลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ทั่วประเทศนั้นมีค่าเฉลี่ยในการเสียดอกเบี้ยเพื่อที่อยู่อาศัย 659.91 บาท กลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางมีค่าเฉลี่ยในการเสียดอกเบี้ยเพื่อที่อยู่อาศัย 33.86 บาท และในกลุ่มสุดท้าย กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก จะมีค่าใช้จ่ายเฉลี่ยในการเสียดอกเบี้ยเพื่อที่อยู่อาศัย 2,219.72 บาท

การจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของแต่ละกลุ่มตัวอย่างพบว่า กลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ทั่วประเทศมีเพียงร้อยละ 43.95 ที่มีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และมีค่าเฉลี่ยในการเสียภาษีอยู่ที่ 15,272.84 บาท ในขณะที่กลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลางมีจำนวนผู้เสียภาษีคิดเป็นร้อยละ 24.7 และมีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย 531.83 บาท และในกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรกนั้น มีจำนวนผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคิดเป็นร้อยละ 52.6 โดยมีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเฉลี่ย 65,307.23 บาท ซึ่งก็เป็นไปตามอัตราโครงสร้างภาษีแบบก้าวหน้า คือผู้ที่มีรายได้น้อยยอมจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราที่น้อยกว่าผู้ที่มีรายได้มาก ดังแสดงได้ในตารางที่ 4.7 แสดงภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบ่งตามระดับขั้นรายได้ของประชากร

ตารางที่ 4. 7 แสดงภาวะภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในปี พ.ศ. 2554 เมื่อแบ่งตามระดับขั้นรายได้

	รายได้รวมของประชากร (ล้านบาท)	ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา (ล้านบาท)	ภาวะภาษีเงินได้ บุคคลธรรมดา
จนสุด 0 - 10%	158.86	1.22	0.771%
11 - 20%	457.76	3.34	0.729%
21 - 30%	648.70	4.69	0.723%
31 - 40%	808.98	8.26	1.021%
41 - 50%	979.83	5.76	0.588%
51 - 60%	1,194.86	6.17	0.517%
61 - 70%	1,479.01	10.05	0.679%
71 - 80%	2,064.49	18.33	0.888%
81 - 90%	3,213.36	55.38	1.724%
91 - 100%	8,369.16	473.87	5.662%
รวม	19,375.00	587.08	

4.2.2 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงิน

การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะทำให้เข้าใจว่าปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของประชาชนได้ โดยนำข้อมูลการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Household Socio -Economic Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2554 นำข้อมูลที่กำหนดในส่วนของวิธีการศึกษาทั้งหมดมาสร้างสมการแบบ Logit Model โดยรูปแบบสมการดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 \ln\left(\frac{P}{1-P}\right) = & \beta_{0i} + \sum_{j=1}^5 \beta_{1ij} REGION + \beta_{2i} SEX_i + \beta_{3i} AGE_i + \beta_{4i} MARITAL STATUS_i + \beta_{5ij} EDUC_i \\
 & + \sum_{j=1}^7 \beta_{6ij} WORK STATUS_i + \beta_{7i} CHILDREN_i + \beta_{8i} ELDER_i + \beta_{9i} DISABLE_i \\
 & + \beta_{10ij} SALARY_i + \beta_{11ij} BUSINESS_i + \beta_{12ij} FARM_i + \beta_{13ij} REV\_RENT_i \\
 & + \beta_{14ij} REV\_INTEREST_i + \beta_{15ij} REV\_OTHER_i + \beta_{16i} DONATE_i \\
 & + \beta_{17i} INSURANCE_i + \beta_{18i} HOME_i + u_{ij}
 \end{aligned}
 \tag{4.1}$$

และในการศึกษานี้ทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่ม คือ กลุ่มที่หนึ่งกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ กลุ่มที่สองคือกลุ่มตัวอย่างชนชั้นกลาง และกลุ่มที่สามคือกลุ่มตัวอย่างที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก โดยในการศึกษาครั้งนี้มุ่งให้ความสนใจการวิเคราะห์ผลกระทบส่วนเพิ่ม (Marginal Effect) เพื่อดูผลของปัจจัยต่างๆดังสมการข้างต้น ที่มีผลต่อการกำหนดความน่าจะเป็นหรือลักษณะของบุคคลที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยผลการศึกษามีรายละเอียดดังตารางที่ 4.8

จากตารางที่ 4.8 แสดงถึงผลของการศึกษาในปัจจัยด้านต่างๆ พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อความน่าจะเป็นที่ประชากรจะชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละปัจจัย ซึ่งปัจจัยต่างๆดังกล่าวจากสมการ Logit Model นั้นจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท ประเภทแรกคือ ปัจจัยทางด้านสังคม และประเภทที่สองคือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ โดยผลการศึกษาปัจจัยในการกำหนดความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาดังต่อไปนี้

4.2.2.1 ปัจจัยทางด้านสังคม

สำหรับปัจจัยทางด้านสังคมในการศึกษาครั้งนี้จะประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านภูมิภาคของประชากร (REGION), ปัจจัยด้านเพศ (SEX), ปัจจัยด้านอายุ (AGE), ปัจจัยด้านสถานภาพการสมรส (MARITAL STATUS), ปัจจัยด้านการศึกษา (EDUCATION), ปัจจัยด้านสถานภาพการทำงาน (WORK STATUS) โดยได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยด้านภูมิภาค (REGION) พบว่าปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อกลุ่มตัวอย่างทั้ง 3 แบบจำลอง โดยมีระดับนัยสำคัญที่ 0.01 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) (ในที่นี้ทำการกำหนดให้ประชากรที่อยู่อาศัยในกรุงเทพมหานครซึ่งตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 0) จากการศึกษาพบว่าไม่ว่าผู้เสียภาษีจะอยู่อาศัยในภูมิภาคใดก็ตามจะมีผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง ดังนั้น เมื่อเปรียบเทียบกับผู้เสียภาษีที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพแล้ว เมื่อผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ในภาคกลาง (แทนที่จะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร) จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 29.54 ในกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ ซึ่งถือเป็นการลดลงเพียงเล็กน้อย เช่นเดียวกับการที่ผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ภาคเหนือ นั้นจะมีผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 26.47 , หากผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ นั้นจะมีผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 27.27 และหากผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ภาคใต้ นั้นจะมีผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 24.00

เมื่อพิจารณาในกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลาง ก็ให้ผลที่สอดคล้องกับกลุ่มตัวอย่างผู้ที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ คือความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้เสียภาษีที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร กล่าวคือเมื่อผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ในภาคกลาง (แทนที่จะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร) จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 23.50 , หากผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ภาคเหนือก็ทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 24.89 , หากผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 24.44 เช่นเดียวกันหากผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ภาคใต้ก็จะทำให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้ลดลงร้อยละ 16.74

ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุดก็ให้ในทิศทางเดียวกัน แต่แตกต่างกันที่ร้อยละของความน่าจะเป็น คือเมื่อผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ในภาคเหนือจะมีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงเมื่อเปรียบเทียบกับผู้เสียภาษีที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร ร้อยละ 29.63 และหากผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ในภาคกลางจะมีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 20.04 , หากผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะมีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 21.66 และสุดท้ายหากผู้เสียภาษีอาศัยอยู่ในภาคใต้จะมีความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ลดลงร้อยละ 26.09 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ อีกทั้งข้อมูลการรายงานผลการสำรวจแรงงานนอกระบบและในระบบ ปี 2554 ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ พบว่าประชากรที่อยู่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครและปริมณฑลส่วนใหญ่เป็นแรงงานในระบบถึงร้อยละ 67.8 ซึ่งมีจำนวนมากกว่าเมื่อเทียบกับจำนวนแรงงานในระบบของภูมิภาคอื่นๆ และการที่ประชากรเป็นแรงงานในระบบนั้นจะส่งผลต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาโดยตรง เนื่องจากแรงงานในระบบส่วนใหญ่สามารถตรวจสอบแหล่งที่มาของรายได้ได้ง่าย

2) ปัจจัยด้านเพศ (SEX) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านเพศส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของประชากรใน 2 กลุ่ม ซึ่งมีระดับนัยสำคัญที่ 0.01 (ระดับความเชื่อมั่นร้อยละ 99) โดยการที่ประชากรเป็นเพศชาย (เมื่อเทียบกับเพศหญิงซึ่งตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 0) จะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.17 ในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศ และในกลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ก็ยังให้ผลในทิศทางเดียวกัน คือการที่ประชากรเป็นเพศชายจะให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.27 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และยังให้ผลการศึกษาทิศทางเดียวกันกับงานวิจัยของ Fallan (1995) (อ้างถึงใน Fallan , 1999) ว่าผู้ชายมักจะมีความรู้ด้านพื้นฐานภาษีที่

ดีกว่าผู้หญิง และเพศชายจะมีทัศนคติเรื่องความเป็นธรรมในด้านมาตรการอัตราภาษีในทางบวกมากกว่าเพศหญิง (เขมวิกา ตั้งประกายโรจน์, 2553) และจากข้อมูลพื้นฐานจะเห็นได้ว่าวัยแรงงานส่วนใหญ่แล้วเป็นเพศชาย ทำให้เพศชายมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีเลย เมื่อฐานะทางเศรษฐกิจดีก็นำมาซึ่งรายได้ที่มากกว่า ทำให้เพศชายมีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มากกว่า

3) ปัจจัยด้านอายุ (AGE) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านอายุของประชากรส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ใน 2 กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา โดยหากอายุของประชากรผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานั้นเพิ่มมากขึ้น 1 ปีนั้นจะทำให้บุคคลดังกล่าวมีความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.12 ในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศ และในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ก็มีทิศทางเดียวกัน คือการที่ประชากรมีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปีจะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.38 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของนิศารัตน์ คงใหม่ (2551) ที่พบว่าอายุที่แตกต่างกันจะมีความรู้ในการชำระภาษีท้องถิ่นที่แตกต่างกัน โดยยิ่งอายุมากจะเป็นกลุ่มอายุที่มีรายได้และทรัพย์สินที่ต้องเสียภาษีมากขึ้น จึงทำให้ศึกษารายละเอียดเกี่ยวกับภาษีเพิ่มขึ้น และคำนึงถึงค่าลดหย่อนต่างๆหรือกฎหมายต่างๆที่เกี่ยวข้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากขึ้นด้วย แต่ในขณะที่ปัจจัยทางด้านอายุกลับไม่ส่งผลความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับกลุ่มประชากรที่มีรายได้ชนชั้นกลาง

4) ปัจจัยด้านสถานภาพการสมรส (MARITAL STATUS) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านสถานภาพการสมรสของประชากรส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ทั้งประเทศ โดยที่ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแล้ว (เมื่อเทียบกับสถานภาพโสดซึ่งตัวแปรหุ่นเท่ากับ 0) มีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสดร้อยละ 2.09 และในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ชนชั้นกลาง ปัจจัยนี้ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) โดยที่ประชากรที่มีสถานภาพสมรสแล้ว จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากกว่าประชากรที่มีสถานภาพโสดร้อยละ 3.75 เนื่องจากผู้ที่สมรสแล้วโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุ มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบ และกระตือรือร้นในการทำงาน จึงทำให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นด้วย เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นนำมาซึ่งความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น และจากงานวิจัยของศุภชัย บำรุงศรี (2543) พบว่า

ประชากรที่สมรสแล้วจะต้องรับภาระภาษีมากกว่าผู้ที่เป็นโสดหากเปรียบเทียบจากเงินได้ในหน่วยภาษีอื่น หรือเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชายและหญิงด้วยกัน

5) ปัจจัยด้านการศึกษา (EDUCATION) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการศึกษา จะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ กล่าวคือ หากผู้เสียภาษีได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ปีจะทำให้บุคคลดังกล่าวมีความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 12.43 ในกลุ่มตัวอย่างของผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลางนั้นปัจจัยนี้ก็ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) คือ หากผู้ที่เสียภาษีได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ปีจะทำให้บุคคลดังกล่าวมีความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.05 และในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ปัจจัยด้านการศึกษาส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) และมีทิศทางเดียวกับกลุ่มตัวอย่างทั้ง 2 กลุ่ม คือหากผู้ที่เสียภาษีได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.22 ซึ่งสอดคล้องกับสมมติฐานที่ตั้งไว้ และสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jackson & Milliron (1986) ที่พบว่าการศึกษาที่มีความสำคัญต่อผู้เสียภาษี และการเพิ่มความรู้พื้นฐาน ความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากข้อกฎหมาย หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษาที่สูงขึ้นจะส่งผลทางบวกในด้านความรู้สึกด้านภาษี

6) ปัจจัยด้านสถานภาพการทำงาน (WORK STATUS) พบว่าปัจจัยด้านสถานภาพการทำงานจะส่งผลความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ทั่วประเทศ ก็ต่อเมื่อผู้มีเงินได้นั้นประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) ในที่นี้ทำการกำหนดให้ผู้เสียภาษีทำงานลูกจ้างรัฐบาลเป็นตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 0 กล่าวคือ หากผู้เสียภาษีเป็นลูกจ้างเอกชน แทนที่จะเป็นลูกจ้างรัฐบาล จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลงร้อยละ 2.66 และหากผู้เสียภาษีประกอบอาชีพลูกจ้างบริษัทเอกชนปัจจัยนี้จะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) คือ หากผู้เสียภาษีเป็นลูกจ้างเอกชน แทนที่จะเป็นลูกจ้างรัฐบาล จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลงร้อยละ 0.01 ในขณะที่การประกอบอาชีพอื่นๆจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

ปัจจัยด้านสถานภาพการทำงานกลับไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มของชั้นกลางเลยในทุกประเภทอาชีพ แต่ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% กลับให้ผลที่แตกต่างออกไปคือ ในกลุ่มนี้ผลการศึกษาที่ได้พบว่าหากผู้ที่เสียภาษีประกอบอาชีพ นายจ้างแทนที่จะเป็นลูกจ้างรัฐบาลจะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 4.67 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) และหากผู้ที่เสียภาษีประกอบอาชีพ ธุรกิจส่วนตัวจะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลงร้อยละ 0.41 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) แต่หากประกอบอาชีพอื่นๆก็จะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

จากผลการศึกษาพบว่ากรณีที่ประกอบอาชีพอื่นที่ไม่ใช่ลูกจ้างรัฐบาลนั้น ส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลง ก็เพราะว่าอาชีพลูกจ้างรัฐบาลเป็นอาชีพที่อยู่ในระบบ และมีการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานำส่งเข้าระบบของกรมสรรพากรอยู่แล้ว ในขณะที่อาชีพอื่นๆ เช่นลูกจ้างเอกชน สามารถเป็นได้ทั้งแรงงานในระบบ และนอกระบบ จึงไม่สามารถเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้เต็ม 100% หรือแม้กระทั่งบางอาชีพยังไม่มีกรตรวจสอบยื่นแสดงรายได้ต่อกรมสรรพากร ซึ่งงานวิจัยในต่างประเทศพบว่าอาชีพเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีความสำคัญในการปฏิบัติตามกฎ (Richarddson & Sawyer, 2001) จึงทำให้เห็นว่าแรงงานในระบบจะปฏิบัติตามกฎมากกว่าแรงงานนอกระบบ ซึ่งหมายถึงการยื่นแบบแสดงรายการเงินได้สำหรับการยื่นภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4.2.2.2 ปัจจัยด้านเศรษฐกิจ

สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจในการศึกษาคั้งนี้จะประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านรายได้ (INCOME) ที่แบ่งตามกฎหมายราชการ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อน ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านจำนวนบุตร (CHILDREN) , ปัจจัยทางด้านการมีสูงอายุในครอบครัว (ELDER) , ปัจจัยทางด้านการมีผู้พิการในครอบครัว (DISABLE) , ปัจจัยด้านการบริจาค (DONATE) , ปัจจัยด้านการซื้อประกัน (INSURANCE) และปัจจัยด้านดอกเบี้ยกู้ยืม (INTEREST) โดยได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

7) ปัจจัยทางด้านจำนวนบุตร (CHILDREN) พบว่าปัจจัยทางด้านจำนวนบุตรส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลงร้อยละ 0.92 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ แต่ไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอีก 2 กลุ่มที่ทำการศึกษาคือกลุ่มของชนชั้นกลาง และกลุ่มของผู้ที่มีรายได้

สูงสุด 10% แรก กล่าวคือเมื่อผู้ที่เสียภาษีมีจำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้น 1 จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลง นั่นก็เพราะการมีบุตรสามารถนำมาเป็นค่าลดหย่อนในการยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ โดยสามารถลดหย่อนบุตรสูงสุดได้ 3 คน และสามารถลดหย่อนได้ถึง 15,000 บาทต่อบุตรหนึ่งคน

8) ปัจจัยทางด้านมีการผู้สูงอายุในครอบครัว (ELDER) ในการศึกษาวิจัยครั้งนี้ กำหนดให้ผู้สูงอายุ (อายุ 60 ปีขึ้นไป) ในครอบครัวแทนบิดา มารดา ของผู้มีรายได้ จึงจะสามารถนำมาวิเคราะห์เป็นค่าลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ และจากการศึกษาพบว่า การมีผู้สูงอายุในครอบครัวจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลงในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก คือ การที่มีผู้สูงอายุในครอบครัวจะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลงร้อยละ 0.29 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) การที่มีผู้สูงอายุในครอบครัวหรือบิดา มารดา สามารถนำมาหักค่าลดหย่อนในการยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ ในกรณีที่ผู้สูงอายุมีเงินได้พึงประเมินไม่เกิน 30,000 บาทในปีภาษี ซึ่งสามารถหักค่าลดหย่อนได้คนละ 30,000 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของนภลัย เทพชาว (2550) ที่พบว่าผู้เสียภาษีส่วนใหญ่มีความต้องการใช้สิทธิประโยชน์ต่างทางการภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพื่อที่จะทำให้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยที่สุดและสามารถใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้มากที่สุด นั่นก็หมายถึงค่าลดหย่อนต่างๆ นั่นเอง

9) ปัจจัยทางด้านการมีผู้พิการในครอบครัว (DISABLE) จากการศึกษาพบว่า การที่มีผู้พิการในครอบครัวจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) กล่าวคือหากในครอบครัวของกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษามีผู้พิการอยู่ในครอบครัวแล้วจะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลงร้อยละ 0.92 และการที่มีผู้พิการในครอบครัวสามารถนำมาเป็นค่าลดหย่อนในการยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยสามารถหักค่าลดหย่อนได้คนละ 60,000 บาทในกรณีที่ผู้พิการมีรายได้พึงประเมินไม่เกิน 30,000 บาทในปีภาษี

ปัจจัยด้านรายได้ (INCOME) จะถูกแบ่งออกเป็น 6 รายการ ประกอบด้วยเงินเดือนหรือค่าจ้าง รายได้จากการประกอบการ รายได้จากการเกษตร รายได้จากค่าเช่าทรัพย์สิน รายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผล และรายได้อื่นๆ (รวมรายได้ที่ยังไม่ได้กล่าวข้างต้น ตามประมวลรัษฎากรของกรมสรรพากร)

10) รายได้ที่เกิดเงินเดือนหรือค่าจ้าง (SARALY) จากการศึกษาพบว่า รายได้ที่เกิดจากค่าจ้างหรือเงินเดือนจะมีผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ กล่าวคือเมื่อรายได้ที่

เกิดจากค่าจ้างและเงินเดือนเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งหมายความว่าหากประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.20 นอกจากนี้ในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ชนชั้นกลาง และประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ยังให้ผลในทิศทางเดียวกันกับกลุ่มแรก คือหากประชากรกลุ่มที่มีรายได้ชนชั้นกลางมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.66 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) และในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% ก็ให้ผลที่สอดคล้องกัน คือหากประชากรมีรายได้ที่เกิดจากค่าจ้างหรือเงินเดือนเพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 0.19 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%)

11) รายได้จากการประกอบธุรกิจ (BUSINESS) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เกิดจากรายได้นี้ไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทุกกลุ่มที่ทำการศึกษานี้ เนื่องจากได้รายได้ประเภทนี้ประชากรผู้มีรายได้ อาจจะยื่นในรูปแบบของภาษีเงินได้นิติบุคคลแทน

12) รายได้จากการเกษตร (FARM) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เกิดจากรายได้นี้จะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกลุ่มประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศ กล่าวคือหากประชากรในกลุ่มนี้มีรายได้จากการเกษตรเพิ่มขึ้น 10,000 บาท จะทำให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.002 แต่ในขณะที่กลุ่มประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ผลการศึกษาที่ได้กลับมีทิศทางในทางตรงกันข้าม โดยการศึกษาพบว่า หากประชากรมีรายได้จากภาคการเกษตรมากขึ้นจะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง ร้อยละ 0.03 แต่ปัจจัยทางด้านรายได้ไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ชนชั้นกลาง เนื่องจากรายได้จากการเกษตรบางประเภท เช่นการขายข้าว เป็นรายได้ที่ได้รับการยกเว้นให้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อีกประการหนึ่งคือการประกอบอาชีพเกษตรกร กรมสรรพากรไม่สามารถติดตามรายได้ได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ยากต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากรายได้ประเภทนี้

13) รายได้ที่เกิดจากค่าเช่า (REV_RENT) จากการศึกษาพบว่ารายได้ประเภทนี้ไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทุกกลุ่มประชากรที่ทำการศึกษา คือกลุ่มประชากรที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ กลุ่มประชากรที่มีรายได้ชนชั้นกลาง และกลุ่มของประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก

14) รายได้จากดอกเบี้ยเงินปันผล (INTEREST) จากการศึกษาพบว่ารายได้ที่เกิดจากดอกเบี้ยส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ชนชั้นกลาง หรือสามารถกล่าวได้ว่าหากประชากรมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาทจะส่งผลให้ความ

น่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 31.7 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) แต่ปัจจัยทางด้านรายได้ประเภทนี้กลับไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มของประชากรอื่นๆ

15) รายได้อื่นๆ (REV_OTHER) คือ รายได้ที่เกิดจากเงินบำนาญ เบี้ยหวัด เงินชดเชยจากการศึกษารายได้ประเภทนี้ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทั้ง 2 กลุ่มประชากรที่ทำการศึกษาคือ ในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ชนชั้นกลางนั้น หากประชากรมีรายได้อื่นๆเพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 10.5 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) และในกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มของประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก หากประชากรมีรายได้ประเภทนี้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาทจะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.03 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%)

รายได้ประเภทอื่นๆนอกเหนือจากเงินเดือนหรือค่าจ้างแล้วจะเห็นได้ว่ารายได้แต่ละประเภทนั้นจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มประชากรที่มีรายได้ชนชั้นกลาง เพราะเป็นกลุ่มประชากรที่มีความรู้ ความเข้าใจเรื่องของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

16) ปัจจัยด้านการบริจาค (DONATE) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการบริจาคไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทุกกลุ่มของประชากรที่มีรายได้

17) ปัจจัยด้านการซื้อประกัน (INSURANCE) จากการศึกษาพบว่า การซื้อประกันจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) กล่าวคือหากประชากรมีการซื้อประกันเพื่อลดหย่อนภาษีเพิ่มขึ้น 1 บาท จะทำให้ความน่าจะเป็นที่ประชากรนั้นจะการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.37 ในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้ชนชั้นกลางก็ให้ผลในทิศทางเดียวกันหากประชากรมีการซื้อประกันที่เพิ่มขึ้น 1 บาท จะส่งผลให้ความน่าจะเป็นที่ประชากรนั้นจะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 3.98 และในกลุ่มของประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก พบว่าหากประชากรมีการซื้อประกันที่เพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ความน่าจะเป็นที่ประชากรนั้นจะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 0.28 เช่นเดียวกับทั้งสองกลุ่ม เนื่องจากผู้ที่ซื้อประกันส่วนใหญ่มักมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า มีรายได้ที่มากกว่า ทำให้มีการจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากกว่า จึงซื้อประกันเพื่อนำมาเป็นค่าลดหย่อน อีกทั้งกลุ่มคนที่ซื้อประกันยังมีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากกว่ากลุ่มคนที่ไม่ได้ซื้อประกันอีกด้วย

18) ปัจจัยด้านดอกเบี้ยเพื่อการกู้ยืมสำหรับที่อยู่อาศัย (HOME) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านดอกเบี้ยเพื่อการกู้ยืมมีผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ คือหากมีการจ่าย

ดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาทจะส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 2.74 ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลางการที่มีรายจ่ายดอกเบี้ยเพื่อการกู้ยืมเพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาทจะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 52.0 ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) และในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ก็ส่งผลในทิศทางเดียวกัน คือการที่ประชากรมีรายจ่ายที่เป็นดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะส่งผลให้ความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นร้อยละ 1.59 เนื่องจากดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเพื่อที่อยู่อาศัยสามารถนำมาหักค่าลดหย่อนได้ตามจริงแต่ไม่เกิน 100,000 ส่งผลให้ประชากรที่มีค่าลดหย่อนนี้ มีความน่าจะเป็นในการจ่ายภาษีเพิ่มมากขึ้น จากผลการศึกษาจะเห็นได้ว่า ปัจจัยทางด้านนี้จะส่งผลต่อกลุ่มของชนชั้นกลาง และกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก มากกว่าวัยแรงงานทั่วไป เพราะกลุ่มนี้เป็นกลุ่มที่ระดับฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า และมีการลงทุนในรูปแบบอื่นๆ มากขึ้น

ตารางที่ 4. 8 ผลการศึกษา (Marginal Effect) ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบ่งตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ตัวแปร	ประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศ			ประชากรชนชั้นกลาง			ประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก		
	สัมประสิทธิ์	marginal effect		สัมประสิทธิ์	marginal effect		สัมประสิทธิ์	marginal effect	
ค่าคงที่	-0.4326 (0.1076)			-0.5260 (0.3860)			-0.6365 (0.3370)		
ภูมิภาค กรุงเทพฯ									
ภาคกลาง	-1.7835 (0.0480)	***	-0.2955	-2.0225 (0.2037)	***	-0.2351	-1.2311 (0.1203)	***	-0.2978
ภาคเหนือ	-1.6763 (0.0511)	***	-0.2648	-1.9228 (0.2085)	***	-0.2489	-0.8198 (0.1331)	***	-0.2021
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-1.5242 (0.0527)	***	-0.2728	-1.6095 (0.2133)	***	-0.2445	-0.8865 (0.1333)	***	-0.2180
ภาคใต้	-1.5344 (0.0550)	***	-0.2401	-1.3684 (0.2255)	***	-0.1675	-1.0785 (0.1358)	***	-0.2631

เพศ							
หญิง							
ชาย	0.1046 (0.0281)	***	0.0217	0.0435 (0.0891)	0.0073	0.0924 (0.0812)	*** 0.0226
อายุ	0.0056 (0.0015)	***	0.0011	-0.0001 (0.0041)	0.0000	0.0156 (0.0048)	*** 0.0038
สถานภาพ							
โสด							
สมรส	0.1024 (0.0397)	***	0.0209	0.2331 (0.1225)	* 0.0376	-0.0744 (0.1219)	-0.0182
การศึกษา	0.0600 (0.0044)	***	0.1243	0.0623 (0.0135)	*** 0.0105	0.0496 (0.0110)	** 0.0122
อาชีพ							
ลูกจ้างรัฐบาล							
นายจ้าง	0.0558 (0.0942)		0.0117	0.0000 (0.3762)	0.0000	0.1925 (0.2297)	* 0.0467
ธุรกิจส่วนตัว	-0.1289 (0.0630)	**	-0.0266	0.0797 (0.2358)	0.0134	-0.0166 (0.2084)	** -0.0041
รัฐวิสาหกิจ	0.1504 (0.1382)		0.0321	-1.0634 (0.7471)	-0.1285	-0.1254 (0.2303)	-0.0310
ลูกจ้างเอกชน	-0.0005 (0.0489)	**	-0.0001	0.0246 (0.2023)	0.0041	-0.0593 (0.1334)	-0.0146
การรวมกลุ่ม	0.3882 (0.7495)		0.0862			1.6294 (1.8146)	0.3017

เด็ก	-0.0443 (0.0166)	*** -0.0092	-0.0763 (0.0532)	-0.0129	-0.0473 (0.0496)	-0.0116
ผู้สูงอายุ	0.0265 (0.0313)	0.0055	0.0960 (0.0989)	0.0163	-0.0120 (0.0863)	*** -0.0029
คนพิการ	-0.0980 (0.0977)	-0.0200	-0.0417 (0.1885)	-0.0070	-0.0374 (0.1942)	*** -0.0092
รายได้ เงินเดือนหรือ ค่าจ้าง	0.0097 (0.0016)	*** 0.0020	0.0393 (0.0118)	*** 0.0066	0.0080 (0.0030)	* 0.0020
รายได้จาก ธุรกิจ	0.0001 (0.0001)	0.0001	0.0105 (0.0075)	0.0018	0.0000 (0.0072)	0.0000
รายได้จาก การเกษตร	0.0017 (0.0007)	** 0.0003	0.0203 (0.0136)	0.0034	-0.0014 (0.0008)	* -0.0003
รายได้จากค่า เช่า	0.0000 (0.0002)	0.0000	0.3070 (0.2930)	0.0416	0.00000 (0.0002)	0.0000
รายได้จาก ดอกเบี้ย	-0.0006 (0.0034)	0.0001	1.8800 (1.0600)	* 0.3170	0.0009 (0.0015)	0.0002
รายได้อื่นๆ	0.0000 (0.0015)	0.0000	0.6260 (0.2180)	*** 0.1050	0.0013 (0.0014)	* 0.0003
การบริจาค	0.0771 (0.9860)	0.0160	3.5300 (21.4000)	0.5940	-0.4760 -1.9100	-0.1170
การซื้อประกัน	0.0660 (0.0121)	*** 0.0137	0.2360 (0.0985)	** 0.0398	0.0115 (0.0114)	*** 0.0021
ดอกเบี้ยเงินกู้ ยืม	0.0132 (0.0074)	* 0.0027	3.0900 (1.0600)	**** 0.5200	0.0649 (0.0524)	** 0.0159
จำนวนข้อมูล	59,642		7,473		6,741	

ที่มา : จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Household Socio-Economic Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2554

หมายเหตุ (1) * แสดงถึงระดับนัยสำคัญที่ 0.1

(2) ** แสดงถึงระดับนัยสำคัญที่ 0.05

(3) *** แสดงถึงระดับนัยสำคัญที่ 0.01

4.3 เพื่อศึกษาปัจจัยทางด้านสังคม และทางด้านเศรษฐกิจ (ค่าลดหย่อน) ที่มีผลปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของผู้มีเงินได้ทั่วประเทศ, ผู้ที่มีเงินได้สูงสุด 10% แรกของผู้มีเงินได้ทั่วประเทศ และผู้มีเงินได้ชนชั้นกลาง

จากการวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในหัวข้อก่อนหน้า นี้ จะทำให้ทราบถึงลักษณะของประชากรที่มีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามากขึ้น ดังนั้นให้หัวข้อนี้จึงเป็นการวิเคราะห์ในส่วนปัจจัยที่มีผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะทำให้ทราบว่าปัจจัยพื้นฐานที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในระบบที่ใช้อยู่ในปัจจุบันของประชาชนได้ โดยนำข้อมูลการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมของครัวเรือน (Household Socio -Economic Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2554 นำข้อมูลที่กำหนดในส่วนของการศึกษาทั้งหมดมาสร้างสมการแบบ Tobit Model โดยมีรูปแบบสมการดังต่อไปนี้

$$\begin{aligned}
 y_i^* = & \beta_0 + \beta_1 REGION_i + \beta_2 SEX_i + \beta_3 AGE_i + \beta_4 MARITAL STATUS_i + \beta_5 EDUC_i \\
 & + \beta_6 WORK STATUS_i + \beta_7 CHILDREN_i + \beta_8 ELDER_i + \beta_9 DISABLE_i \\
 & + \beta_{10} SALARY_i + \beta_{11} REV\_BUSINESS_i + \beta_{12} REV\_FARM_i \\
 & + \beta_{13} REV\_RENT_i + \beta_{14} REV\_INTEREST_i + \beta_{15} REV\_OTHER_i \\
 & + \beta_{16} DONATE_i + \beta_{17} INSURANCE_i + \beta_{18} INTEREST_i + u_{ij}
 \end{aligned}
 \tag{4.2}$$

และในการศึกษานี้ยังคงทำการแบ่งกลุ่มตัวอย่างออกเป็น 3 กลุ่มคือ กลุ่มผู้ที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ กลุ่มชนชั้นกลาง และกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก เช่นเดียวกับการศึกษาปัจจัยที่มีผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

4.3.1 การวิเคราะห์ปัจจัยที่มีผลต่อการกำหนดปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

จากตารางที่ 4.9 แสดงถึงผลของการศึกษาในปัจจัยด้านต่างๆ พบว่ามีปัจจัยหลายประการที่มีผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญที่แตกต่างกันออกไปในแต่ละปัจจัย ซึ่งปัจจัยต่างๆดังกล่าวจากสมการ Tobit Model นั้นจะถูกแบ่งออกเป็น 2 ประเภท

ประเภทแรกคือ ปัจจัยทางด้านสังคม และประเภทที่สองคือ ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ โดยผลการศึกษาปัจจัยในการกำหนดความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาต่อไป

4.3.1.1 ปัจจัยทางด้านสังคม

สำหรับปัจจัยทางด้านสังคมในการศึกษาคั้งนี้จะประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านภูมิภาค (REGION) , ปัจจัยด้านเพศ (SEX) , ปัจจัยด้านอายุ (AGE) , ปัจจัยด้านสถานภาพการสมรส (MARITAL STATUS) , ปัจจัยด้านการศึกษา (EDUCATION) , ปัจจัยด้านสถานภาพการทำงาน (WORK STATUS) โดยได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

1) ปัจจัยด้านภูมิภาค (REGION) พบว่าปัจจัยดังกล่าวส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในทุกกลุ่มที่ทำการศึกษา ในที่นี้กำหนดให้ผู้ที่มิได้มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครเป็นตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 0 จากการศึกษาพบว่าไม่ว่าผู้ที่มีรายได้จะอาศัยอยู่ภูมิภาคใดก็ตามจะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีลดลงเมื่อเทียบกับผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร โดยที่ปัจจัยอื่นๆคงที่ กล่าวคือหากบุคคลนั้นอาศัยอยู่ในภาคกลางจะเสียภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 15063 บาท , หากผู้ที่มีรายได้อาศัยอยู่ในภาคเหนือจะเสียภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 12603 บาท, หากผู้ที่มีรายได้อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเสียภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 12106 บาท และหากผู้ที่มีรายได้รอาศัยอยู่ในภาคใต้จะเสียภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 12191 บาท

เมื่อพิจารณาในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ชั้นกลาง พบว่าผลการศึกษาที่ได้สอดคล้องกับผู้ที่มิได้มีรายได้ในกลุ่มแรก คือหากผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในภาคกลางจะเสียภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 1466 บาท , หากผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือจะเสียภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 1524 บาท , หากผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะเสียภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 1467 บาท และหากผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในภาคใต้จะเสียภาษีน้อยกว่าผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานคร 1163 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%)

ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก พบว่าผลการศึกษาเป็นไปในทิศทางเดียวกันกับสองกลุ่มแรกที่ทำการศึกษา คือปัจจัยทางด้านภูมิภาคจะส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยที่หากผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในภาคเหนือแทนที่จะอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจะส่งผลให้ปริมาณในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลง 24146 บาท , หากผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยอยู่ในภาคตะวันออกเฉียงเหนือจะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลง 13513 บาท และหากประชากรอาศัยอยู่ในภาคใต้แทนที่จะเป็นกรุงเทพมหานครจะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคล

ธรรมดาลดลง 23623 บาท ในขณะที่ปัจจัยอื่นๆคงที่ การที่ผู้ที่มีรายได้ที่อาศัยในกรุงเทพมหานครมีการจ่ายเสียภาษีที่มากกว่าเป็นผลมาจาก กรุงเทพมหานครถือเป็นเมืองหลวงของประเทศและยังเป็นเขตเศรษฐกิจที่สำคัญ อีกทั้งจะเห็นได้ว่าค่าแรงที่ประกาศออกจากกระทรวงแรงงานยังให้ค่าแรงในจังหวัดกรุงเทพมหานครมากกว่าในภูมิภาคอื่นๆ จึงส่งผลให้ประชากรเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราที่มากกว่านั่นเอง และผู้ที่ทำงานในกรุงเทพส่วนใหญ่เป็นแรงงานในระบบ ที่สามารถติดตามแหล่งที่มาของรายได้ จึงง่ายต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2) ปัจจัยด้านเพศ (SEX) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านเพศจะส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มผู้ที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศเท่านั้น ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในที่นี้กำหนดให้เพศหญิงเป็นตัวแปรหุ่นมีค่าเท่ากับ 0 จากผลการศึกษาพบว่าหากผู้ที่มีรายได้เป็นเพศชายแทนที่จะเป็นเพศหญิง จะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 1715 บาท ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ จะเห็นได้จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นในหัวข้อ 4.2.1 จะทำให้ทราบว่าเพศชายเป็นวัยแรงงานหรือผู้ที่มีรายได้เป็นส่วนที่มากกว่าเพศหญิง อีกทั้งยังเป็นหัวหน้าครัวเรือนอีกด้วย และเพศชายยังมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่าเพศหญิง เมื่อฐานะทางเศรษฐกิจดีกว่านำมาซึ่งรายได้ที่มากกว่า ทำให้เพศชายเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มากกว่า

3) ปัจจัยด้านอายุ (AGE) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านอายุของผู้ที่มีรายได้ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในกลุ่มผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ และรายได้สูงสุด 10% แรก ในขณะที่ปัจจัยนี้ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) ในกลุ่มของชนชั้นกลาง โดยหากอายุของผู้ที่มีรายได้นั้นเพิ่มมากขึ้น 1 ปีจะทำให้บุคคลดังกล่าวมีปริมาณในการเสียภาษีเพิ่มขึ้น 93 บาท ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ กลุ่มของผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลางหากผู้ที่มีรายได้เพิ่มมากขึ้น 1 ปี จะส่งผลให้ประชากรจ่ายภาษีเพิ่มขึ้น 9 บาท และในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% หากผู้ที่มีรายได้มีอายุเพิ่มขึ้น 1 ปี จะส่งผลให้ผู้ที่มีรายได้จ่ายภาษีเพิ่มขึ้น 939 บาท นั่นเป็นเพราะการที่ผู้ที่มีรายได้มีอายุที่มากขึ้น นั้นหมายความว่ามีการประกอบการทำงานที่มากขึ้น ย่อมส่งผลให้หน้าที่การงานที่ดีขึ้นหรือรายได้เพิ่มขึ้น จึงทำให้มีปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เพิ่มขึ้นตามอัตราภาษีที่กำหนด

4) ปัจจัยด้านสถานภาพการสมรส (MARITAL STATUS) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านสถานภาพการสมรสของผู้ที่มีรายได้ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ โดยที่ผู้ที่มีรายได้มีสถานภาพสมรสแล้ว (เมื่อเทียบกับสถานภาพโสดซึ่งตัวแปรหุ่นเท่ากับ 0) จะมีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่าผู้ที่มีรายได้ที่มีสถานภาพโสดอยู่ 989 บาท และส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเพิ่มขึ้นอีก 408

บาทหากผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลางสมรสแล้วที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) เนื่องจากผู้ที่สมรสแล้วโดยส่วนใหญ่เป็นผู้ที่มีอายุ มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน มีความรับผิดชอบและกระตือรือร้นในการทำงาน จึงทำให้มีรายได้ที่เพิ่มขึ้นด้วย เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นนำมาซึ่งความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น และจากงานวิจัยของศุภชัย บำรุงศรี (2543) พบว่าประชากรที่สมรสแล้วจะต้องรับภาระภาษีมากกว่าผู้ที่เป็นโสดหากเปรียบเทียบจากเงินได้ในหน่วยภาษีอื่น หรือเมื่อเปรียบเทียบระหว่างชายและหญิงด้วยกัน

5) ปัจจัยด้านการศึกษา (EDUCATION) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางการศึกษาของผู้ที่มีรายได้ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในกลุ่มผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศและผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% โดยหากผู้ที่มีรายได้ได้รับการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ปีจะทำให้บุคคลดังกล่าวมีปริมาณการเสียภาษีที่เพิ่มขึ้น 703 บาท ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ และเสียภาษีเพิ่มขึ้น 3138 บาท ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก และในกลุ่มของชนชั้นกลางปัจจัยทางการศึกษาส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) และมีทิศทางเดียวกันกับอีก 2 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา โดยที่หากผู้ที่มีรายได้มีการศึกษาเพิ่มขึ้น 1 ปี จะทำให้ผู้ที่มีรายได้มีปริมาณการเสียภาษีเพิ่มขึ้น 12 บาท ซึ่งสอดคล้องกับงานวิจัยของ Jackson & Milliron (1986) ที่พบว่าการศึกษานั้นมีความสำคัญต่อผู้เสียภาษี และการเพิ่มความรู้พื้นฐาน ความรู้เฉพาะด้านที่เกี่ยวข้องกับการใช้ประโยชน์จากข้อกฎหมาย หรืออาจกล่าวได้ว่าการศึกษาที่สูงขึ้นจะส่งผลทางบวกในด้านความรู้ด้านภาษี

6) ปัจจัยด้านสถานภาพการทำงาน (WORK STATUS) พบว่าปัจจัยด้านสถานภาพการทำงานมีผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา คือ ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ หากผู้ที่มีรายได้เป็นนายจ้างแล้วจะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 9796 บาท เมื่อเทียบกับหากผู้ที่มีรายได้เป็นลูกจ้างรัฐบาลและปัจจัยอื่นๆคงที่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) เมื่อกำหนดให้ผู้ที่มีรายได้ที่เป็นลูกจ้างรัฐบาลเป็นตัวแปรหุ่นที่มีค่าเท่ากับ 0 , หากผู้ที่มีรายได้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวก็ยังไม่ส่งผลให้มีปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มากกว่าลูกจ้างรัฐบาลอยู่ 2876 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) , หากผู้ที่มีรายได้เป็นลูกจ้างรัฐวิสาหกิจก็ยังไม่ส่งผลให้มีปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มากกว่าลูกจ้างรัฐบาลด้วยเช่นกันอีก 10369 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในขณะที่กลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ผลการศึกษาก็ยังคงเป็นทิศทางเดียวกันกับกลุ่มผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ

กล่าวคือ หากผู้ที่มีรายได้เป็นนายจ้างแล้วจะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 37976 บาท เมื่อเทียบกับหากผู้ที่มีรายได้เป็นลูกจ้างรัฐบาลและปัจจัยอื่นๆคงที่ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) , หากผู้ที่มีรายได้ประกอบอาชีพธุรกิจส่วนตัวก็ยิ่งให้ส่งผลให้มีปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มากกว่าลูกจ้างรัฐบาลอยู่ 21473 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) , หากผู้ที่มีรายได้เป็นลูกจ้างรัฐวิสาหกิจยิ่งให้ส่งผลให้มีปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มากกว่าลูกจ้างรัฐบาลอยู่ 23164 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) สำหรับประเทศไทยนั้นเป็นที่ทราบกันดีว่าอาชีพลูกจ้างรัฐบาลนั้นจะมีรายได้ค่อนข้างน้อยเมื่อเทียบกับอาชีพอื่นๆ แต่มีความมั่นคงในหน้าที่การงาน และสวัสดิการ จะเห็นได้จากรายงานสรุปผลที่สำคัญการสำรวจภาวะการทำงานของประเทศ เมื่อเทียบค่าจ้างเฉลี่ยของลูกจ้างรัฐบาลและลูกจ้างเอกชน จะเห็นได้ลูกจ้างรัฐบาลได้รับค่าจ้างที่น้อยกว่า จึงส่งผลให้มีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาน้อยกว่าอาชีพอื่นๆ แต่จากผลการศึกษาก็จะเห็นว่าเมื่ออาชีพลูกจ้างเอกชน มีการเสียภาษีที่น้อยกว่าลูกจ้างรัฐบาล เนื่องจากลูกจ้างเอกชนในที่นี้รวมไปถึงแรงงานนอกระบบด้วยแต่อาชีพลูกจ้างเอกชนส่งผลต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาแบบไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

4.3.1.2 ปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ

สำหรับปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจในการศึกษาครั้งนี้จะประกอบไปด้วย ปัจจัยด้านรายได้ (INCOME) ที่แบ่งตามกฎหมายราชการ ปัจจัยที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อน ประกอบด้วย ปัจจัยทางด้านจำนวนบุตร (CHILDREN) , ปัจจัยทางด้านการมีสูงอายุในครอบครัว (ELDER) , ปัจจัยทางด้านการมีผู้พิการในครอบครัว (DISABLE) , ปัจจัยด้านการบริจาค (DONATE) , ปัจจัยด้านการซื้อประกัน (INSURANCE) และปัจจัยด้านดอกเบี้ยกู้ยืม (INTEREST) โดยได้ผลการศึกษาดังต่อไปนี้

7) ปัจจัยทางด้านจำนวนบุตร (CHILDREN) พบว่าปัจจัยทางด้านจำนวนบุตรส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กล่าวคือหากผู้ที่มีรายได้มีจำนวนบุตรที่เพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง 976 บาทในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) และส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มของชนชั้นกลางทำให้ปริมาณการเสียภาษีลดลง 146 บาทที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในขณะที่กลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ปัจจัยนี้ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) ว่าหากผู้ที่มีรายได้มีจำนวนบุตรเพิ่มขึ้น 1 คน จะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาลดลง 5310 บาท นั้นเป็นเพราะการมีบุตรสามารถนำมาเป็นค่าลดหย่อนในการยื่นเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้ โดยสามารถลดหย่อนบุตร

สูงสุดได้ 3 คน และสามารถลดหย่อนได้ถึง 15,000 บาทต่อบุตรหนึ่งคน และจากรายงานของกระทรวงพัฒนาสังคมและความมั่นคงของมนุษย์พบว่าในครอบครัวหนึ่งจะมีบุตรเฉลี่ย 1.06 คน

8) ปัจจัยทางด้านมีการผู้สูงอายุในครอบครัว (ELDER) จากการศึกษาพบว่าการมีผู้สูงอายุในครอบครัวนั้นไม่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เนื่องจากผู้ที่มีรายได้โดยส่วนใหญ่ที่ทำการศึกษามีค่าเฉลี่ยอายุมากกว่า 40 ปี และสัดส่วนผู้สูงอายุมีปริมาณที่น้อยมาก ทำให้ค่าลดหย่อนนี้จึงไม่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

9) ปัจจัยทางด้านการมีผู้พิการในครอบครัว (DISABLE) จากการศึกษาพบว่าการที่มีผู้พิการในครอบครัวนั้นไม่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จากการวิเคราะห์ข้อมูลเบื้องต้นที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านี้แล้วพบว่า สัดส่วนผู้พิการที่อาศัยในครอบครัวมีปริมาณที่น้อยมาก ทำให้ค่าลดหย่อนนี้จึงไม่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ปัจจัยด้านรายได้ (INCOME) จะถูกแบ่งออกเป็น 6 รายการ ประกอบด้วยเงินเดือนหรือค่าจ้าง รายได้จากการประกอบการ รายได้จากการเกษตร รายได้จากค่าเช่าทรัพย์สิน รายได้จากดอกเบี้ยและเงินปันผล และรายได้อื่นๆ (รวมรายได้ที่ยังไม่ได้กล่าวข้างต้น ตามประมวลรัษฎากรของกรมสรรพากร)

10) รายได้ที่เกิดเงินเดือนหรือค่าจ้าง (SALARY) จากการศึกษาพบว่ารายได้ที่เกิดจากค่าจ้างหรือเงินเดือนจะมีผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในกลุ่มผู้ที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ กล่าวคือเมื่อรายได้ที่เกิดจากค่าจ้างและเงินเดือนเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งหมายความว่าหากผู้ที่มีรายได้มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 409 บาท นอกจากนี้ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลาง ยังให้ผลในทิศทางเดียวกันกับกลุ่มแรก คือหากกลุ่มที่มีรายได้ชนชั้นกลางมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 21.9 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) และในกลุ่มที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก หากผู้ที่มีรายได้ในกลุ่มนี้มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 697 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ซึ่งผลที่ได้พบว่า รายได้ประเภทนี้เป็นไปตามโครงสร้างอัตราภาษีแบบก้าวหน้า นั่นคือ ผู้ที่มีรายได้น้อยยอมจ่ายภาษีน้อยเช่นเดียวกันหากผู้ที่มีรายได้มากยอมจ่ายภาษีที่มากกว่า

11) รายได้จากการประกอบธุรกิจ (BUSINESS) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่เกิดจากการประกอบธุรกิจมีผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) ในกลุ่มผู้ที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ กล่าวคือเมื่อรายได้ที่เกิดจากการประกอบธุรกิจเพิ่มขึ้นจะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นด้วย ซึ่งหมายความว่าหากผู้ที่มี

รายได้มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 14 บาท นอกจากนี้ในกลุ่มผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลาง ยังให้ผลในทิศทางเดียวกันกับกลุ่มแรก คือหากผู้ที่มีรายได้ในกลุ่มชนชั้นกลางมีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 11 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) และในกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ปัจจัยจากรายได้ประเภทนี้กลับไม่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และจากการศึกษาจะพบว่าการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีปริมาณการจ่ายภาษีที่น้อยมาก เพราะโดยส่วนใหญ่หากเป็นรูปแบบของธุรกิจผู้ที่มีรายได้จะเข้าใจว่าต้องยื่นเสียเป็นภาษีเงินได้นิติบุคคลแทน

12) รายได้จากภาคการเกษตร (FARM) จากการศึกษพบว่าปัจจัยที่เกิดจากรายได้นี้จะส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศและกลุ่มของชนชั้นกลางเท่านั้น โดยการศึกษาพบว่า หากผู้ที่มีรายได้มีรายได้จากภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 27 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) ในกลุ่มของวัยแรงงาน และในกลุ่มของชนชั้นกลางนั้น หากมีรายได้จากภาคการเกษตรเพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 20 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) แต่ปัจจัยทางด้านรายได้ไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก เนื่องจากรายได้จากการเกษตรบางประเภท เช่นการขายข้าว เป็นรายได้ที่ได้รับการยกเว้นให้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา อีกประการหนึ่งคือการประกอบอาชีพเกษตรกรรม กรมสรรพากรไม่สามารถติดตามรายได้ได้อย่างต่อเนื่อง ทำให้ยากต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากรายได้ประเภทนี้ และในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก อาชีพโดยส่วนใหญ่ไม่ได้อยู่ในภาคเกษตรกรรม จึงทำให้ผลที่ได้ไม่มีนัยสำคัญทางสถิติ

13) รายได้ที่เกิดจากค่าเช่า (REV_RENT) จากการศึกษพบว่าปัจจัยทางด้านรายได้ไม่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทุกกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา เนื่องจากรายได้จากค่าเช่า กรมสรรพากรไม่สามารถติดตามและตรวจสอบรายได้ประเภทนี้ได้

14) รายได้จากดอกเบี้ยเงินปันผล (INTEREST) จากการศึกษพบว่ารายได้ที่เกิดจากดอกเบี้ยส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศและชนชั้นกลาง หรือสามารถกล่าวได้ว่าหากผู้ที่มีรายได้มีรายได้ส่วนนี้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาทจะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 127 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศ ในขณะที่กลุ่มของชนชั้นกลางนั้น หากผู้ที่มีรายได้มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาทจะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 3310 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) เนื่องจากรายได้จากค่าเช่าถือเป็นรายได้อีกหนึ่งประเภทที่ต้องยื่นแสดงรายการในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และเป็นรายได้ที่ธนาคารหรือตลาดหลักทรัพย์

ต้องแจ้งรายละเอียดการจ่ายเงินปันผลให้แก่กรมสรรพากร จึงทำให้สามารถตรวจสอบได้ง่าย และง่ายต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากรายได้ประเภทนี้

15) รายได้อื่นๆ (REV_OTHER) คือ รายได้ที่เกิดจากเงินบำนาญ เบี้ยหวัด เงินชดเชยจากการศึกษารายได้ประเภทนี้ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทั้ง 3 กลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษาคือในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วประเทศจะพบว่าหากรายได้ประเภทนี้เพิ่มสูงขึ้น 1 หมื่นบาท จะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 81 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลางนั้น หากผู้ที่มีรายได้มีรายได้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาท จะส่งผลให้ปริมาณการเสียเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 526 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) และในกลุ่มสุดท้ายคือกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก หากผู้ที่มีรายได้มีรายได้ประเภทนี้เพิ่มขึ้น 1 หมื่นบาทจะส่งผลให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 74 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%)

รายได้จากดอกเบี้ย หรือแม้กระทั่งรายได้อื่นๆ เป็นรายได้ที่มีการหักภาษี ณ ที่จ่าย หรือหักภาษีนำส่ง จึงทำให้กรมสรรพากรสามารถตรวจสอบรายได้ประเภทนี้ได้ง่าย ทำให้ผู้ที่มีรายได้ประเภทนี้จำเป็นต้องยื่นแบบแสดงรายการเงินได้ ซึ่งเช่นเดียวกันกับรายได้ที่ได้จากเงินเดือนหรือค่าจ้าง กล่าวคือเมื่อมีรายได้ประเภทนี้เพิ่มขึ้น ย่อมส่งผลให้มีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นตามอัตราก้าวหน้าทีละขั้น และเป็นไปตามการเก็บภาษีแบบอัตราก้าวหน้าอีกด้วย

16) ปัจจัยด้านการบริจาค (DONATE) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยด้านการบริจาคไม่ส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในทุกกลุ่มตัวอย่างที่ทำการศึกษา

17) ปัจจัยด้านการซื้อประกัน (INSURANCE) จากการศึกษาพบว่าการศึกษาการซื้อประกันจะส่งผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลางเท่านั้น ที่ระดับนัยสำคัญ 0.1 (ความเชื่อมั่น 90%) กล่าวคือหากผู้ที่มีรายได้มีการซื้อประกันเพิ่มขึ้น 10000 บาท จะส่งผลให้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 100 บาท เนื่องจากกลุ่มคนที่ซื้อประกันจะเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า มีรายได้ที่มากกว่าจึงส่งผลให้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น และปัจจัยด้านนี้ส่งผลต่อกลุ่มของชนชั้นกลางที่มากกว่านั้น เป็นผลมาจากอาชีพส่วนใหญ่ของชนชั้นกลางเป็นแรงงานในระบบดังที่ได้กล่าวมาก่อนหน้านั้น จึงมีการวางแผนการจ่ายภาษีด้วยการหักลดหย่อนภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

18) ปัจจัยด้านดอกเบี้ยเพื่อการกู้ยืมสำหรับที่อยู่อาศัย (HOME) จากการศึกษาพบว่าปัจจัยทางด้านดอกเบี้ยเพื่อการกู้ยืมมีผลต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ทั่วทั้งประเทศ คือหากมีการจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเพิ่มขึ้น 1000 บาท ส่งผลให้ประชากรนั้นจะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 200 บาท ในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้ชนชั้นกลางการที่มีรายจ่ายดอกเบี้ยเพื่อการกู้ยืมเพิ่มขึ้น 1000 บาทจะ

ส่งผลให้ผู้ที่มียาได้นั้นจะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 180 บาท ที่ระดับนัยสำคัญ 0.01 (ความเชื่อมั่น 99%) และในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ก็ส่งผลในทิศทางเดียวกัน คือการที่ประชากรมียาจ่ายที่เป็นดอกเบีย้สำหรับการกู้ยืมเพิ่มขึ้น 1000 บาท จะส่งผลให้ผู้ที่มียาได้นั้นจะเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น 250 บาทที่ระดับนัยสำคัญ 0.05 (ความเชื่อมั่น 95%) หรืออาจกล่าวได้ว่าบุคคลที่มีค่าใช้จ่ายของดอกเบีย้การกู้ยืมสำหรับที่อยู่อาศัยนั้นเป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี มีรายได้ที่มากพอและอยู่ในเกณฑ์เสียภาษี จึงทำให้คนกลุ่มที่มีค่าใช้จ่ายนี้มีการจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ในส่วนของค่าลดหย่อน การซื้อประกัน ดอกเบีย้การกู้ยืมสำหรับที่อยู่อาศัย จะเห็นได้ว่าเมื่อมีค่าใช้จ่ายในส่วนนี้เพิ่มขึ้น กลับส่งผลให้มีการจ่ายภาษีที่เพิ่มขึ้น ทั้งๆที่รายจ่ายส่วนนี้สามารถเป็นค่าลดหย่อนภาษีได้ แต่เนื่องจากกลุ่มคนที่มียาจ่ายนี้ จะมีรายได้ที่สูงอยู่แล้ว จะต้องจ่ายภาษีอยู่แล้ว แม้จะมีค่าลดหย่อน แต่รายได้รวมยังถึงเกณฑ์ในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ดี ดังผลการศึกษา

ตารางที่ 4. 9 ปัจจัยกำหนดปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แบ่งตามกลุ่มตัวอย่างที่ศึกษา

ตัวแปร	ประชากรที่มีรายได้ทั่วประเทศ		ประชากรชนชั้นกลาง		ประชากรที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก	
	สัมประสิทธิ์	marginal effect	สัมประสิทธิ์	marginal effect	สัมประสิทธิ์	marginal effect
ค่าคงที่	-129889 (15719.1)		-1254.62 (2448.85)		-415793 (67874)	
ภูมิภาค						
กรุงเทพฯ						
ภาคกลาง	-72639.9 *** (8047.36)	-15063.9	-8296.2 *** (1463.4)	-1466.1	-79759.6 *** (17875.5)	-24146.2
ภาคเหนือ	-61291.0 *** (7566.11)	-12603.5	-8302.6 *** (1593.9)	-1524.3	-6689.6 (19911.8)	-2115.1
ภาคตะวันออกเฉียงเหนือ	-56584.9 *** (7056.78)	-12106.7	-7457.2 *** (1485.7)	-1467.1	-43579.3 *** (16639.3)	-13513.7
ภาคใต้	-59829.3 *** (7212.08)	-12191.3	-6583.6 *** (1423.5)	-1163.4	-78060.7 *** (17708.9)	-23623.6

เพศ							
หญิง							
ชาย	7631.6 *** (1776.86)	1715.6	67.0 (426.0)	13.7	13195.1 (9918.3)	4205.5	
อายุ	417.4 *** (150.13)	93.5	44.9 * (24.1)	9.2	2955.4 *** (811.8)	939.3	
สถานภาพ							
โสด							
สมรส	4442.7 * (2572.94)	989.2	2071.5 *** (688.3)	408.6	-9375.1 (14994.5)	-2999.1	
การศึกษา	3139.8 *** (615.29)	703.8	60.5 * (85.4)	12.4	9873.1 *** (1836.7)	3138.0	
อาชีพ							
นายจ้าง	40014.4 *** (10411.26)	9796.7	-1434.7 (1503.4)	-282.1	109942.2 ** (45338.0)	37967.9	
ธุรกิจส่วนตัว	12775.1 * (7206.75)	2876.8	-851.6 (930.1)	-174.9	65929.7 * (36014.4)	21473.8	
ลูกจ้างรัฐบาล							
รัฐวิสาหกิจ	41925.8 *** (15133.44)	10369.4	-1929.5 (3929.0)	-373.2	68214.9 * (36075.1)	23164.3	
ลูกจ้างเอกชน	2459.0 (4062.25)	551.7	-221.8 (767.8)	-45.5	8217.1 (19777.0)	2623.5	
การรวมกลุ่ม	25619.9 (41762.94)	6101.4			158087.5 (144977.3)	59311.7	
เด็ก	-4357.4 *** (1156.075)	-976.8	-711.9 *** (263.2)	-146.3	-16706.6 *** (6350.4)	-5310.0	
ผู้สูงอายุ	202.4 (2115.06)	45.3	103.9 (394.1)	21.3	325.9 (11552.4)	103.6	

คนพิการ	-6061.0 (3880.80)	-1342.0	-333.8 (753.9)	-68.0	-14707.3 (22853.2)	-4610.6
รายได้						
เงินเดือนหรือ ค่าจ้าง	1824.1 (332.3)	*** 408.9	106.5 (50.8)	** 21.9	2193.1 (552.1)	*** 697.0
รายได้จาก ธุรกิจ	63.1 (26.6)	** 14.1	55.1 (332.0)	** 11.3	63.9 (53.4)	20.3
รายได้จาก การเกษตร	122.7 (64.1)	* 27.5	98.6 (52.2)	* 20.3	-139.7 (112.5)	-44.4
รายได้จากค่า เช่า	26.6 (17.7)	5.9	967.4 (889.2)	198.9	32.5 (38.4)	10.3
รายได้จาก ดอกเบี้ย	567.1 (289.3)	** 127.1	16108.9 (5803.3)	*** 3311.3	-559.4 (645.0)	-177.8
รายได้อื่นๆ	364.3 (133.3)	*** 81.7	2557.2 (711.0)	*** 525.6	232.9 (133.1)	* 74.0
การบริจาค	38000.0 (130100.0)	8500.0	56200.0 (105000.0)	11600.0	-20200.0 (230900.0)	-6400.0
การซื้อประกัน	2000.0 (2900.0)	400.0	700.0 (400.0)	* 100.0	600.0 (3000.0)	200.0
ดอกเบี้ยเงินกู้ ยืม	9000.0 (4100.0)	** 2000.0	8600.0 (2000.0)	*** 1800.0	7900.0 (3800.0)	** 2500.0
จำนวนข้อมูล	59,642		7,473		6,741	

ที่มา : จากการคำนวณข้อมูลการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (Household Socio-Economic Survey) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติในปี พ.ศ. 2554

หมายเหตุ (1) * แสดงถึงระดับนัยสำคัญที่ 0.1

(2) ** แสดงถึงระดับนัยสำคัญที่ 0.05

(3) *** แสดงถึงระดับนัยสำคัญที่ 0.01

บทที่ 5

บทสรุป

ในส่วนของบทสรุปนี้ สามารถแบ่งออกเป็น 3 ส่วน ประกอบด้วย ส่วนที่หนึ่งจะเป็นการสรุปผลการศึกษาปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ทั้งปัจจัยทางสังคมและปัจจัยทางเศรษฐกิจ รวมถึงปัจจัยที่ส่งผลกระทบต่อปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ส่วนที่สองจะเป็นข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย และในส่วนที่สามจะเป็นข้อจำกัดของงานวิจัยและปัญหาที่เกิดขึ้นในการศึกษาคั้งนี้

5.1 สรุปผลการศึกษา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาคือเป็นรายได้หลักของรัฐบาลซึ่งใช้ในการพัฒนาเศรษฐกิจและสังคมของประเทศ เพื่อให้ประชาชนมีคุณภาพชีวิตที่ดีขึ้น โดยภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงที่จัดเก็บแบบอัตราภาษีก้าวหน้า คือผู้มีรายได้น้อยจ่ายภาษีน้อย และผู้มีรายได้สูงยอมจ่ายภาษีที่สูงตามด้วยเช่นกัน และจากการศึกษาการเปลี่ยนแปลงประเภทของรายได้และรายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อนของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเทียบกันใน 3 ปีคือ พ.ศ. 2545 , 2550 และ 2554 โดยใช้ข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน ของสำนักงานสถิติ พบว่ารายได้ของครัวเรือนมีแนวโน้มที่เพิ่มขึ้นตามการเจริญเติบโตของเศรษฐกิจประเทศ ซึ่งวัดได้จากข้อมูลของสำนักงานสถิติแห่งชาติในการแสดงตัวเลขข้อมูลผลิตภัณฑ์มวลรวมในประเทศต่อหัว (Per capita GDP) ในรายจ่ายที่เป็นส่วนของภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจะเห็นได้ว่าค่าเฉลี่ยของรายจ่ายนี้มีค่าลดลง ถึงแม้รายได้จากภาครัฐในส่วนนี้จะเพิ่มขึ้นในทุกปีที่ทำการศึกษาก็ตาม (ข้อมูลจากกระทรวงการคลัง) เกิดเนื่องมาจากค่าลดหย่อนต่างๆที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังจะเห็นจากการศึกษาได้ว่ารายจ่ายที่เกี่ยวข้องกับค่าลดหย่อน เช่นการซื้อประกัน รายจ่ายดอกเบี้ยกู้ยืมในการซื้อที่อยู่อาศัยกลับมีค่าเพิ่มขึ้น และเมื่อพูดถึงการกระจายภาระภาษีที่จำแนกตามชั้นรายได้แล้ว จะเห็นได้ว่าสัดส่วนภาระภาษีต่อรายได้เพิ่มขึ้นเมื่อครัวเรือนมีรายได้เพิ่มขึ้น

จากการเติบโตทางเศรษฐกิจของประเทศย่อมส่งผลถึงการมีงานทำของแรงงานของแต่ละบุคคลในครัวเรือน นำมาซึ่งรายได้ในส่วนของเงินเดือน ค่าจ้าง รายได้จากการประกอบธุรกิจ รายได้จากการเกษตร รายได้จากค่าเช่า รายได้จากดอกเบี้ยหรือแม้กระทั่งรายได้อื่นๆที่เพิ่มมากขึ้นตาม การที่รายได้มากขึ้นย่อมส่งผลให้รัฐบาลมีรายได้ในส่วนนี้เพิ่ม แต่ก็ยังพบว่าผู้มีรายได้น้อยเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาในอัตราส่วนที่น้อยมากเมื่อเทียบกับจำนวนของประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้ คือมีผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียง ร้อยละ 15 จากจำนวนแรงงานทั้งหมดในประเทศไทย นั้นหมายความว่าหากแรงงานผู้มีรายได้ในประเทศมีจำนวน 28.57 ล้านคน จะมีผู้เสียภาษีเงินได้บุคคล

ธรรมดาอยู่เพียง 4.27 ล้านคนเท่านั้น และจากการศึกษาพบว่าปัจจัยที่จะส่งผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น สามารถแบ่งออกได้เป็น 2 ด้าน คือปัจจัยทางด้านสังคม และปัจจัยทางด้านเศรษฐกิจ ไม่ว่าจะป็นรายได้ของแรงงานหรือค่าลดหย่อนต่างๆ

เมื่อกล่าวถึงปัจจัยทางด้านสังคมที่ส่งผลต่อการตัดสินใจเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น พบว่าการที่บุคคลนั้นอาศัยอยู่ในกรุงเทพมหานครจะมีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มากกว่าภูมิภาคอื่นๆ และมีปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากกว่าภูมิภาคอื่นๆ เฉลี่ยอยู่ที่ประมาณ 16,000 บาทต่อปี เนื่องจากกรุงเทพมหานครเป็นเขตเศรษฐกิจของประเทศ มีค่าแรงที่สูงกว่าภูมิภาคอื่น อีกทั้งแรงงานส่วนใหญ่ในกรุงเทพมหานครยังเป็นแรงงานในระบบ ทำให้สามารถตรวจสอบรายได้ได้ง่าย ความรู้และความเข้าใจการยื่นแบบแสดงรายการเงินได้มากกว่าบุคคลที่อาศัยอยู่ภูมิภาคอื่น ดังนั้นรัฐบาลจึงควรเข้ามาช่วยในการบริหารจัดการประสิทธิภาพในการจัดเก็บภาษีเงินได้จากภูมิภาคอื่น เนื่องจากแรงงานนอกระบบส่วนใหญ่จะเป็นแรงงานในภาคการเกษตร และหากผู้ที่มีรายได้นั้นเป็นเพศชาย ก็มีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากขึ้น และมีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มากกว่าเพศหญิงเฉลี่ยประมาณ 1,500 บาทต่อปี เนื่องจากการศึกษาพบว่าวัยแรงงานส่วนใหญ่เป็นเพศชายมากกว่าเพศหญิง และมีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดีกว่า จึงทำให้มีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่มากกว่า อีกทั้งเมื่อมีการสมรสแล้วนั้นหมายความว่า ผู้ที่สมรสแล้วจะมีหน้าที่การงานที่มั่นคง มีความกระตือรือร้นในการทำงานเพื่อหารายได้เข้าครอบครัวมากยิ่งขึ้น และโดยส่วนใหญ่ผู้ที่สมรสแล้วจะมีอายุที่มากกว่าผู้ที่ยังโสด เมื่ออายุมากขึ้นแล้ว หน้าที่การงานดีขึ้น นำมาซึ่งรายได้ที่เพิ่มขึ้น เมื่อรายได้เพิ่มขึ้นย่อมส่งผลให้มีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่เพิ่มขึ้นด้วยและมีการเสียภาษีที่มากกว่าคนโสดเฉลี่ยอยู่ที่ 1,500 บาทต่อปี นอกจากนั้นอายุและการศึกษาก็ยังคงเป็นอีกหนึ่งปัจจัยของการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา กล่าวคือหากประชากรนั้นมีอายุที่เพิ่มขึ้นก็จะส่งผลให้มีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา มากขึ้น และมีปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้น เพราะรู้จักรับผิดชอบต่อตนเองและสังคมมากขึ้น และหากมีการศึกษาที่เพิ่มมากขึ้นก็จะส่งผลให้มีความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และมีปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มมากขึ้นด้วย เนื่องจากเมื่ออายุมากขึ้น ระดับการศึกษาที่สูงขึ้น จะส่งผลให้มีความรู้ ความเข้าใจในระบบของการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้นเอง อาชีพก็ยังเป็นอีกหนึ่งปัจจัยที่มีผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีและปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา โดยพบว่าการที่ประกอบอาชีพอื่นๆที่ไม่ใช่ลูกจ้างรัฐบาลนั้น ส่งผลให้มีความน่าจะเป็น

เป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลง ก็เพราะว่าอาชีพลูกจ้างรัฐบาลเป็นอาชีพที่อยู่ในระบบ และมีการหักภาษีเงินได้บุคคลธรรมดานำส่งเข้าระบบของกรมสรรพากรอยู่แล้ว ในขณะที่อาชีพอื่นๆ เช่นลูกจ้างเอกชน สามารถเป็นได้ทั้งแรงงานในระบบ และนอกระบบ จึงไม่สามารถเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้เต็ม 100% หรือแม้กระทั่งบางอาชีพยังไม่มี การตรวจสอบในยื่นแสดงรายได้ต่อกรมสรรพากร

นอกจากปัจจัยทางด้านที่ภูมิภาค อายุ การศึกษา และอื่นๆแล้วที่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้นก็คือรายได้ประเภทต่างๆ ซึ่งรายได้เป็นผลโดยตรงที่สอดคล้องกับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเลย หมายความว่า หากมีรายได้ที่เพิ่มมากขึ้นย่อมส่งผลให้มีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพิ่มขึ้นตาม โดยเฉพาะรายได้ที่เป็นเงินเดือนหรือค่าจ้างจะส่งผลต่อการเสียภาษีโดยตรง และเป็นรายได้ส่วนใหญ่ของกลุ่มชนชั้นกลาง เพราะเป็นรายได้ที่เกิดจากแรงงานในระบบ ทำให้ง่ายต่อการตรวจสอบของกรมสรรพากร ในขณะที่รายได้ประเภทอื่นๆมีทั้งส่งผลบ้างและไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการชำระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาบ้าง เช่นรายได้จากภาคการเกษตรที่ไม่ส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เนื่องจากเป็นรายได้ที่กรมสรรพากรติดตามได้ยาก จึงไม่มีใครยอมเข้าสู่ระบบ และมีการยกเว้นรายได้ที่เกิดจากการขายข้าวของชาวนาอันเป็นกิจกรรมที่ตนเองและครอบครัวได้ทำเอง (กรมสรรพากร) นั้นหมายความว่าหากรายได้ประเภทใดที่กรมสรรพากรไม่สามารถติดตามได้ ก็จะทำให้รัฐบาลสูญเสียเงินภาษีจากรายได้ประเภทนั้นๆดังตัวอย่างที่ได้กล่าวมาข้างต้น ทำให้รัฐบาลเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาได้แค่แรงงานในระบบเท่านั้น ซึ่งมีปริมาณที่น้อย และจะเห็นได้กลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรกนั้น ไม่ได้มาจากเงินเดือนหรือค่าจ้าง แต่เกิดจากรายได้จากการประกอบธุรกิจ รายได้จากดอกเบี้ย รายได้จากค่าเช่า ซึ่งล้วนแต่เป็นรายได้ที่กรมสรรพากรไม่สามารถตรวจสอบได้ทั้งนั้น

ในส่วนของค่าลดหย่อนต่างๆที่รัฐบาลกำหนดไว้นั้น ก็มีส่งผลต่อความน่าจะเป็นในการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ในกรณีของการมีบุตร ค่าลดหย่อนบิดา มารดา และผู้พิการนั้นทำให้ผู้มีรายได้มีค่าลดหย่อนในการยื่นเสียภาษีเงินได้ และทำให้ปริมาณการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตกลง เพราะค่าลดหย่อนเหล่านี้เป็นสิ่งที่ผู้มีรายได้ได้รับผลประโยชน์เท่าๆกัน แต่ในขณะที่หากเป็นค่าลดหย่อนในส่วนของการซื้อประกันและการจ่ายดอกเบี้ยกู้ยืมสำหรับที่อยู่อาศัยนั้น จะเอื้อประโยชน์แก่กลุ่มที่มีรายได้มาก จะเห็นได้จากผลการศึกษาพบว่าแม้จะมีค่าลดหย่อนเหล่านี้แล้ว กลุ่มของผู้มีรายได้สูงสุด 10% แรกก็ยังคงมีการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่ เนื่องจากกลุ่มคนเหล่านี้เป็นกลุ่มคนที่มีฐานะทางเศรษฐกิจที่ดี มีรายได้มากและเกินเกณฑ์ในการเสียภาษี แม้จะมีค่าลดหย่อนก็ยังทำให้รายได้รวมยังอยู่ในเกณฑ์เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา และในกลุ่มของคนชั้นกลางที่เริ่มมีรายได้

มากพอ ก็จะเริ่มมีการหาค่าลดหย่อนเพื่อลดการจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ดังจะเห็นได้ว่าค่าลดหย่อนเหล่านี้ก็ส่งผลต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาของกลุ่มนี้ด้วยเช่นกัน

5.2 ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย

ข้อเสนอแนะเชิงนโยบาย จะเป็นการกล่าวถึงการเสนอแนะแนวทางการแก้ปัญหาให้กับภาครัฐบาล ซึ่งจะเป็นปัญหาที่เกิดขึ้นหรือเป็นผลการศึกษาที่ได้จากงานวิจัยครั้งนี้

ประการแรก ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีการเก็บแบบอัตราก้าวหน้า เพื่อลดความเหลื่อมล้ำทางด้านรายได้ของประชากร แต่จากการศึกษาพบว่าจำนวนผู้เสียภาษีนี้น้อยมากคิดเป็นเพียงร้อยละ 15 จากจำนวนแรงงานทั้งหมดในประเทศไทย นั้นหมายความว่าจำนวนแรงงานผู้มีรายได้ในประเทศมี 28.57 ล้านคน จะมีผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอยู่เพียง 4.27 ล้านคนเท่านั้น หรือในกลุ่มของผู้ที่มีรายได้สูงสุด 10% แรก ยังมีผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียงร้อยละ 30.3 ของประชากรวัยแรงงานที่มีรายได้ และภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาที่สามารถจัดเก็บได้จะมาจากรายได้ประเภทของเงินเดือนหรือค่าจ้าง รายได้อื่นๆ (เงินบำเหน็จ บำนาญ เงินชดเชยการออกจากงาน) เป็นส่วนใหญ่ ซึ่งถือเป็นแรงงานในระบบ ดังนั้นภาครัฐควรหาวิธีจัดเก็บภาษีเงินได้โดยขยายจำนวนผู้เสียภาษีเพิ่มขึ้น จากกลุ่มของแรงงานนอกระบบ ซึ่งเป็นแรงงานส่วนใหญ่ในระบบเศรษฐกิจของไทย และหาวิธีจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากผู้ที่มีรายได้สูงนอกระบบ โดยเฉพาะรายได้ที่ไม่ได้เกิดจากการทำงาน

ประการที่สอง ไม่ควรมีข้อยกเว้นการจัดเก็บภาษีเงินได้กับรายได้บางประเภท หรือมีก็ให้มีน้อยที่สุด เพื่อความเป็นธรรมตามแนวนอน คือผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีเท่ากัน ควรจะเสียภาษีเท่ากัน และความเป็นธรรมตามแนวตั้งคือผู้ที่มีความสามารถในการเสียภาษีที่มากกว่า ควรจะเสียภาษีที่มากกว่า จากการศึกษาจะเห็นได้ว่ารายได้จากค่าเช่า รายได้จากดอกเบี้ยเป็นหนึ่งในรายได้ที่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา แต่รายได้เหล่านี้ล้วนไม่ส่งผลต่อการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาอย่างมีนัยสำคัญทางสถิติ ดังนั้นรัฐบาลจึงควรจัดเก็บภาษีกำไรจากการขายหลักทรัพย์ในตลาดหลักทรัพย์ และควรจัดเก็บภาษีกำไรจากการขายอสังหาริมทรัพย์ การจัดเก็บรายได้จากแหล่งดอกเบี้ยและผลตอบแทนอื่นๆ อย่างจริงจังซึ่งจะเป็นแหล่งรายได้ที่สำคัญของระบบภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา จะทำให้การกระจายรายได้ดีขึ้น และจะเก็บรายได้จากฐานเงินได้เพิ่มขึ้น รวมทั้งสามารถเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาจากผู้ที่มีรายได้สูงนอกระบบได้เพิ่มมากขึ้นด้วย

ประการที่สาม พบว่าการเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดามีการกระจุกตัวอยู่ที่กรุงเทพมหานคร มากกว่าในภูมิภาคอื่น ด้วยค่าแรงที่สูงกว่าและอัตราการมีงานทำที่มากกว่า รัฐบาลจึงควรส่งเสริมกระจายแรงงาน การทำงาน กระจายเขตเศรษฐกิจสำคัญๆ ไปยังภูมิภาคอื่น เพื่อไม่ให้เกิดการกระจุกตัวของแรงงานในกรุงเทพมหานครมากเกินไป

5.3 ข้อจำกัดของงานวิจัย

1. ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา นั้น ได้อาศัยข้อมูลจากการสำรวจภาวะเศรษฐกิจและสังคมครัวเรือน (SES) ของสำนักงานสถิติแห่งชาติ ในปี พ.ศ. 2554 ข้อมูลภาษีอยู่ในหมวดค่าใช้จ่ายของครัวเรือน ซึ่งอาจไม่ใช่ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเพียงอย่างเดียว แต่อาจรวมภาษีอื่นๆ ด้วย เช่น ภาษีที่ดิน ภาษีป้าย ภาษีโรงเรือน ค่าปรับหรือภาษีอื่นๆ ที่นอกเหนือจากภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ซึ่งอาจทำให้ผลไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง แต่อย่างไรก็ตามค่าใช้จ่ายประเภทนี้เป็นเพียงภาษีประเภทเดียวที่สามารถหาได้จาก SES จึงให้เป็นตัวแทนของการจ่ายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

2. ข้อมูลในส่วนจากรายได้จากค่าเช่า รายได้จากดอกเบี้ย รายได้อื่นๆ เงินบริจาค เงินซื้อประกัน และค่าดอกเบี้ยบ้านเป็นข้อมูลในระดับครัวเรือน แต่รายได้ ค่าใช้จ่ายและค่าลดหย่อนต่างๆ สำหรับภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นข้อมูลส่วนบุคคล จึงทำให้มีความจำเป็นต้องปรับรายได้ ค่าใช้จ่าย และค่าลดหย่อนเป็นรายบุคคล ซึ่งอาจทำให้ผลไม่สอดคล้องกับความเป็นจริง

รายการอ้างอิง

ภาษาไทย

กรมสรรพากร. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. กรุงเทพฯ: กรมสรรพากร, 2533.

กรมสรรพากร, "ความรู้เรื่องภาษี : ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา"

<http://www.rd.go.th/publish/309.0.html>.

กระทรวงการคลัง, "ข้อมูลการคลังภาครัฐ : ข้อมูลการคลัง : รายได้รัฐบาล"

<http://www.mof.go.th/home/dwfoc22.html>.

กำเนิดสินธุ์, เพ็ญศรี. "ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลกระทบต่อรายรับภาษีเงินได้ของประเทศไทย."

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2545.

คงใหม่, นิศาตร์ตน. "ความรู้ ทักษะคติของประชาชนในการชำระภาษีท้องถิ่น กรณีเทศบาลตำบลควง

ขนุน " วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ วิทยาลัยการจัดการเพื่อการพัฒนา มหาวิทยาลัยทักษิณ, 2551.

จันทร์สัม, เจนจิรา. "ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อภาษีเงินได้ และความพยายามในการจัดเก็บภาษี

เงินได้ของไทย." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ มหาวิทยาลัยศรีนครินทรวิโรฒ, 2550.

ชัยวงศ์, หนึ่งฤทัย. "ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ของสำนักงาน

สรรพากรภาค 4." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2553.

ตราชูธรรม, ชัยสิทธิ์. คำอธิบายภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา(Personal Income Tax). พิมพ์ครั้งที่ 5

ed. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทศรีสมบัติการพิมพ์, 2529.

ตั้งประกายโรจน์, เขมวิภา. "คุณลักษณะของผู้เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดากับทัศนคติต่อความเป็น

ธรรมของมาตรการภาษีอากรในด้านค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมิน ค่าลดหย่อน และอัตราภาษี."

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาพาณิชยศาสตร์และการบัญชี
มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2553.

เทพขาว, นภลัย. "ความต้องการของผู้เสียภาษีต่อการใช้สิทธิประโยชน์ทางภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา
ในอำเภอเมืองเชียงใหม่." มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2550.

ไทยพับลิก้า, "ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา" <http://thaipublica.org/2012/04/30-years-of-personal-tax-structure/>.

บางโม, สมคิด. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. พิมพ์ครั้งที่ 3 ed. กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์บริษัทพิมพ์
ดี จำกัด, 2540.

พลจันทร์, นภดล. "ทัศนคติต่อการเสียภาษีของผู้เสียภาษีที่สำนักงานสรรพากรอำเภอลาดหลุมแก้ว
จังหวัดปทุมธานี." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต สถาบันบัณฑิตพัฒนบริหารศาสตร์,
2541.

พิพัฒน์เสรีธรรม, เกริกเกียรติ. การคลังว่าด้วยการจัดสรรและการกระจาย. กรุงเทพมหานคร:
สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยธรรมศาสตร์, 2546.

มหานิล, ปนัดดา. "ปัจจัยทางเศรษฐกิจที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีอากร." ภาควิชาเศรษฐศาสตร์
มหาวิทยาลัยเชียงใหม่ 2554.

ยศะทัตต์, วรมงคล. "การวิเคราะห์ภาษีทรัพย์สิน : กรณีศึกษาภาษีอสังหาริมทรัพย์ในประเทศไทย."
วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2555.

รัตโณภาส, จริยภัทร. "ปัจจัยกำหนดการบริจจาคของครัวเรือนไทย " จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย 2550.

วรรณจิตจรูญ, ลักษิกา. "ภาระภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาและผลกระทบของรายได้ครัวเรือน."

วิทยานิพนธ์ปริญญาโทมหาบัณฑิต ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย, 2552.

วิกิพีเดีย, "ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา"

[http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B5%E0%B9%80%E0%B8%87%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B9%84%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%84%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%94%E0%B8%B2_\(%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2\).](http://th.wikipedia.org/wiki/%E0%B8%A0%E0%B8%B2%E0%B8%A9%E0%B8%B5%E0%B9%80%E0%B8%87%E0%B8%B4%E0%B8%99%E0%B9%84%E0%B8%94%E0%B9%89%E0%B8%9A%E0%B8%B8%E0%B8%84%E0%B8%84%E0%B8%A5%E0%B8%98%E0%B8%A3%E0%B8%A3%E0%B8%A1%E0%B8%94%E0%B8%B2_(%E0%B8%9B%E0%B8%A3%E0%B8%B0%E0%B9%80%E0%B8%97%E0%B8%A8%E0%B9%84%E0%B8%97%E0%B8%A2).)

ศรียรรณา, ลมัย. "ปัจจัยที่มีผลต่อการจัดเก็บภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามแบบ ภ.ง.ด.90 และตามแบบ ภ.ง.ด.91." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ ภาควิชาเศรษฐศาสตร์ มหาวิทยาลัยรามคำแหง, 2555.

สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ. สถานการณ์ความยากจนและความเหลื่อมล้ำของประเทศไทยปี 2553. กันยายน 2554 ed. กรุงเทพมหานคร: สำนักพัฒนาฐานข้อมูลและตัวชี้วัดภาวะสังคม สำนักงานคณะกรรมการพัฒนาการเศรษฐกิจและสังคมแห่งชาติ 2554.

สุนทรธรรม, จินตนา. ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา. เชียงใหม่: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยเชียงใหม่, 2529.

สุระโคตร, ราตรี. "ความต้องการชำระภาษีของผู้มีหน้าที่เสียภาษีในเขตเทศบาลตำบลบางผึ้ง อำเภอบางปะกง จังหวัดฉะเชิงเทรา." วิทยานิพนธ์ปริญญาโทบริหารธุรกิจ สาขารัฐประศาสนศาสตร์ มหาวิทยาลัยราชภัฏวไลยอลงกรณ์ ในพระบรมราชูปถัมภ์, 2555.

เอี่ยมกุลวัฒน์, ชัยรัตน์. "เศรษฐศาสตร์สาธารณะ." กรุงเทพมหานคร: สำนักพิมพ์มหาวิทยาลัยสุโขทัยธรรมมาธิราช, 2546.

ภาษาอังกฤษ

Ahuja, SP. "Tax Burden in Different States: A Comparison." *Economic and Political Weekly*, (1966): 507-510.

- Chu, K.Y., H.Davoodi, and S. Gupta. *Income Distribution and Tax and Government Social Spending Policies in Developing Countries*: IMF, 2000.
- Fallan, Lars. "Gender, Exposure to Tax Knowledge, and Test Performance." In *The 9th Annual Congress of the European Accounting Association*. Bergen, 1996.
- Fallan, Lars. "Gender, Exposure to Tax Knowledge, and Attitudes Towards Taxation ; an Experimental Approach." *Journal of Business Ethics* 18 (1999): 173 – 184
- Gouveia, M. and Strauss, R.P. "Effective Federal Individual Income Tax Function : An Exploratory Empirical Analysis." *National Tax Journal* 47, (1990): 317 - 339.
- Jackson, B.R., and Milliron, VC. "Tax Compliance Research ; Findings Problem and Prospects." *Journal of Accounting Literature* 5, (1986): 125 – 165
- M, Jeffrey. *Introductory Econometrics*. Fourth Edition ed. Canada, 2006.
- Poterba, J.M. "Income Inequality and Income Taxation." *Journal of policy Modeling* 29 (2007): 623 – 633.
- Richardson, M., and Sawyer, A.J. "A Taxonomy of the Tax Compliance Literature : Further Findings, Problems and Prospects." 16, 137 – 320 *Australian Tax Forum*, 2001.
- Seidl, Christian. "The over – Generous Boon: Tax Splitting in Germany." *Journal of Economics, Suppl.* 9, (2002): 241 – 260
- Tanzi, Vito. "Measuring the Sensitivity of the Federal Income Tax from Cross-Section Data: A New Approach." *The Review of Economics and Statistics*, (1969): 206-209.

ภาคผนวก

จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย
CHULALONGKORN UNIVERSITY

ภาคผนวก ก

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นภาษีทางตรงที่จัดเก็บจากบุคคลทั่วไปหรือหน่วยงานภาษีที่มีลักษณะพิเศษ ตามที่กฎหมายกำหนดและมีรายได้เกิดขึ้นตามเกณฑ์ที่กำหนด โดยปกติจะจัดเก็บเป็นรายปี และรายได้ที่เกิดขึ้นในปีใดๆ ผู้มีรายได้มีหน้าที่ต้องนำไปแสดงรายการตนเองตามแบบแสดงรายการภาษีที่กำหนด ภายในเดือนมกราคมถึงมีนาคมของปีถัดไป สำหรับผู้มีเงินได้บางกรณีกฎหมายยังกำหนดให้ยื่นแบบฯ เสียภาษีตอนครึ่งปี สำหรับรายได้ ที่เกิดขึ้นจริงในช่วงครึ่งปีแรก เพื่อเป็นการบรรเทาภาระภาษีที่ต้องชำระและเงินได้บางกรณี กฎหมายกำหนดให้ ผู้จ่ายทำหน้าที่หักภาษี ณ ที่จ่าย จากเงินได้ที่จ่ายบางส่วน เพื่อให้มีการทยอยชำระภาษีขณะที่มีเงินได้เกิดขึ้นอีกด้วย

1.1 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา ได้แก่ ผู้ที่มีเงินได้เกิดขึ้นระหว่างปีที่ผ่านมาโดยมีสถานะดังนี้

1) บุคคลธรรมดา ได้แก่บุคคลโดยสภาพ คือมีสภาพเป็นบุคคลเริ่มตั้งแต่เมื่อคลอดและอยู่รอดเป็นทารก ไม่ว่าบุคคลนั้นจะเป็นผู้เยาว์ ผู้ที่ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถหรือเสมือนไร้ความสามารถ จะมีถิ่นที่อยู่ในประเทศหรือต่างประเทศก็ตาม หากบุคคลดังกล่าวมีเงินได้ประเภทต่างๆตามที่ประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ต้องเสียภาษีเงินได้

กรณีผู้มีเงินได้พึงประเมินเป็นผู้เยาว์ คนไร้ความสามารถ คนเสมือนไร้ความสามารถหรือผู้อยู่ต่างประเทศ ให้ผู้แทนโดยชอบธรรม ผู้อนุบาล ผู้พิทักษ์ หรือผู้จัดการกิจการอันก่อให้เกิดเงินได้พึงประเมินเป็นผู้ยื่นแบบแสดงรายการภาษีเงินได้และเสียภาษีแทนผู้มีเงินได้นั้น

2) ห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มิใช่นิติบุคคล ห้างหุ้นส่วนสามัญนั้นต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ประมวลกฎหมายแพ่งและพาณิชย์ กล่าวคือการจัดตั้งห้างหุ้นส่วนสามัญต้องประกอบด้วยหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

- มีบุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไป
- ตกลงเข้าเป็นหุ้นส่วนโดยปฏิบัติถูกต้องตามกฎหมายเรื่องสัญญา
- นำทุนมาลงเพื่อประสงค์จะหากำไรมาแบ่งกัน
- เพื่อทำกิจการอย่างใดอย่างหนึ่งที่ไม่ต้องห้ามตามกฎหมายและไม่ขัดต่อศีลธรรมอันดีของประชาชน

- รวมกันทำกิจกรรมและแบ่งกำไรกัน

ห้างหุ้นส่วนสามัญดังกล่าวคือห้างหุ้นส่วนสามัญที่ไม่จดทะเบียนเป็นนิติบุคคลและไม่ใช้ห้างหุ้นส่วนจำกัด ถ้ามีเงินได้ในรอบปีภาษีเกิน 30,000 บาทต้องเสียภาษี โดยให้ผู้จัดการเป็นผู้ยื่นแบบแสดงรายการเสียภาษีและชำระภาษี

สำหรับคณะบุคคลหมายถึงการที่บุคคลตั้งแต่ 2 คนขึ้นไปร่วมกันดำเนินกิจการใดๆ แม้มิได้มุ่งหวังกำไร แต่ถ้ามีเงินได้เกิน 30,000 บาทในรอบปีภาษีก็ต้องเสียภาษีเงินได้เช่นเดียวกัน

3) กองมรดกที่ยังไม่ได้แบ่ง กองมรดกมิใช่นิติบุคคลและมีใช้บุคคลธรรมดา เพราะเจ้าของมรดกตายไปแล้ว ทรัพย์สินของกองมรดกอาจจะเกิดดอกผลเป็นเงินได้ เช่นค่าเช่า ดอกเบี้ย เป็นต้น กองมรดกบางรายต้องใช้เวลาหลายปีกว่าจะแบ่งกันเสร็จ หากไม่เก็บภาษีรัฐยอมเสียรายได้ส่วนนี้ไป ผู้มีหน้าที่ดำเนินการเสียภาษีคือผู้จัดการมรดกหรือทายาท หรือ ผู้ควบคุมทรัพย์สินมรดกแล้วแต่กรณี ทั้งนี้ ถ้ากองมรดกมีเงินได้เกิน 30,000 บาทในรอบปีภาษี

4) ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษี ผู้ถึงแก่ความตายระหว่างปีภาษีมีหน้าที่ต้องเสียภาษีอย่างบุคคลธรรมดา เงินได้ที่ผู้ตายได้รับก่อนหรือหลังการตายต้องนำมาเสียภาษีเงินได้ด้วย โดยให้ผู้จัดการหรือทายาท หรือผู้ครอบครองทรัพย์สินมรดกเป็นผู้ยื่นรายการการเสียภาษี ทั้งนี้ ถ้ามีเงินได้เกิน 50,000 บาทในรอบปีภาษี

1.2 ผู้มีหน้าที่เสียภาษีและความสัมพันธ์กับรัฐ

ผู้มีหน้าที่เสียภาษีดังกล่าวมาแล้วทั้ง 4 ประเภทจะเสียภาษีเงินได้ต่อเมื่อมีความสัมพันธ์กับรัฐตามหลักแหล่งเงินได้หรือหลักถิ่นที่อยู่ ดังนี้

1. หลักแหล่งเงินได้ ในกรณีผู้มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้ว ไม่ว่าจะอยู่ในประเทศไทยหรือไม่ก็ตาม ถ้ามีเงินได้เนื่องจาก

- มีหน้าที่การงานหรือกิจการในประเทศไทย หรือ
- กิจการของนายจ้างในประเทศไทย หรือ
- มีทรัพย์สินอยู่ในประเทศไทย

ผู้มีเงินได้ดังกล่าวกรณีใดกรณีหนึ่งมีหน้าที่ต้องเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร ไม่ว่าจะเงินนั้นจะจ่ายในหรือนอกประเทศก็ตาม เงินได้ส่วนนี้เรียกว่าแหล่งเงินได้เกิดในประเทศไทย

2. หลักถิ่นที่อยู่ ในกรณีที่ผู้มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีที่ล่วงมาแล้วจะเสียภาษีก็ต่อเมื่อมีแหล่งที่อยู่ในประเทศไทย กล่าวคือ เป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทยชั่วระยะเวลาหนึ่งหรือหลายระยะเวลาด้วยกัน ทั้งหมดในปีภาษีไม่น้อยกว่า 180 วัน และมีเงินได้เนื่องจาก

- ก. มีหน้าที่การงานหรือกิจการในต่างประเทศ หรือ
- ข. มีทรัพย์สินในต่างประเทศ และ
- ค. นำเงินได้นั้นเข้ามาในประเทศไทย

เงินได้ในส่วนนี้เรียกว่าเงินได้จากนอกประเทศ เมื่อนำเข้ามาในประเทศไทยผู้มีเงินได้ต้องเสียภาษีเงินได้ตามประมวลรัษฎากร แต่ถ้าไม่นำเงินเข้าประเทศไม่ต้องเสียภาษี

1.3 บุคคลที่ได้รับการยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา

บุคคลที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาเป็นไปตามพระราชกฤษฎีกาฉบับต่างๆที่ออกตามมาตรา 3 แห่งประมวลรัษฎากร ได้แก่บุคคลต่อไปนี้

1. บุคคลตามข้อผูกพันที่ประเทศไทยมีอยู่ตามสัญญาว่าด้วยความร่วมมือทางเศรษฐกิจหรือทางเทคนิคระหว่างรัฐบาลไทยกับรัฐบาลต่างประเทศ ตามพระราชกฤษฎีกาฉบับที่ 9 พ.ศ. 2499 มาตรา 3
2. เจ้าหน้าที่หรือผู้เชี่ยวชาญขององค์การสหประชาชาติ ทบวงชำนาญพิเศษขององค์การสหประชาชาติซึ่งปฏิบัติหน้าที่อยู่ประเทศไทย ในเมื่อประเทศไทยมีข้อผูกพันให้ยกเว้นภาษีตามอนุสัญญาหรือความตกลง ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2500 มาตรา 4(1)
3. บุคคลในคณะทูต บุคคลในคณะกงสุล และบุคคลที่ถือว่าอยู่ในคณะทูตตามความตกลงนี้ ทั้งนี้ให้เป็นไปตามหลักถ้อยที่ถ้อยปฏิบัติต่อกัน ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 10 พ.ศ. 2500 มาตรา 4(2)
4. บุคคลตามสัญญาว่าด้วยการยกเว้นการเก็บภาษีซ้อนที่รัฐบาลไทยได้ทำไว้หรือจะทำได้ทำกับรัฐบาลต่างประเทศ ตามพระราชกฤษฎีกา ฉบับที่ 18 พ.ศ. 2505 มาตรา 3
5. บุคคลตามที่กำหนดไว้ในความตกลงระหว่างรัฐบาลไทยกับองค์การรัฐมนตรีศึกษาแห่งเอเชียตะวันออกเฉียงใต้เกี่ยวกับสำนักงานใหญ่ขององค์การดังกล่าว ตามประกาศของคณะปฏิวัติฉบับที่ 17 ลงวันที่ 12 มกราคม พ.ศ. 2515 ซึ่งได้แก่
  - ผู้อำนวยการซีเมสหรือพนักงานใดๆซึ่งได้รับตำแหน่งให้ทำการแทนผู้อำนวยการซีเมส
  - พนักงานระหว่างประเทศซึ่งมีชื่อส่งมาได้รับความเห็นชอบจากเจ้าหน้าที่ของไทยที่เหมาะสมแล้ว โดยได้รับยกเว้นภาษีทางตรงทั้งปวงสำหรับเงินเดือนและรายได้ซึ่งองค์การได้จ่ายให้

- ผู้เชี่ยวชาญและที่ปรึกษานอกจากพนักงานซีเมส ผู้ปฏิบัติหน้าที่เพื่อซีเมส
  6. บุคคล คณะบุคคล องค์กร หรือกิจการต่างๆ เฉพาะส่วนที่ดำเนินการเกี่ยวกับการจัดหาเงินและนำส่งให้คณะกรรมการจัดหาเงินเพื่อฉลองยี่สิบห้าพุทธศตวรรษโดยตรง ตามพระราชฎีกา ฉบับที่ 8 พ.ศ. 2499 มาตรา 3
  7. ผู้มีเงินได้จากการเป็นสมาชิกสหกรณ์เฉพาะส่วนที่เป็นเงินปันผลหรือเงินเฉลี่ยคืน ตามพระราชฎีกา ฉบับที่ 40 พ.ศ. 2515 มาตรา 3
  8. บุคคล คณะบุคคลหรือองค์กรต่างๆ เฉพาะเงินได้ที่ได้จากกิจการที่ดำเนินการจัดหาเงิน นำส่งให้คณะกรรมการอำนวยการบูรณปฏิสังขรณ์องค์พระธาตุพนมโดยตรง และการดำเนินการนั้นได้รับอนุญาตจากอธิบดีกรมสรรพากรหรือผู้ซึ่งอธิบดีกรมสรรพากรมอบหมายแล้ว ตามพระราชฎีกา ฉบับที่ 61 พ.ศ. 2519 มาตรา 3
  9. บุคคล คณะบุคคล หรือองค์กรต่างๆ เฉพาะเงินที่ได้จากกิจการที่ดำเนินการจัดหาเงิน นำส่งให้คณะกรรมการดำเนินการจัดสร้างโรงพยาบาลสมเด็จพระยุพราชโดยตรง ตามพระราชฎีกา ฉบับที่ 68 พ.ศ. 2520 มาตรา 2
  10. เจ้าของสวนยางผู้ได้รับเงินสงเคราะห์การทำสวนยาง ตามพระราชบัญญัติกองทุนสงเคราะห์ การทำสวนยาง พ.ศ. 2503 มาตรา 23

1.4 เงินได้พึงประเมิน

เงินได้ของบุคคลมีต่างกัน บางคนมีเงินได้จากค่าจ้างแรงงาน มีรายรับเป็นเดือน บางคนค้าขาย บางคนเป็นนายหน้าขายที่ดิน บางคนเป็นแพทย์มีเงินได้จากการรักษาคนไข้ อาชีพในสังคมมีต่างกันไปมากมาย ประมวลรัษฎากรจึงจัดประเภทเงินได้ไว้เพื่อความชัดเจนและกำหนดค่าใช้จ่ายให้แตกต่างกันออกไปตามความเหมาะสม

เงินได้พึงประเมิน หมายความว่าเงินได้อันเข้าลักษณะพึงเสียภาษีเงินได้บุคคลธรรมดา เงินได้ที่กล่าวนี้ให้ความหมายรวมตลอดถึงทรัพย์สินหรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้รับ ซึ่งอาจคิดคำนวณได้เป็นเงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้อื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่างๆ และเครดิตภาษีด้วย (มาตรา 39)

จากความหมายดังกล่าวเงินได้พึงประเมิน ได้แก่

1. เงิน หมายถึงตัวเงิน เช่น ค่าจ้างที่นายจ้างจ่ายให้แก่ลูกจ้างเป็นรายวัน หรือเงินเดือนของพนักงาน ค่าเช่าบ้าน เงินจากการขายสินค้า และตราสารที่มีค่าเสมือนเงินสด เป็นต้น

2. ทรัพย์สิน หมายถึงทรัพย์สินที่ได้มาในระหว่างปีภาษี ไม่ใช่ทรัพย์สินที่มีอยู่แล้ว เช่น เงินปันผลที่บริษัทจ่ายให้แก่ผู้ถือหุ้น แต่จ่ายเป็นหุ้นให้แทนเงินปันผล หุ้นนี้เรียกว่า *หุ้นปันผล* ถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมิน โดยถือว่าหุ้นเป็นทรัพย์สินอย่างหนึ่ง ตัวอย่างเช่น นาย ก รับจ้างสีข้าวโดยได้ปลายข้าวและรำเป็นค่าจ้าง ดังนี้ปลายข้าวและรำข้าวถือเป็นทรัพย์สินแทนตัวเงิน

3. ประโยชน์ที่ได้รับซึ่งอาจคำนวณได้เป็นเงิน เช่น การที่ลูกจ้างของบริษัทได้สิทธิอาศัยอยู่ในบ้านพักของบริษัทโดยไม่เสียค่าเช่า โดยคำนวณว่าถ้าลูกจ้างนั้นเข้าอยู่จะต้องเสียค่าเช่าเท่าใด ถือเป็นประโยชน์ซึ่งคำนวณเป็นเงินได้ ต้องถือว่าลูกจ้างมีเงินได้พึงประเมิน

4. เงินค่าภาษีอากรที่ผู้จ่ายเงินหรือผู้ยื่นออกแทนให้สำหรับเงินได้ประเภทต่างๆ (มาตรา 40) การจ้างบุคคลผู้ชำนาญการบางระดับผู้จ้างอาจให้สิทธิพิเศษ เช่น เงินเดือนและออกภาษีแทนให้ด้วย เงินค่าภาษีที่ผู้จ้างออกให้แทนนี้ถือเป็นเงินได้พึงประเมินเช่นเดียวกับเงินเดือนที่ผู้จ้างออกให้

5. เครดิตภาษี (มาตรา 47 ทวิ) หรือเครดิตเงินปันผล หรือเครดิตภาษีเงินส่วยแบ่งกำไร หมายถึงสิทธิการได้รับคืนเงินภาษีที่ถูกหักไว้ ณ ที่จ่ายหรือชำระไว้แล้วบางส่วน เนื่องจากมีเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 ตามมาตรา 40(4) คือเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร การจะได้รับเครดิตภาษีมีหลักเกณฑ์ต่อไปนี้

5.1 ต้องเป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีและมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย

5.2 ได้รับเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรจากบริษัทจำกัดหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย

5.3 ได้รับคืนในอัตรา 3 ใน 7 ส่วนของเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไร

5.4 เครดิตภาษีที่ได้รับคืนถือเป็นเงินได้พึงประเมิน ต้องนำรวมคำนวณภาษีด้วย

1.4.1 ประเภทของเงินได้พึงประเมิน ONGKORN UNIVERSITY

เงินได้พึงประเมินมี 8 ประเภท ตามประมวลรัษฎากรมาตรา 40 (1) ถึง (8) ดังนี้

ประเภทที่ 1 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(1) : เงินได้ประเภทที่ 1 ได้แก่ เงินได้เนื่องจากการจ้างแรงงานไม่ว่าจะเป็นเงินเดือน ค่าจ้าง เบี้ยเลี้ยง โบนัส เบี้ยหวัด บำนาญ เงินค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่อาศัยในบ้านที่นายจ้างจัดให้โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า เงินที่นายจ้างชำระหนี้ใดๆซึ่งลูกหนี้มีหน้าที่ต้องชำระและเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใดๆบรรดาที่ได้มาเนื่องจากการจ้างแรงงาน

ประเภทที่ 2 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2) : เงินได้ประเภทที่ 2 ได้แก่ เงินได้จากหน้าที่หรือตำแหน่งที่ทำ หรือจากการรับทำงาน ไม่ว่าจะเป็นการธรรมเนียม ค่านายหน้า ค่าส่วนลด เงินอุดหนุนในการงานที่ทำเบี้ยประชุม โบนัส ค่าเช่าบ้าน เงินที่คำนวณได้จากมูลค่าของการได้อยู่บ้านที่ผู้จ่ายเงินได้ให้โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า เงินที่ผู้จ่าย เงินได้ชำระหนี้ใดๆซึ่งผู้มีเงินได้มีหน้าที่ต้องชำระ

และเงิน ทรัพย์สิน หรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้ เนื่องจากหน้าที่ หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ นั้น ไม่ว่าจะหน้าที่หรือตำแหน่งงาน หรืองานที่รับทำนั้น จะเป็นการประจำหรือชั่วคราว เช่น เงินค่านายหน้า ค่าตัวแทนจากการขายสินค้าหรือหาประกันชีวิต หาประกันภัย เหล่านี้เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(2)

เงินได้ที่ได้รับเนื่องจากตำแหน่ง เช่น เงินโบนัสที่นายจ้างจ่ายให้แก่หัวหน้าคนงานคนละ 4 เท่าของค่าจ้างรายเดือน แต่พนักงานธรรมดาไม่มีสิทธิได้รับโบนัส หรือเงินบำเหน็จที่จ่ายให้แก่กรรมการบริหารบริษัทซึ่งกรรมการนั้นเป็นบุคคลภายนอก เป็นต้น

การรับทำงานให้ก็คือการรับจ้างทำของ ซึ่งต่างจากค่าจ้างแรงงาน มีข้อแตกต่างพอสรุป ได้ดังนี้

- (1) การรับจ้างทำของคำนึงถึงผลสำเร็จของงานเป็นสำคัญ การจ้างงานไม่คำนึงถึงผลสำเร็จของงาน
- (2) การรับจ้างทำของนั้นผู้รับจ้างมีอิสระในการทำงาน แต่การจ้างงานผู้รับจ้างไม่มีอิสระในการทำงาน
- (3) ผู้จ้างให้ทำของไม่ต้องรับผิดชอบร่วมกับผู้รับจ้างทำของเมื่อเกิดความผิดในการละเมิดของลูกจ้าง แต่การจ้างแรงงานนั้นผู้จ้างต้องรับผิดชอบร่วมกับลูกจ้างเมื่อลูกจ้างได้ปฏิบัติตามคำสั่งของนายจ้างหรือปฏิบัติไปตามทางการที่จ้าง

การปฏิบัติหน้าที่ประจำของแพทย์ประจำโรงพยาบาลของรัฐในการรักษาผู้ป่วยซึ่งเป็นพนักงานและลูกจ้างของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ ณ สถานพยาบาลของการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ เงินที่ได้รับจากการไฟฟ้าฝ่ายผลิตฯ นี้เข้าลักษณะเป็นเงินทรัพย์สินหรือประโยชน์ใดๆ บรรดาที่ได้เนื่องจากหน้าที่หรือตำแหน่งงานที่ทำ หรือจากการรับทำงานให้ ไม่ว่าจะตำแหน่งงานที่รับทำนั้นจะเป็นการประจำหรือชั่วคราว

การที่ลูกจ้างพักอาศัยอยู่ในบ้านพักของนายจ้าง การคำนวณมูลค่าของประโยชน์ที่ได้รับจากการได้อยู่อาศัยในบ้านพักของนายจ้างโดยไม่เสียค่าเช่า ทั้งกรณีที่อยู่เป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 และประเภทที่ 2 มีหลักปฏิบัติดังนี้

- (1) ถ้าลูกจ้างมิได้เป็นข้าราชการให้คำนวณค่าของประโยชน์เพิ่มในอัตราร้อยละ 20 ของเงินเดือนหรือค่าจ้าง รวมทั้งเงินเพิ่มต่างๆตลอดปี แต่ไม่รวมโบนัสที่จ่ายให้เป็นรายปี

กรณีถ้าลูกจ้างหลายคนได้รับประโยชน์เพิ่มร่วมกัน เช่น พักอาศัยในบ้านพักของนายจ้างร่วมกันหลายคน ให้คำนวณประโยชน์เพิ่มในอัตราร้อยละ 20 ของเงินเดือนหรือค่าจ้างของแต่ละคน

- (2) ถ้าลูกจ้างเช่าบ้านอยู่และนายจ้างออกค่าเช่าให้ ให้คำนวณมูลค่าประโยชน์เพิ่มเป็นเงินได้พึงประเมินตามจำนวนค่าเช่าที่นายจ้างจ่ายให้จริง แต่ไม่รวมโบนัสที่จ่ายให้เป็นรายปี

กรณีลูกจ้างหลายคนเช่าบ้านอยู่ร่วมกันและนายจ้างออกค่าเช่าให้ ให้เฉลี่ยค่าเช่านั้นตามส่วนเฉลี่ยของเงินเดือนหรือค่าจ้างรวมทั้งเงินเพิ่มตลอดปี แต่ไม่รวมโบนัสที่จ่ายให้เป็นรายปี

ประเภทที่ 3 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) : เงินได้ประเภทที่ 3 ได้แก่ ค่าแห่งกัญติวิมล ค่าแห่งลิขสิทธิ์หรือสิทธิอย่างอื่น เงินปีหรือเงินได้อันลักษณะเป็นเงินรายปีอันได้มาจากพินัยกรรม นิติ

กรรมอย่างอื่น หรือตามคำพิพากษาของศาล เงินได้ประเภทนี้เป็นเงินได้จากทรัพย์สินทางปัญญา ได้แก่ ลิขสิทธิ์ สิทธิบัตร เครื่องหมายการค้า ซึ่งโอนขายหรืออนุญาตให้ผู้อื่นใช้สิทธิดังกล่าว และได้เงินมาเป็นเงินให้แก่เจ้าของสิทธินั้นๆ เช่น นายหนึ่งประดิษฐ์รถอีแต่นชนิดอเนกประสงค์ได้และได้จดทะเบียนสิทธิบัตรไว้ แล้วได้ขายสิทธิบัตรนี้ให้แก่บริษัทโรงงานแห่งหนึ่งเป็นเงินหนึ่งล้านบาท เงินหนึ่งล้านบาทนี้เป็นเงินพึงได้ประเมินตามมาตรา 40(3)

เงินค่าธรรมเนียมในการอนุญาตให้ใช้เครื่องหมายการค้าเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) เงินค่าตอบแทนที่ได้รับจากการโอนสิทธิประทานบัตรเหมืองแร่เป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(3) เพราะเป็นเงินค่าสิทธิอย่างหนึ่ง แต่ถ้าให้ผู้อื่นทำเหมืองแร่ในประทานบัตรของตน โดยให้เขาแบ่งแร่ที่ผลิตได้แต่ละเดือนให้ตน เช่นนี้ถือเป็นการให้เช่าทรัพย์สิน โดยถือว่าแร่ที่แบ่งให้เป็นค่าเช่าเมื่อตนขายแร่ดังกล่าวไป เงินได้จากการขายแร่จึงเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5)(ก) โดยถือเป็นเงินได้จากการให้เช่าทรัพย์สิน

ประเภทที่ 4 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(4) : เงินได้ประเภทที่ 4 ได้แก่ ดอกเบี้ยและเงินปันผลต่างๆดังนี้

- (ก) ดอกเบี้ยพันธบัตร ดอกเบี้ยเงินฝาก ดอกเบี้ยหุ้นกู้ ดอกเบี้ยตัวเงิน ดอกเบี้ยเงินกู้ ไม่ว่าจะมีส่วนหักประกันหรือไม่ ฯลฯ
- (ข) เงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไร หรือประโยชน์อย่างอื่นที่ได้จากบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล กองทุนรวม หรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเงิน เพื่อส่งเสริมการเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม ฯลฯ
- (ค) เงินโบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้น หรือผู้เป็นหุ้นส่วนในบริษัท หรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคล
- (ง) เงินลดทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลเฉพาะส่วนที่จ่ายไม่เกินกว่ากำไร และเงินที่กันไว้รวมกัน
- (จ) เงินเพิ่มทุนของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลซึ่งตั้งจากกำไรที่ได้มา
- (ฉ) ผลประโยชน์ที่ได้จากการที่บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลควบเข้ากัน หรือรับช่วงกัน หรือเลิกกัน ซึ่งตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าเงินทุน
- (ช) ผลประโยชน์ที่ได้จากการโอนหุ้น หุ้นกู้ พันธบัตร หรือโอนการเป็นหุ้นส่วน ทั้งนี้เฉพาะที่ตีราคาเป็นเงินได้เกินกว่าที่ลงทุน

ถ้าเป็นผลประโยชน์ที่ได้จากการผ่อนส่งสินค้า ค่าเช่าซื้อ หรือชำระราคาสินค้าเกินกว่ากำหนดไม่ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามนี้ แต่ถือเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8)

ประเภทที่ 5 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(5) : เงินได้ประเภทที่ 5 ได้แก่ เงินหรือผลประโยชน์อย่างอื่นเนื่องจาก

- (ก) การให้เช่าทรัพย์สิน ถ้าผู้มีเงินได้ประเมินเองต่ำไป เจ้าพนักงานมีอำนาจประเมินใหม่ตามจำนวนที่ทรัพย์สินนั้นสมควรจะให้เช่าได้ตามปกติ
- (ข) การผิดสัญญาเช่าทรัพย์สิน
- (ค) การผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับคืนทรัพย์สินที่ซื้อมานั้นโดยไม่ต้องคืนเงินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว ให้ถือว่าเงินหรือผลประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้วนั้นเป็นเงินได้พึงประเมินของปีที่ผิดสัญญา

กรณีผู้เป็นเจ้าของที่ดินทำสัญญาให้ผู้อื่นปลูกสร้างอาคารหรือโรงเรือนบนที่ดินของตน โดยผู้ปลูกสร้างยกกรรมสิทธิ์ในอาคารหรือโรงเรือนดังกล่าวให้เพื่อแลกเปลี่ยนกับการที่ผู้ปลูกสร้างได้รับสิทธิในการเช่า หรือให้ผู้อื่นเช่าช่วง ถือว่ามูลค่าของอาคารหรือโรงเรือนนั้นเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5 เนื่องจากการให้เช่าทรัพย์สินของผู้เป็นเจ้าของที่ดินนั้นด้วย การคำนวณมูลค่าของอาคารหรือโรงเรือนนี้ให้ถือเอาราคาทุนที่แท้จริงของอาคารหรือโรงเรือนดังกล่าวในวันที่ได้รับกรรมสิทธิ์มาคำนวณมูลค่าตามอัตราร้อยละของจำนวนปีแห่งอายุการเช่าในตารางที่ ก-1

ตารางที่ ก-1 การคำนวณมูลค่าของอาคารหรือโรงเรือนในวันที่ได้รับกรรมสิทธิ์มาคำนวณมูลค่าตามอัตราร้อยละของจำนวนปีแห่งอายุการเช่า

จำนวนปีแห่งอายุการเช่า	อัตราร้อยละของมูลค่าอาคาร	จำนวนปีแห่งอายุการเช่า	อัตราร้อยละของมูลค่าอาคาร
1	95.0	11	56.9
2	90.0	12	54.0
3	85.7	13	51.3
4	81.4	14	48.8
5	77.4	15	46.4
6	73.5	16	44.0
7	69.8	17	41.8
8	66.3	18	39.7
9	63.0	19	37.7
10	59.9	20 ปีขึ้นไป	35.8

ประเภทที่ 6 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(6) : เงินได้ประเภทที่ 6 ได้แก่เงินได้จากการประกอบอาชีพอิสระ ปัจจุบันประมวลรัษฎากรกำหนดไว้ 6 อาชีพด้วยกัน ดังนี้

- (ก) วิชากฎหมาย ได้แก่อาชีพทนายความรับว่าความปรึกษาคดีต่างๆแต่มิใช่นิติกรตามบริษัทหรือหน่วยงานราชการที่มีเงินได้เป็นรายเดือน

- (ข) การประกอบโรคศิลป์ ได้แก่แพทย์ที่รักษาทั่วไปหรือเปิดคลินิกโดยมิได้มีเตียงสำหรับผู้ป่วยไว้รักษาค้างคืน แต่มิใช่แพทย์ที่ทำงานในโรงพยาบาลที่มีเงินได้เป็นรายเดือน
- (ค) การวิศวกรรม ได้แก่วิศวกรที่ตั้งสำนักงานอิสระรับปรึกษาและคำนวณโครงสร้างอาคารหรือสิ่งก่อสร้าง แต่มิใช่วิศวกรที่ทำงานในบริษัทมีเงินได้เป็นรายเดือน
- (ง) การสถาปัตยกรรม ได้แก่สถาปนิกที่ทำงานเป็นอิสระ มีเงินได้จากการรับปรึกษาออกแบบสิ่งปลูกสร้างต่างๆ แต่มิใช่สถาปนิกที่รับจ้างควบคุมการก่อสร้างหรือรับเงินเดือนจากบริษัท
- (จ) การบัญชี ได้แก่ผู้ตรวจสอบบัญชีที่เปิดสำนักงานรับตรวจสอบบัญชี แต่มิใช่ผู้ตรวจสอบบัญชีที่รับเงินเป็นรายเดือนเป็นประจำหรือรับบริการอย่างอื่น เช่น รับจดทะเบียนบริษัท รับยื่นแบบเสียภาษีแทนผู้อื่น
- (ฉ) การประณีตศิลปกรรม ได้แก่อาชีพมัณฑนศิลป์ รับออกแบบตกแต่งภายในอาคาร แต่มิใช่รับดำเนินการตกแต่งภายในโดยตรง

กล่าวโดยสรุป ผู้ที่ถือว่าประกอบอาชีพอิสระจะต้องมีสำนักงานของตนเองเป็นการส่วนตัว มิใช่เป็นลูกจ้างหรือพนักงานของบริษัท ราชการ รัฐวิสาหกิจ หรือองค์การธุรกิจใดๆ

ประเภทที่ 7 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(7) : เงินได้ประเภทที่ 7 ได้แก่ เงินได้จากการรับเหมาที่ผู้รับเหมาต้องลงทุนด้วยการจัดหาสัมภาระในส่วนสำคัญนอกจากเครื่องมือ เช่น รับเหมาก่อสร้างทั้งของและทั้งค่าแรง หากรับเหมาเฉพาะค่าแรงงานไม่เป็นตามมาตรา 40(7)

ผู้รับเหมาก่อสร้างตึกในที่ดินของนายหนึ่งแล้ว ผู้รับเหมาขมกรรมสิทธิ์ในตึกนั้นให้นายหนึ่งโดยผู้รับเหมาได้รับสิทธิเช่าตึกแกวนั้น สิบปีต่อมา ผู้รับเหมาได้ออนสิทธิการเช่าให้แก่ผู้อื่นโดยได้ค่าตอบแทน เงินค่าตอบแทนที่ผู้รับเหมาได้รับมานี้กรมสรรพากรถือว่าเป็นเงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(7) คือเงินได้จากการรับเหมา

ประเภทที่ 8 เงินได้พึงประเมินตามมาตรา 40(8) : เงินได้ประเภทที่ 8 ได้แก่ เงินได้จากธุรกิจพาณิชย์ การเกษตร การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือการอื่นใดนอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 40(1) ถึง 40(7) ถือเป็นเงินได้ครอบจักรวาล คือถ้าไม่เข้าตามประเภทที่ 1-7 แล้วต้องเข้าข้อนี้หมด

1.4.2 เงินได้พึงประเมินที่กฎหมายกำหนดไว้เป็นพิเศษ

นอกจากเงินได้พึงประเมินทั้ง 8 ประเภทตามมาตรา 40(1) ถึงมาตรา 40(8) แล้ว ประมวลรัษฎากรยังกำหนดเงินได้ไว้เป็นพิเศษอีกหนึ่งประเภท ซึ่งมาตรา 40 ทวิ บัญญัติไว้ว่า ผู้ใด ส่งสินค้าออกไปต่างประเทศ ให้แก่หรือตามคำสั่งของสำนักงานใหญ่ สาขา ตัวแทน นายจ้าง หรือลูกจ้าง

ให้ถือว่าการที่ได้ส่งสินค้าไปนั้นเป็นการขายในประเทศด้วย และให้ถือราคาสินค้าตามราคาตลาดในวันที่ส่งไปเป็นเงินได้พึงประเมินในปีที่ส่งไปนั้น

ความในวรรคก่อนมิให้ใช้บังคับในกรณีที่สินค้านั้นเป็น

- ของที่ส่งไปเป็นตัวอย่างหรือเพื่อการวิจัยโดยเฉพาะ
- ของผ่านแดน
- ของนำเข้ามาในราชอาณาจักรแล้วส่งกลับออกไปให้ผู้ส่งเข้ามาภายในหนึ่งปีนับตั้งแต่วันที่สินค้านั้นเข้ามาในราชอาณาจักร
- ของที่ส่งออกไปนอกราชอาณาจักรแล้วส่งกลับคืนเข้ามาให้ผู้ส่งในราชอาณาจักรภายในหนึ่งปีนับแต่วันที่ส่งสินค้าออกไปนอกราชอาณาจักร

ข้อสังเกต

การทราบว่าเป็นเงินได้พึงประเมินประเภทใดใน 8 ประเภทนี้มีความจำเป็นมากเพราะเหตุผลดังนี้

1. เงินได้พึงประเมินแต่ละประเภทนั้นกฎหมายให้หักค่าใช้จ่ายได้ไม่เท่ากัน
2. เงินได้บางประเภทผู้มีเงินได้ต้องเสียภาษีปีละ 2 ครั้ง ได้แก่ เงินได้ตามมาตรา 40(5) (6) (7) และ (8) ต้องเสียภาษีปีละ 2 ครั้ง ถ้าไม่รวมเสียปีละครั้งจะต้องเสียค่าปรับและเงินเพิ่มตามกฎหมายโดยใช่เหตุ
3. ประเภทของเงินได้พึงประเมินนี้ยังนำไปใช้กับเงินได้นิติบุคคลด้วย เช่น ในกรณีของบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลตามกฎหมายต่างประเทศ แต่มีเงินได้ในประเทศไทย ทั้งๆที่มีได้ประกอบกิจการในประเทศไทย ซึ่งอาจเป็นเงินที่จ่ายจากหรือในประเทศไทยก็ได้ ถ้าเงินได้นั้นเข้าประเภทตามมาตรา 40(2) (3) (4) (5) และ (6) บริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลต้องเสียภาษีให้แก่ประเทศไทย โดยผู้จ่ายเงินได้พึงประเมินนั้นมียกเว้นภาษีเงินได้ที่จ่ายตามวิธีการและอัตราภาษีที่กำหนดไว้ในมาตรา 70

1.4.3 เงินได้ที่ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้

มีเงินได้หลายประเภทที่ไม่ต้องนำมาคำนวณภาษีเงินได้ตามมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร ดังนี้

1. ค่าเบี้ยเลี้ยงหรือค่าพาหนะ ซึ่งลูกจ้าง หรือผู้รับหน้าที่หรือตำแหน่ง หรือผู้รับทำงานให้ได้จ่ายโดยสุจริตตามความจำเป็น เฉพาะในการที่ต้องปฏิบัติการตามหน้าที่ของตน และได้จ่ายไปทั้งหมดในการนั้น ในกรณีนี้จะต้องมีหลักฐานการจ่ายเงินประกอบรายงานของลูกจ้างว่าได้จ่ายไป
  2. ค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงเดินทางตามอัตราที่รัฐบาลกำหนดโดยพระราชกฤษฎีกาว่าด้วยอัตราค่าพาหนะและเบี้ยเลี้ยงเดินทาง กรณีนี้เป็นการยกเว้นภาษีให้แก่ข้าราชการและลูกจ้างของราชการ
  3. เงินค่าเดินทางซึ่งนายจ้างให้แก่ลูกจ้าง เฉพาะส่วนที่ลูกจ้างได้จ่ายทั้งหมดโดยจำเป็นเพื่อการเดินทางจากต่างถิ่นในการเข้ารับงานเป็นครั้งแรก หรือในการกลับถิ่นเดิมเมื่อการจ้างสิ้นสุดลงแล้ว แต่ช้อยกเว้นนี้มีให้รวมถึงเงินค่าเดินทางที่ลูกจ้างได้รับในการกลับถิ่นเดิม และการเข้ารับงานของนายจ้างเดิมภายใน 365 วันนับแต่วันที่การจ้างครั้งก่อนสิ้นสุดลง
  4. ในกรณีที่นายจ้างและลูกจ้างได้ทำสัญญากันโดยสุจริตก่อนใช้พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พ.ศ. 2475 มีข้อกำหนดว่านายจ้างจะชำระเงินบำเหน็จ เงินค่าธรรมเนียม เงินค่านายหน้า หรือเงินโบนัสให้แก่ลูกจ้างเป็นจำนวนเดียวเมื่อการงานที่จ้างได้สิ้นสุดลงแล้ว แม้เงินเต็มจำนวนนั้นจะได้ชำระภายหลังที่ใช้บทบัญญัติในส่วนนี้ก็ดี เงินบำเหน็จ เงินค่าธรรมเนียม เงินค่านายหน้า หรือเงินโบนัสล้วนเป็นค่าจ้างแรงงานอันได้ทำในเวลาก่อนใช้พระราชบัญญัติภาษีเงินได้ พ.ศ. 2475 นั้น ไม่ต้องรวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้
  5. เงินเพิ่มพิเศษประจำตำแหน่ง และเงินค่าเช่าบ้าน หรือบ้านที่ให้อยู่โดยไม่ต้องเสียค่าเช่า สำหรับข้าราชการสถานทูตหรือสถานกงสุลไทยในต่างประเทศ
  6. เงินได้จากการขายหรือส่วนลดการซื้ออาคารแสตมป์ หรือแสตมป์ไปรษณีย์อากรของรัฐบาล
  7. เบี้ยประชุมกรรมการหรือกรรมการ หรือค่าสอน ค่าสอบ ที่ทางราชการหรือสถานศึกษาของทางราชการจ่ายให้
- ค่าสอนในกรณีนี้หมายถึงค่าสอนที่กำหนดให้จ่ายเป็นรายครั้งเฉพาะที่มีการสอนจริงเท่านั้น ไม่ใช่กำหนดเหมาจ่ายเป็นรายเดือน
8. ดอกเบี้ยดังต่อไปนี้
    - (ก) ดอกเบี้ยสลากออมสินหรือดอกเบี้ยเงินฝากออมสินของรัฐบาลเฉพาะฝากเพื่อเรียก
    - (ข) ดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ที่ได้รับจากสหกรณ์
    - (ค) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารในราชอาณาจักร ทั้งนี้ เฉพาะที่ต้องจ่ายคืนเมื่อทวงถามประเภทออมทรัพย์ซึ่งใช้สมุดคู่ฝากในการฝากถอน และไม่ใช้เช็คในการถอน

ทั้งนี้ เฉพาะส่วนที่ไม่เกินอัตราสูงสุดของอัตราดอกเบี้ยเงินฝากประเภทออมทรัพย์ของธนาคารพาณิชย์ ที่ธนาคารแห่งประเทศไทยประกาศกำหนด (ไม่เกิน 1 หมื่นบาท)

9. การขายสังหาริมทรัพย์อันเป็นมรดก หรือสังหาริมทรัพย์ที่ได้มาโดยมิได้มุ่งในทางการค้าหรือหา กำไร แต่ไม่รวมถึงเรือกำปั่น เรือที่มีระวางตั้งแต่ 6 ตันขึ้นไป เรือกลไฟ หรือเรือยนต์ที่มีระวาง ตั้งแต่ 5 ตันขึ้นไป หรือแพ

10. เงินได้ที่ได้รับการอุปการะโดยหน้าที่ธรรมจรรยา เงินได้ที่ได้รับการรับมรดก หรือจากการ ให้โดยเสนหาเนื่องในพิธีตามโอกาสแห่งขนบธรรมเนียมประเพณี

11. รางวัลเพื่อการศึกษาหรือค้นคว้าในวิทยาการ รางวัลสลากกินแบ่ง หรือสลากออมสินของรัฐบาล รางวัลที่ทางราชการจ่ายให้ในการประกวดหรือแข่งขัน ซึ่งผู้รับไม่มีอาชีพในการประกวดหรือ แข่งขัน หรือสินบนรางวัลที่ทางราชการจ่ายให้เพื่อประโยชน์ในการปราบปรามในการกระทำผิด

12. บำนาญพิเศษ บำเหน็จพิเศษ บำนาญตกทอด หรือบำเหน็จตกทอด

13. ค่าสินไหมทดแทนเพื่อละเมิด เงินที่ได้จากการประกันภัยหรือฌาปนกิจสงเคราะห์

14. เงินส่วนแบ่งของกำไรจากห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชินิติบุคคลซึ่งต้องเสียภาษีตาม บทบัญญัติในส่วนนี้ แต่ไม่รวมถึงเงินส่วนแบ่งของกำไรจากกองทุนรวมสำหรับเงินได้พึงประเมิน ประจำปี พ.ศ. 2529 เป็นต้นไป

15. เงินได้ของชาวนาที่ได้รับจากการขายข้าวอันเกิดจากกิจกรรมที่ตนและหรือครอบครัวได้ทำเอง

16. เงินได้ที่ได้รับจากกองมรดก ซึ่งต้องเสียภาษีตามความในมาตรา 57 ทวิ

เงินได้ตามข้อนี้ได้เสียภาษีเงินได้ไว้ในนามของกองมรดกแล้ว เมื่อแบ่งเงินได้จากกองมรดกให้แก่ ทายาท เงินได้นี้จึงได้รับการยกเว้นภาษี

17. เงินได้ตามที่ได้กำหนดยกเว้นโดยกฎกระทรวง ซึ่งได้แก่กฎกระทรวง ฉบับที่ 126 (พ.ศ. 2509)

18. รางวัลสลากบำรุงกาชาดไทย เงินได้จากการขายหรือส่วนลดจากการซื้อสลากบำรุงกาชาดไทย

19. ดอกเบี้ยที่ได้รับตามมาตรา 4 ทศ คือ ดอกเบี้ยเงินคินภาษีอากร

20. เงินได้จากการขายหน่วยลงทุนในกองทุนรวม

21. เงินได้ของกองทุนรวม ไม่ว่าจะได้รับจากแหล่งใดๆ

(ตั้งแต่ 1 ถึง 21 เป็นบทบัญญัติมาตรา 42 แห่งประมวลรัษฎากร)

22. เงินได้ที่เป็นเงินปันผลหรือเงินเฉลี่ยคืนที่สหกรณ์จ่ายให้แก่สมาชิก ไม่ว่าจะได้รับก่อนหรือตั้งแต่ วันที่ 18 กันยายน พ.ศ. 2514 เป็นต้นไป (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 40) พ.ศ. 2514)

23. เงินได้ที่ดอกเบี้ยตามมาตรา 40(4)(ก) แห่งประมวลรัษฎากร ได้แก่ ดอกเบี้ยเฉพาะส่วนที่ไม่เกินร้อยละ 7 ต่อปี ซึ่งได้จากองค์การของรัฐบาล หรือได้จากสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเงินเพื่อส่งเสริมเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม ทั้งนี้เฉพาะ
- (ก) ดอกเบี้ยพันธบัตรหรือหุ้นกู้ที่ออกจำหน่ายก่อนวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2522
- (ข) ดอกเบี้ยเงินฝากธนาคารส่วนที่เฉลี่ยเป็นของระยะเวลาก่อนวันที่ 1 ตุลาคม พ.ศ. 2522 (โดยพระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 86) พ.ศ. 2522)
24. ดอกเบี้ยเงินฝากที่ได้รับจากการฝากเงินกับธนาคารในประเทศและดอกเบี้ยเงินฝากที่ได้รับจากการฝากเงินกับสหกรณ์ออมทรัพย์ตามกฎหมายว่าด้วยการสหกรณ์ในประเทศ ดอกเบี้ยเงินฝากดังกล่าวต้องเป็นดอกเบี้ยเงินฝากที่เกิดจากการฝากเงินเป็นรายเดือนติดต่อกันมีระยะเวลาไม่น้อยกว่า 24 เดือนนับแต่วันที่เริ่มฝาก โดยมียอดเงินฝากแต่ละคราวเท่ากัน แต่ไม่เกิน 25,000 บาทต่อเดือน และรวมทั้งหมดแล้วต้องไม่เกิน 600,000 บาทต่อเดือน
25. ยกเว้นภาษีเงินได้สำหรับภาษีเงินได้พึงประเมินหลังจากหักค่าใช้จ่ายและหักค่าลดหย่อนตามมาตรา 47(1) (2) (3) (4) (5) และ (6) แห่งประมวลรัษฎากรเท่าจำนวนเงินที่บริจาคแก่คณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างสวนสาธารณะเพื่อเฉลิมพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทร์ราชชนนี เนื่องในวโรกาสพระชนมายุครบ 80 พรรษา แต่เมื่อรวมกับเงินบริจาคตามมาตรา 47(7) แห่งประมวลรัษฎากรแล้วต้องไม่เกินจำนวนที่ให้หักตามมาตรา 47(7) แห่งประมวลรัษฎากร ทั้งนี้ไม่ว่าจะเป็นการบริจาคก่อนหรือตั้งแต่วันที่ 2 เมษายน พ.ศ. 2525 เป็นต้นไป (พระราชกฤษฎีกาฯ (ฉบับที่ 123) พ.ศ. 2525)
26. เงินปันผลที่ได้จากการกิจการที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนซึ่งได้รับยกเว้นภาษีเงินได้นิติบุคคล เฉพาะที่ประกาศจ่ายในช่วงระยะเวลาที่ได้รับการส่งเสริมการลงทุนหรือภายใน 150 วันนับแต่วันสุดท้ายของรอบระยะเวลาบัญชีสุดท้ายที่ผู้ได้รับการส่งเสริมได้รับการยกเว้นภาษีเงินได้ได้รับยกเว้นไม่ต้องนำมารวมคำนวณเพื่อเสียภาษีเงินได้ (มาตรา 34 แห่ง พ.ร.บ. ส่งเสริมการลงทุน พ.ศ. 2520 ประกอบด้วยระเบียบกรมสรรพากรฯ พ.ศ. 2521 ลงวันที่ 9 สิงหาคม พ.ศ. 2521 ข้อ 22(2))
27. เงินประโยชน์ทดแทนที่ผู้ประกันตนได้รับจากกองทุนประกันสังคม ตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคม

1.5 การคำนวณค่าใช้จ่าย

เนื่องจากเงินได้จากการประกอบอาชีพต่างกัน บางอาชีพจำเป็นต้องใช้จ่ายไม่มากนัก แต่บางอาชีพจำเป็นต้องมีอุปกรณ์และเครื่องมือที่จำเป็นซึ่งมีราคาแพงหรือต้องลงทุนสูง ประมวลรัษฎากรจึงกำหนดให้หักค่าใช้จ่ายไม่เท่ากันสำหรับเงินได้แต่ละประเภท

ในการคำนวณภาษีเงินได้บุคคลธรรมดาตามกฎหมายยอมให้หักค่าใช้จ่ายได้ 2 วิธี ได้แก่

วิธีแรก ให้หักค่าใช้จ่ายได้เป็นการเหมา โดยกำหนดอัตราค่าใช้จ่ายตายตัวเป็นร้อยละซึ่งแตกต่างกันไปตามประเภทของเงินได้

วิธีที่สอง ให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร คือให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามที่จ่ายจริง แต่ต้องแสดงหลักฐานพิสูจน์ค่าใช้จ่ายได้ นั่นคือต้องทำบัญชีและมีใบเสร็จรับเงิน

โดยทั่วไปนิยมใช้การหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาตามที่กฎหมายกำหนดเพราะง่ายและสะดวกดี เว้นแต่ผู้เสียภาษีได้คำนวณดูแล้วว่าใช้วิธีหักค่าใช้จ่ายตามจำเป็นและสมควรแล้วจะหักค่าใช้จ่ายได้มากกว่าก็จะใช้วิธีหักค่าใช้จ่ายตามความเป็นจริง

การหักค่าใช้จ่ายประมวลรัษฎากรกำหนดไว้เป็น 8 ประเภท ดังนี้

1.5.1 การหักค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 1 ตามมาตรา 40(1) ได้แก่ เงินเดือน ค่าจ้าง โบนัส เบี้ยเลี้ยง เบี้ยประชุม บำเหน็จ บำนาญ ฯลฯ หักค่าใช้จ่ายได้ดังนี้

1. เงินได้ทุกชนิดที่จ่ายให้หลายครั้งในรอบปีภาษี เช่น เงินเดือน ค่าจ้าง โบนัส เป็นต้น ให้หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท ถ้าสามีและภรรยาต่างฝ่ายต่างมีเงินได้แต่ละฝ่ายหักค่าใช้จ่ายของตนได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท เช่นเดียวกัน

2. เงินได้ที่นายจ้างจ่ายให้ครั้งเดียวเพราะเหตุออกจากงาน ได้แก่ บำเหน็จ ให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามเกณฑ์ต่อไปนี้ (มาตรา 42 ทวิ วรรคสาม)

ก. ในกรณีจ่ายตามกฎหมายว่าด้วยบำเหน็จบำนาญข้าราชการ นั่นคือบำเหน็จเท่ากับเงินเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน ให้หักค่าใช้จ่ายดังนี้

ค่าใช้จ่ายส่วนที่ 1 เฉพาะกรณีได้รับบำเหน็จอย่างเดียวให้หักค่าใช้จ่ายเป็นจำนวนเท่ากับ 7,000 คูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน แต่ไม่เกินเงินบำเหน็จ แต่ถ้าได้รับทั้งบำเหน็จและบำนาญ ให้เอา 3,500 คูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน (เงินบำนาญหักตามปกติคือ 40% แต่ไม่เกิน 60,000 บาท)

ค่าใช้จ่ายส่วนที่ 2 เมื่อหักค่าใช้จ่ายส่วนที่ 1 แล้วเหลือเท่าใดให้หักค่าใช้จ่ายได้อีกร้อยละ 50 ของเงินส่วนที่เหลือนั้น

จำนวนปีที่คำนวณ ให้คิดคำนวณจำนวนปีที่ทำงานจริงๆ ในกรณีของหน่วยงานเอกชนเศษของปีถ้าถึง 183 วันให้คิดเป็น 1 ปี ถ้าไม่ถึงให้ปัดทิ้ง

ข. ในกรณีจ่ายบำเหน็จไม่เป็นไปตามกฎหมายบำเหน็จบำนาญข้าราชการ นั่นคือบริษัทเอกชนตั้งกฎเกณฑ์ขึ้นเอง ให้หักค่าใช้จ่ายได้ดังนี้ (ประกาศกรมสรรพากรว่าด้วยเรื่องภาษีเงินได้ลงวันที่ 10 มีนาคม พ.ศ. 2518)

(1) เงินบำเหน็จที่จะนำมาหักค่าใช้จ่ายได้ตามข้อ ก. เท่ากับเงินบำเหน็จที่จ่ายให้ แต่ไม่เกินจำนวนเงินได้เต็มเดือนเดือนสุดท้ายคูณด้วยจำนวนปีที่ทำงาน

(2) เงินได้เต็มเดือนสุดท้ายที่จะนำมาคำนวณตาม (1) นั้นจะต้องไม่เกินเงินได้รายเดือนถัวเฉลี่ยของ 12 เดือนสุดท้ายก่อนออกจากงาน บวกด้วยร้อยละ 10 ของเงินเดือนถัวเฉลี่ยนั้น

(3) จำนวนปีที่ทำงานตาม (1) จะต้องไม่น้อยกว่า 5 ปี ถ้าน้อยกว่า 5 ปี จะหักค่าใช้จ่ายตามเกณฑ์นี้ไม่ได้

1.5.2 การหักค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 2

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 2 ตามมาตรา 40(2) ได้แก่ ค่านายหน้า ค่าส่วนลด ค่าเบี้ยประชุม โบนัส ค่าเช่าที่นายจ้างจ่ายให้ เงินได้ประเภทนี้ให้นำไปรวมกับเงินได้ประเภทที่ 1 แล้วคำนวณหักค่าใช้จ่ายตามประเภทที่ 1

1.5.3 การหักค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 3 ตามมาตรา 40(3) ได้แก่ ค่ากุ๊ตวิลล์ ค่าลิขสิทธิ์ ค่าสิทธิบัตร ค่าเครื่องหมายการค้า เงินได้ประเภทนี้หักค่าใช้จ่ายไม่ได้ เว้นแต่เงินได้ที่เป็นค่าลิขสิทธิ์ยอมให้หักได้ เป็นการหาร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท (มาตรา 42 ตริ) ได้วิธีเดียว ถ้าสามีภรรยาต่างมีเงินได้ค่าลิขสิทธิ์ ให้แต่ละฝ่ายหักค่าใช้จ่ายได้ร้อยละ 40 แต่ไม่เกิน 60,000 บาท

1.5.4 การหักค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 4 ตามมาตรา 40(4) ได้แก่ ดอกเบี้ย เงินปันผล เงินโบนัสที่จ่ายแก่ผู้ถือหุ้น เงินได้ประเภทนี้ประมวลรัษฎากรไม่ยอมให้หักค่าใช้จ่ายใดๆ ทั้งนี้ อาจเห็นว่า การได้เงินได้ประเภทนี้ไม่จำเป็นต้องลงทุนแต่อย่างใด และไม่จำเป็นต้องจ่ายใดๆทั้งสิ้น

1.5.5 การหักค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 5 ตามมาตรา 40(5) ได้แก่ ค่าเช่าต่างๆและเงินได้เกี่ยวกับค่าเช่าให้หักค่าใช้จ่ายได้ตามความจำเป็นและสมควร หรือหักค่าใช้จ่ายได้เป็นการเหมาดังนี้ (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502)

1. ค่าเช่า

- ค่าเช่าบ้าน โรงเรือน สิ่งปลูกสร้างอื่นๆ หรือแพ	หักได้ร้อยละ 30
- ค่าเช่าที่ดินที่ใช้ในการเกษตรกรรม	หักได้ร้อยละ 20
- ค่าเช่าที่ดินที่มีได้ใช้ในการเกษตรกรรม	หักได้ร้อยละ 15
- ค่าเช่ายานพาหนะ	หักได้ร้อยละ 30
- ค่าเช่าทรัพย์สินอื่นๆ	หักได้ร้อยละ 10

2. กรณีผิดสัญญาเช่าทรัพย์สิน ให้หักค่าใช้จ่ายได้เป็นการเหมาร้อยละ 20 วิธีเดียว

3. กรณีการผิดสัญญาซื้อขายเงินผ่อน ซึ่งผู้ขายได้รับทรัพย์สินที่ซื้อขายคืนมาโดยไม่ต้องคืนเงินหรือประโยชน์ที่ได้รับไว้แล้ว ให้หักค่าใช้จ่ายได้เป็นการเหมาร้อยละ 20 วิธีเดียว

1.5.6 การหักค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 6 ตามมาตรา 40(6) ได้แก่ เงินได้จากวิชาชีพอิสระ ผู้มีเงินได้จะเลือกหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควรหรือหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมา ดังนี้ (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502)

1. เงินได้จากการประกอบโรคศิลป์	หักได้ร้อยละ 60
2. เงินได้จากวิชาชีพอื่นนอกจากข้อ 1.	หักได้ร้อยละ 30

วิชาชีพอิสระ ได้แก่ วิชาชีพกฎหมาย การประกอบโรคศิลป์ วิศวกรรม สถาปัตยกรรม การบัญชี ประณีตศิลปกรรม

1.5.7 การหักค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 7 ตามมาตรา 40(7) ได้แก่ เงินได้จากการรับเหมาซึ่งผู้รับเหมาต้องจัดหาสัมภาระในส่วนที่สำคัญ ผู้มีเงินได้จะเลือกหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร หรือหักค่าใช้จ่ายได้เป็นการเหมาร้อยละ 70 (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502)

1.5.8 การหักค่าใช้จ่ายเงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8

เงินได้พึงประเมินประเภทที่ 8 ตามมาตรา 40(8) แบ่งออกเป็น 3 ประเภทใหญ่ๆดังนี้

1. เงินได้จากธุรกิจ การพาณิชย์ การอุตสาหกรรม การขนส่ง หรือการอื่นๆ นอกจากที่ระบุไว้ในมาตรา 40(1) ถึง (7) แล้วหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร หรือหักค่าใช้จ่ายได้เป็นการเหมาตามอัตราตามพระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 11) พ.ศ. 2502

เว้นแต่ผู้มีเงินได้จากกิจการตามที่ระบุไว้ในตารางดังกล่าวแสดงหลักฐานต่อเจ้าพนักงานประเมิน และพิสูจน์ได้ว่ามีค่าใช้จ่ายมากกว่านั้นก็ยอมหักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร ทั้งนี้ให้นำมาตรา 65 ทวิ แห่งประมวลรัษฎากรซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 21) พ.ศ. 2517 และมาตรา 65 ตริ แห่งประมวลรัษฎากร ซึ่งแก้ไขเพิ่มเติมโดยพระราชบัญญัติแก้ไขเพิ่มเติมประมวลรัษฎากร (ฉบับที่ 16) พ.ศ. 2502 มาใช้บังคับโดยอนุโลม แต่ถ้าตามหลักฐานที่นำมาพิสูจน์นั้นปรากฏว่ามีรายจ่ายที่หักได้ตามกฎหมายน้อยกว่าอัตราค่าใช้จ่ายที่กำหนดไว้ข้างต้น ก็ถือว่ามีค่าใช้จ่ายเพียงเท่าหลักฐานที่นำมาพิสูจน์

เงินได้อื่นที่มีได้ระบุไว้ให้หักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร

2. เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ที่เป็นมรดก หรือที่ได้รับมาจากการให้โดยเสน่หา หักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาร้อยละ 50 ได้วิธีเดียว

3. เงินได้จากการขายอสังหาริมทรัพย์ที่ได้โดยมุ่งทางการค้าหรือหากำไร ให้หักค่าใช้จ่ายตามความจำเป็นและสมควร หรือหักค่าใช้จ่ายเป็นการเหมาตามจำนวนปีที่ถือครอง (พระราชกฤษฎีกา (ฉบับที่ 165) พ.ศ. 2529)

1.6 การหักค่าลดหย่อน

เนื่องจากบุคคลมีเงินได้ไม่เท่ากัน บางคนมีเงินได้มาก บางคนมีเงินได้น้อย เพื่อช่วยเหลือคนมีเงินได้น้อยให้เสียภาษีน้อยลง ประมวลรัษฎากรจึงกำหนดค่าลดหย่อนให้อีกเพื่อให้นำไปหักออกจากเงินได้หลังหักค่าใช้จ่ายแล้ว ค่าลดหย่อนต่างๆเหล่านี้เป็นค่าลดหย่อนที่กฎหมายกำหนดขึ้น มิใช่ค่าลดหย่อนตามสภาพที่จ่ายจริง

เงินได้พึงประเมินเอหักค่าใช้จ่ายแล้วกฎหมายกำหนดให้หักค่าลดหย่อนได้อีก *ค่าลดหย่อนที่* ให้หักนี้*ไม่มีความสัมพันธ์โดยตรงกับจำนวนเงินได้พึงประเมิน แต่จะมีความสัมพันธ์กับสถานภาพหรือ* พฤติกรรมของผู้เสียภาษีเป็นสำคัญ ค่าลดหย่อนต่างๆมีดังนี้

1. ค่าลดหย่อนตามสถานภาพของผู้มีเงินได้
2. ค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษา
3. ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต
4. ค่าลดหย่อนเงินสะสมจ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ
5. ค่าลดหย่อนเงินปันผล
6. ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย
7. ค่าลดหย่อนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม
8. ค่าลดหย่อนเงินบริจาค
9. เครดิตภาษี

1.6.1 ค่าลดหย่อนตามสถานภาพของผู้มีเงินได้

ค่าลดหย่อนตามสถานภาพของผู้มีเงินได้ มีค่าลดหย่อน ดังนี้

1. ผู้มีเงินได้ หักค่าลดหย่อน 30,000 บาท
2. สามีหรือภริยาผู้มีเงินได้ หักค่าลดหย่อน 30,000 บาท สามีหรือภริยาในที่นี้จะต้องจดทะเบียนสมรสถูกต้องตามกฎหมาย

LONGKORN UNIVERSITY

ถ้าผู้มีเงินได้มีได้อยู่ในประเทศไทยให้หักได้เฉพาะสามีหรือภริยาที่อยู่ในประเทศไทยเท่านั้น ยกเว้นข้าราชการที่ปฏิบัติหน้าที่ประจำสถานทูตหรือสถานกงสุลในต่างประเทศ

3. บุตรชอบด้วยกฎหมาย หรือบุตรบุญธรรมของผู้มีเงินได้ รวมทั้งบุตรชอบด้วยกฎหมายของสามีหรือภริยาของผู้มีเงินได้ ซึ่งต้องเข้าเกณฑ์ดังต่อไปนี้

(ก) บุตรที่เกิดก่อนหรือในปี พ.ศ. 2522 หรือที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรมก่อน พ.ศ.2522 คนละ 15,000 บาท โดยไม่จำกัดจำนวน

(ข) บุตรที่เกิดหลังพ.ศ.2522 หรือที่ได้รับเป็นบุตรบุญธรรมหลังหรือใน พ.ศ.2522 คนละ 15,000 บาท แต่รวมกันต้องไม่เกิน 3 คน

ในกรณีผู้มีเงินได้มีบุตรทั้ง (ก) และ (ข) การหักลดหย่อนสำหรับบุตรให้นำบุตรตาม (ก) ทั้งหมดมาหักก่อน แล้วจึงนำบุตร (ข) มาหักตาม เว้นแต่ผู้มีเงินได้มีบุตรตาม (ก) มีชีวิตอยู่ร่วมกัน ตั้งแต่ 3 คนขึ้นไป จะนำบุตรตาม (ข) มาหักไม่ได้ แต่ถ้าบุตรตาม (ก) มีจำนวนไม่ถึง 3 คนให้นำบุตรตาม (ข) มาหักได้ โดยเมื่อรวมกับบุตรตาม (ก) แล้วต้องไม่เกิน 3 คน

การหักลดหย่อนสำหรับบุตร ให้หักได้ตามบุตรที่เข้าเกณฑ์ต่อไปนี้

- (1) อายุไม่เกิน 25 ปีและยังศึกษาอยู่ในชั้นอุดมศึกษาหรือในมหาวิทยาลัย หรือ
- (2) เป็นผู้เยาว์ หรือ
- (3) ศาลสั่งให้เป็นคนไร้ความสามารถ หรือเสมือนไร้ความสามารถอันอยู่ในอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้
- (4) ไม่มีเงินได้พึงประเมินในปีภาษีล่วงมาแล้วตั้งแต่ 15,000 บาทขึ้นไป
- (5) อยู่ในอุปการะเลี้ยงดูของผู้มีเงินได้
- (6) ถ้าผู้มีเงินได้มีได้อยู่ในประเทศไทย ให้หักได้เฉพาะบุตรที่อยู่ในประเทศไทย

กรณีสามีและภริยาที่แยกคำนวณภาษี ให้หักลดหย่อนบุตรได้คนละครึ่ง

4. ผู้มีเงินได้ที่เป็นกองมรดก หักค่าลดหย่อน 30,000 บาท
5. ผู้มีเงินได้ที่เป็นห้างหุ้นส่วนสามัญหรือคณะบุคคลที่มีโชินติบุคคล หักค่าลดหย่อนได้ตามจำนวนหุ้นส่วนหรือบุคคลคนละ 30,000 บาท แต่เมื่อรวมกันแล้วจะต้องไม่เกิน 60,000 บาท ทั้งนี้หุ้นส่วนหรือบุคคลนั้นต้องเป็นผู้ที่อยู่ในประเทศไทย

1.6.2 ค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษา

บุตรของผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิหักค่าลดหย่อนตามข้อ 3. ของค่าลดหย่อนตามสถานภาพของผู้มีเงินได้นั้น หากศึกษาอยู่ในสถานศึกษาของทางราชการหรือสถานศึกษาของเอกชน ตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันศึกษาเอกชน หักลดหย่อนเพื่อการศึกษาได้อีกคนละ 2,000 บาท แต่ถ้าศึกษาอยู่ในต่างประเทศจะหักค่าลดหย่อนเพื่อการศึกษาไม่ได้

กรณีสามีและภริยาที่แยกคำนวณภาษี ให้หักค่าลดหย่อนภาษีได้คนละครึ่ง

1.6.3 ค่าลดหย่อนเบี้ยประกันชีวิต

เบี้ยประกันชีวิตของผู้มีเงินได้ที่จ่ายไประหว่างปีภาษี หักค่าลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้ กรมธรรม์ประกันชีวิตนั้นต้องมีกำหนดเวลาตั้งแต่ 10 ปีขึ้นไป และการ

ประกันชีวิตนั้นได้อาประกันไว้กับผู้รับประกันภัยที่ประกอบกิจการในประเทศไทย การฝากเงินออมสินประเภทสงเคราะห์ชีวิตและครอบครัวก็อยู่ในข่ายที่จะขอหักลดหย่อนตามเกณฑ์นี้ด้วย

1.6.4 ค่าลดหย่อนเงินสะสมจ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพ

เงินสะสมที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพในอัตราไม่ต่ำกว่าร้อยละ 3 ของเงินเดือนหรือค่าจ้างให้นำมาหักค่าลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท โดยกองทุนเลี้ยงชีพนั้นจะต้องเป็นไปตามหลักเกณฑ์ วิธีการ และเงื่อนไขที่กำหนดในกฎกระทรวง ฉบับที่ 183 พ.ศ.2533 ส่วนที่เกิน 10,000 บาทให้นำไปหักออกจากเงินได้พึงประเมิน ทั้งนี้ รวมกันแล้วต้องไม่เกิน 290,000 บาท

กองทุนสำรองเลี้ยงชีพ หมายถึงกองทุนซึ่งลูกจ้างและนายจ้างร่วมกันจัดตั้งขึ้น ประกอบด้วยเงินที่ลูกจ้างสะสมและเงินที่บริษัทนายจ้างจ่ายสมทบ และรวมทั้งผลประโยชน์จากเงินดังกล่าว เพื่อจ่ายในกรณีที่ลูกจ้างออกจากงาน ตามระเบียบว่าด้วยกองทุนของบริษัท ในกรณีหรือภริยาของผู้มีเงินได้จ่ายเงินสะสมและความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษี ให้หักลดหย่อนได้ด้วยสำหรับเงินสะสมของสามีหรือภริยาที่จ่ายเข้ากองทุนสำรองเลี้ยงชีพนั้น

1.6.5 ค่าลดหย่อนเงินปันผล

เงินได้จากเงินปันผล เงินส่วนแบ่งกำไรจากกองทุนรวมหรือสถาบันการเงินที่มีกฎหมายโดยเฉพาะของประเทศไทยจัดตั้งขึ้นสำหรับให้กู้ยืมเพื่อส่งเสริมการเกษตรกรรม พาณิชยกรรม หรืออุตสาหกรรม ให้หักลดหย่อนได้เท่ากับจำนวนเงินที่ได้รับเงินปันผล แต่ไม่เกิน 10,000 บาท เงินปันผลส่วนที่เกิน 10,000 บาท แต่ไม่เกิน 40,000 บาท หักลดหย่อนได้อีกร้อยละ 30

ส่วนเงินปันผลที่ได้รับจากบริษัทจดทะเบียนหรือนิติบุคคลอื่นๆ ไม่อนุญาตให้หักค่าลดหย่อนเงินปันผล แต่ให้ใช้วิธีเครดิตภาษีแทน

1.6.6 ค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารอยู่อาศัย

ผู้มีเงินได้มีสิทธิหักค่าลดหย่อนดอกเบี้ยเงินกู้ยืมที่ได้จ่ายไปในปีภาษีให้แก่ธนาคารหรือสถาบันการเงินอื่น บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์ หรือนายจ้าง สำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้อ หรือสร้างอาคารที่อยู่อาศัย โดยจำนวนอาคารที่ซื้อหรือสร้างเป็นประกันการกู้ยืมนั้นตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท ทั้งนี้ ต้องเข้าหลักเกณฑ์ดังนี้

1. เป็นดอกเบี้ยเงินกู้ยืมสำหรับการกู้ยืมเงินธนาคาร บริษัทตามกฎหมายว่าด้วยการประกอบธุรกิจเงินทุน ธุรกิจหลักทรัพย์ และธุรกิจเครดิตฟองซิเอร์ บริษัทประกันชีวิต สหกรณ์หรือนายจ้างซึ่งมีระเบียบเกี่ยวกับเงินกองทุนที่จัดสรรไว้เพื่อสวัสดิการแก่ลูกจ้าง ทั้งนี้ เฉพาะที่ผู้ให้กู้ยืมประกอบกิจการในราชอาณาจักร

2. เป็นการกู้ยืมเงินเพื่อซื้อ เช่าซื้ออาคาร อาคารพร้อมที่ดิน หรือห้องชุดในอาคารชุดหรือเพื่อสร้างอาคารใช้อาศัยบนที่ดินของตนเอง หรือบนที่ดินที่ตนเองมีสิทธิครอบครอง

3. ต้องจ้างนองอาคารหรือห้องชุด ในอาคารชุด หรืออาคารพร้อมที่ดินเป็นประกันการกู้ยืมเงินนั้นโดยมีระยะเวลาการจ้างนองตามระยะเวลาการกู้ยืม

4. ต้องมีอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตามข้อ 2. เป็นที่อยู่อาศัยแหล่งสำคัญแหล่งเดียว โดยมีชื่ออยู่ในทะเบียนตากฎหมายว่าด้วยการทะเบียนราษฎรและได้อยู่อาศัยในระหว่างปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน แต่ไม่รวมถึงกรณีลูกจ้างซึ่งนายจ้างสั่งให้ปฏิบัติงานของนายจ้าง ณ ต่างถิ่นเป็นประจำ หรือกรณีอาคารหรือห้องชุดดังกล่าวเกิดอัคคีภัย ภัยธรรมชาติ หรือภัยอันเกิดจากเหตุอื่น ทั้งนี้ เฉพาะที่มีใช้ความผิดของผู้มีเงินได้จนไม่อาจใช้อาคารหรือห้องชุดนั้นอยู่อาศัยได้

5. ภายใต้บังคับข้อ 4. ผู้มีเงินได้ต้องไม่มีกรรมสิทธิ์ในอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุด ซึ่งใช้เป็นที่อยู่อาศัยนอกเหนือจากอาคารหรือห้องชุดตามข้อ 4. ในระหว่างปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน

6. ให้หักลดหย่อนได้ตลอดปีภาษีไม่ว่ากรณีที่จะหักลดหย่อนได้นั้นจะมีอยู่ตลอดปีภาษีหรือไม่

7. กรณีผู้มีเงินได้หลายคนร่วมกันกู้ยืม ให้หักลดหย่อนได้ทุกคนโดยเฉลี่ยค่าลดหย่อนตามส่วนจำนวนผู้มีเงินได้ และกรณีสามีภริยาร่วมกันกู้ยืมโดยสามีหรือภริยามีเงินได้ฝ่ายเดียว ให้หักลดหย่อนให้แก่ผู้มีเงินได้เต็มจำนวนตามที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

8. กรณีผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิหักลดหย่อนอยู่ก่อนแล้ว ต่อมาได้สมรสกันให้ยังคงหักลดหย่อนได้ดังนี้

(ก) ถ้าความเป็นสามีภริยามีได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน ให้ต่างฝ่ายต่างหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

(ข) ถ้าความเป็นสามีภริยาได้มีอยู่ตลอดปีภาษีที่ขอหักลดหย่อน ให้หักลดหย่อนได้ร่วมกันตามจำนวนที่จ่ายจริง แต่ไม่เกิน 10,000 บาท

9. กรณีมีการแปลงหนี้ใหม่ด้วยการเปลี่ยนตัวเจ้าหนี้เงินกู้ยืมระหว่างผู้ให้กู้ยืมตามข้อ 1. เฉพาะที่กระทำเป็นครั้งแรกหรือระหว่างนายจ้างกับนายจ้างด้วยกัน ให้ยังคงหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริงแต่ไม่เกิน 10,000 บาท

10. กรณีผู้มีเงินได้ซึ่งมีสิทธิหักลดหย่อนจ่ายดอกเบี้ยเงินกู้ยืมล่วงหน้าเป็นรายปี ให้เฉลี่ยดอกเบี้ยเงินกู้ยืมเฉพาะส่วนที่เฉลี่ยเป็นของระยะเวลาที่ผู้มีเงินได้อยู่อาศัยในอาคารหรือห้องชุดในอาคารชุดตามข้อ 4.

การหักลดหย่อนดังกล่าวนี้ผู้มีเงินได้ต้องมีหลักฐานจากผู้ให้กู้ยืมที่พิสูจน์ได้ว่าการจ่ายดอกเบี้ยสำหรับการกู้ยืมเงินเพื่อดำเนินการดังกล่าวนี้อีกด้วย

1.6.7 ค่าลดหย่อนเงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคม

เงินสมทบที่ผู้ประกันตนจ่ายเข้ากองทุนประกันสังคมตามกฎหมายว่าด้วยการประกันสังคมนำมาหักลดหย่อนได้ตามจำนวนที่จ่ายจริง

1.6.8 ค่าลดหย่อนเงินบริจาค

เมื่อหักค่าลดหย่อนอื่นๆ ทั้ง 7 ประเภทตามที่กล่าวมาแล้ว เหลือเท่าใดให้หักค่าลดหย่อนสำหรับเงินบริจาคได้อีกเท่าจำนวนที่จ่ายจริง แต่ต้องไม่เกินร้อยละ 10 ของเงินที่เหลือนั้น

เงินบริจาคที่นำมาหักลดหย่อนได้มีดังนี้

1. เงินที่บริจาคแก่สถานพยาบาลของทางราชการ
2. เงินที่บริจาคแก่สถานศึกษาของทางราชการ
3. เงินที่บริจาคแก่สถานพยาบาลขององค์การของรัฐบาล
4. เงินที่บริจาคแก่สถานศึกษาขององค์การของรัฐบาล
5. เงินที่บริจาคแก่สถานศึกษาที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายว่าด้วยโรงเรียนเอกชนโดยบริษัทหรือห้างหุ้นส่วนนิติบุคคลหรือนิติบุคคลอื่น
6. เงินที่บริจาคแก่สถานศึกษาที่เป็นสถาบันอุดมศึกษาเอกชนตามกฎหมายว่าด้วยสถาบันอุดมศึกษาเอกชน
7. เงินที่บริจาคแก่สภาภาษาไทย
8. เงินที่บริจาคแก่วัดวาอาราม

9. เงินที่บริจาคเป็นสาธารณประโยชน์แก่องค์กรหรือสถานสาธารณสุข ตามที่รัฐมนตรีว่าการกระทรวงการคลังประกาศกำหนดในกิจจานุเบกษา

10. เงินที่บริจาคแก่คณะกรรมการอำนวยการจัดสร้างสวนสมเด็จพระเกียรติสมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนี เนื่องในวโรกาสพระชนมายุครบ 80 พรรษา

11. เงินที่บริจาคในโครงการปลูกป่าเทิดพระเกียรติเฉลิมฉลองพระชนมายุครบ 90 พรรษาน้อมเกล้าฯถวายแด่สมเด็จพระศรีนครินทราบรมราชชนนีในพื้นที่โครงการพัฒนาตอยตุง จังหวัดเชียงราย ให้แก่สำนักงานปลัดสำนักนายกรัฐมนตรี สำนักนายกรัฐมนตรี

12. เงินที่บริจาคในโครงการก่อสร้างพระมหาธาตุเจดีย์นภพลภูมิสิริ น้อมเกล้าฯถวายแด่สมเด็จพระนางเจ้าฯ พระบรมราชินีนาถ เนื่องในวโรกาสเจริญพระชนมพรรษา 5 รอบ ให้แก่กองทัพอากาศ

13. เงินที่บริจาคแก่กองทุนเพื่อโครงการอาหารกลางวันในโรงเรียนประถมศึกษา

14. เงินที่บริจาคแก่กองทุนปลูกป่าถาวรเฉลิมพระเกียรติพระบาทสมเด็จพระเจ้าอยู่หัว เองในวโรกาสทรงครองราชย์ปีที่ 50

ข้อสังเกต

- (1) การบริจาคที่ดินหรือทรัพย์สินอื่น ๆ ที่มีเงินจะนำมาตีราคาเพื่อหักค่าลดหย่อนไม่ได้
- (2) คู่สมรสที่ไม่มีเงินได้จะนำเงินที่ตนบริจาคมาหักส่วนลดหย่อนไม่ได้
- (3) กรณีบริจาคเงินร่วมกันโดยระบุชื่อทั้งผู้มีเงินได้และสามีหรือภรรยา แต่ไม่ได้แยกจำนวนเงินไว้ ให้ถือว่าบริจาคคนละครั้ง
- (4) กรณีบริจาคเงินร่วมกันโดยระบุชื่อบุคคลหลายคนในใบรับบริจาค แต่ไม่ได้แยกจำนวนไว้ ให้ถือว่าบริจาคคนละเท่าๆกัน
- (5) สามีภรรยาที่แยกคำนวณภาษี ให้หักค่าลดหย่อนสำหรับเงินบริจาคได้เฉพาะตน

1.6.9 เครดิตภาษี

เครดิตภาษี หมายความว่าสิทธิหรือประโยชน์อันมีมูลค่าเป็นเงินที่ผู้เสียภาษีอยู่เนื่องจากได้เสียภาษีไว้แล้ว หรือถูกหักภาษีไว้ ณ ที่จ่าย หรือได้รับมาเนื่องจากบทบัญญัติของกฎหมาย

เครดิตภาษีเงินปันผล (มาตรา 47 ทวิ) คือสิทธิการได้รับคืนเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรบางส่วนเนื่องจากการเก็บภาษีเงินปันผลไว้แล้ว จะได้คืนตามเกณฑ์ต่อไปนี้

1. เป็นผู้มีหน้าที่เสียภาษีและมีภูมิลำเนาอยู่ในประเทศไทย
2. ได้รับเงินปันผลหรือส่วนแบ่งกำไรจากบริษัทที่ตั้งขึ้นตามกฎหมายไทย
3. ได้รับเครดิตภาษีคืนในอัตรา 3 ใน 7 ส่วนของเงินปันผล
4. เครดิตภาษีที่ได้รับคืนถือเป็นเงินได้พึงประเมินให้นำมารวมคำนวณภาษีด้วย

เงินเครดิตภาษีไม่ให้หักค่าใช้จ่ายใดๆ แต่ให้นำไปหักออกจากเงินได้พึงประเมิน นั่นคือเงินเครดิตภาษีหักเป็นค่าลดหย่อนได้ทั้งหมดตามที่คำนวณไว้

ประวัติผู้เขียนวิทยานิพนธ์

ผู้เขียนวิทยานิพนธ์ชื่อ จิตติมา ลี้มกระยารส เกิดเมื่อวันอาทิตย์ที่ 3 มกราคม ปี พ.ศ. 2531 จบการศึกษาระดับมัธยมศึกษาจากโรงเรียนสายปัญญา ในพระบรมราชินูปถัมภ์ และจบการศึกษาระดับบัณฑิตศึกษาจากคณะวิศวกรรมศาสตร์ มหาวิทยาลัยเทคโนโลยีพระจอมเกล้าธนบุรี ในปีการศึกษา 2552 และได้เข้าศึกษาต่อในระดับมหาบัณฑิตที่คณะเศรษฐศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัยในปีการศึกษา 2555

